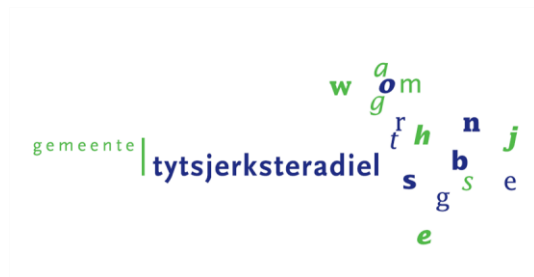

Kadernota 2019 – 2022

Colofon

Versie : vastgesteld door college
Zaaknummer : Z2018-00561
Auteur : H. de Jong
Datum : 19 juni 2018
Team/eenheid : Tytsjerksteradiel/concern

Aan de leden van de raad
van de gemeente Tytsjerksteradiel

Burgum, 19 juni 2018

ons kenmerk :
behandeld door : H. de Jong
telefoonnummer : 140511
uw brief van :
uw kenmerk :
onderwerp : **Kadernota 2019 – 2022**

Geachte leden van de raad,

De bespreking van de Kadernota 2019–2022 staat voor de raadsvergadering van donderdag 5 juli a.s. op de agenda. Om de te bespreken kadernota zo actueel mogelijk te maken is afgesproken dat de behandeling begin juli plaats vindt en dat u de te bespreken nota twee weken voor de betreffende raadsvergadering ontvangt.

Wij bevelen u in het kader van uw voorbereiding op de bespreking van de kadernota aan, om uw technische vragen zoveel mogelijk voorafgaand aan de raadsbehandeling bij het ambtelijk apparaat te stellen.

Wij verzoeken u uw technische vragen uiterlijk 28 juni in te dienen bij H. de Jong of A.J. van der Ploeg (e-mail: hdejong@t-diel.nl of ajvanderploeg@t-diel.nl).

De vragen zullen worden geregistreerd en uitgezet in de organisatie. De beantwoording van deze vragen zal in eerste instantie alleen gericht zijn aan de vraagsteller. De vraagsteller kan aangeven of hij/zij de beantwoording van de vragen ook aan de overige raadsleden wil laten toesturen.

Hoogachtend,

burgemeester en wethouders van Tytsjerksteradiel,
de secretaris, de burgemeester,

H.M. van Gils

drs. L.J. Gebben

1 Inhoudsopgave

2 Ynliding	5
3 Algemeen	6
3.1 Opbouw van de Kadernota	6
3.2 Hoofdlijnen ontwikkeling beleid	6
3.3 Beleidsmatige- en bedrijfsvoeringsontwikkelingen	8
3.4 Ontwikkelingen bovengemeentelijk	9
3.5 Ruimte voor nieuw beleid	11
4 Ontwikkelingen meerjarig Kadernota (opiniërend)	12
4.1 Startsituatie	12
4.2 Actualisatie economische ontwikkelingen voor de gemeentebegroting	12
4.3 Ontwikkelingen beleid	13
5 Ontwikkelingen lopende jaar (besluitvormend)	16
5.1 Toelichting	16
5.2 Financieel	16
6 Ontwikkelingen per saldo	17
7 Conclusies en besluitvorming	18
7.1 Algemeen beeld ontwikkelrichting meerjarenbegroting	18
7.2 Voorstellen aan de raad	20
BIJLAGE I - Ontwikkelingen in beleid per programma	21
1 Lopende jaar (bestuursrapportage)	21
2 Kadernota (opiniërend)	42
2.1 Programma overstijgend	42
2.2 Per programma	46
BIJLAGE II - Financiële recapitulatie	107
1 Samenvatting financieel perspectief	107
2 Specificatie	108
2.1 Ontwikkeling op basis raadsbesluiten	109
2.2 Gemeentefonds en maatregelen Rijk	110
2.3 Autonome ontwikkelingen	111
2.4 Meerjarige effecten ontwikkelingen lopende jaar (rapportage)	112
2.5 Ontwikkelingen (nieuw) beleid komende jaren	115
BIJLAGE III Toelichting definities en symbolen	120

2 Ynliding

De jierlikse kadernota is bestjoerlik de earste stap yn de tarieding foar de op te stellen programmabegutting foar it earstfolgjende jier en de mearjierrenrûzing fan de trije oanslutende jierren. Dit kear foar de jierren 2019 oan't en mei 2022.

De ynhâld fan dit dokumint is rjochte op it gesprek mei de ried oer itjinge dat wy de kommende jierren ferwachtsje kinne en hoe't wy dêr mei om gean wolle.

De ferwachtings foar dy kommende jierren besteane út in miks fan ûntjouwings dy't foartkomme út al langer rinnende saken en út nije inisjativen en ambysjes.

Dit jier hawwe wy te krijen mei ûnder oare de folgjende ûntjouwings:

- ynhâldlike en finansjele gefolgen foar gemeenten út plannen fan de ryksoerheid as fêstlein yn it 'Interbestuurlijk Programma (IBP)';
- de resinte konfrontaasje mei oerskriedingen op budzjetten yn de jierrekken 2017 op sociaal domyn en in tal oare beguttingsposten;
- ús eigen plannen en ambysjes foar de nije bestjoersperioade 2018–2022.

Yn de earste fase fan de tarieding op dizze kadernota like it noch dat der yn de sfear fan beskibere middels wol rûmte wie foar nij beleid yn de jierren 2020 en foljende. De maartsirkulaire fanút Den Haag wie dêr debet oan. Dit feroare yngripend troch it ynsjoch yn de risseltaten fan de jierrekken 2017.

Wy sjogge ús no konfrontearre mei in hiel oare útdaging dy't mooglik folle mear, en op'e nij, freget om in ôfwaging yn de sfear fan yn te leverjen bestand beleid om rûmte te krijen foar nij belied.

Op it finansjele mêd wolly wy ús belied en ús hanneljen ferantwurde en doelmjittich foarm jaan en útfiere. Dêrneist wolle wy in sûne reserveposysje en 'wjêrstânsfermogen' oerein hâlde by in reële belestingdruk foar ús ynwenners en bedriuwen.

3 Algemeen

3.1 Opbouw van de Kadernota

De kadernota kent elk jaar een aantal terugkerende ingrediënten. Deze zijn nodig voor het aangeven van beleidsinhoudelijke- en financiële kaders voor de eerstvolgende door ons college op te stellen begroting. Deze ingrediënten betreffen zaken als het inventariseren van zich voordoende ontwikkelingen in bestaand beleid en de voorstellen voor, of uitwerking van eerdere afspraken over, nieuw beleid in de eerstvolgende jaren. In samenhang met de verkenning van financiële ontwikkelingen ontstaat zo een beeld van de te verwachten ontwikkelrichting van de meerjarenbegroting en de mogelijkheden voor het handhaven van structureel financieel evenwicht daarin.

In dit hoofdstuk (3) schetsen wij de hoofdlijnen en achtergrond van algemene ontwikkelingen. In het vierde hoofdstuk gaan we in op verschillende beleidsmatige en financiële ontwikkelingen en de gevolgen daarvan voor onze meerjarenbegroting. De onderbouwing hiervan op onderwerp specifiek niveau is te vinden in de bijlage 'Ontwikkelingen in het beleid per programma' (bijlage I.2).

Besluitvormend onderdeel 'ontwikkelingen lopende jaar'

Het vijfde hoofdstuk betreft, nu voor het eerst, een besluitvormend onderdeel van deze kadernota. Op grond van het raadsbesluit van februari jl. over het planning & control instrumentarium, maakt vanaf dit jaar de voormalige 'eerste bestuursrapportage' onderdeel uit van deze kadernota.

Het gaat hierbij om ontwikkelingen in het lopende jaar die resulteren in voorstellen aan uw raad om de begroting van het lopende jaar op onderdelen te wijzigen (details in bijlage I.1).

Voor dit onderdeel volstaat daardoor een opiniërende behandeling niet. In de voorstellen voor besluitvorming in hoofdstuk 7 is daarom nu een tweedeling aangebracht voor het besluitvormende en het opiniërende deel van deze kadernota.

De hoofdstukken 6 en 7 bevatten conclusies en ons behandelvoorstel aan de raad in het kader van de voorbereiding op de in november vast te stellen programmabegroting.

3.2 Hoofdlijnen ontwikkeling beleid

Er is altijd ruimte voor gemeenteraden en colleges om eigen accenten te leggen op het bestemmen van middelen voor gemeentelijke taken en activiteiten. De keuzes die daarbij in het verleden werden gemaakt zijn terug te vinden in het overwegend structurele uitgavenpatroon in de programmabegroting en de meerjarenbegroting.

Landelijk is er sprake van een positieve economische ontwikkeling en daarmee van een beleving dat er ruimte is voor nieuw beleid en/of het gedeeltelijk terugkomen op in het verleden

ingezette bezuinigingen. De startregel van het financieel perspectief in deze kadernota lijkt dat beeld ook voor onze gemeente te bevestigen.

Helaas geldt voor meerdere gemeenten, en nadrukkelijk ook voor ons, dat met name de bezuinigingen op het Sociaal Domein, zoals die in het verleden landelijk werden ingeboekt voor de jaren 2018 en volgende, zich nu wreken op gemeentelijk niveau.

Terwijl de beschikbare middelen voor het Sociaal Domein nu per jaar verder teruglopen als gevolg van de meerjarige bezuiniging van voorgaande kabinetten, vertoont zich op de kostenkant een sterke toename van verplichtingen.

Deze ontwikkeling wordt vervolgens onvoldoende gecompenseerd door de, op zich wel positieve, accres-ontwikkeling van het Gemeentefonds op basis van de geldende relatie tussen rijksuitgaven en middelen in het Gemeentefonds (samen de trap op, en af).

Dit betekent dat de ruimte voor nieuw beleid en ambities zwaar onder druk komt te staan en mogelijk nodig is voor het opvangen van ontwikkelingen rond het Sociaal Domein. Daar is structureel meer budgetruimte nodig dan verwacht.

In het volgende hoofdstuk en in hoofdstuk 7, bij de conclusies, gaan we hier nader op in.

In vergelijking met voorgaande jaren loopt de behoefte aan ruimte voor nieuwe ontwikkelingen duidelijk op. Wij vinden het van belang, nu het economisch tij gunstiger is, kansen en ontwikkelingen volop te benutten en tegelijkertijd aandacht te hebben voor alles wat kwetsbaar is; onze maatschappelijke opgaves verantwoord op te pakken.

Het terughoudend omgaan met ruimtevragende ontwikkelingen is opnieuw een leidend principe bij onze beoordeling van zich aandienende onderwerpen. In deze kadernota is een groot aantal ontwikkelingen beschreven.

De uitdaging om én ruimte te creëren voor nieuw beleid én uit te komen bij een sluitend meerjarig financieel perspectief, is vooral door de tegenvallende cijfers uit de jaarrekening 2017 en het mogelijk structurele deel daarvan, wederom erg groot.

In deze nota rapporteren wij aan de ene kant over algemene ontwikkelingen in beleid en wetgeving en aan de andere kant over specifieke beleidsontwikkelingen en uitvoeringsvoortgang. Verder geldt de inhoud van deze nota als voorzet voor de later dit jaar vast te stellen Programmabegroting 2019-2022.

Coalitieakkoord en collegeprogramma

In ons coalitieakkoord “Duorsum Oparbeidzje” hebben we het volgende opgenomen als kader voor het door ons te voeren beleid in deze bestuursperiode:

Financiën

Tijdens de coalitieonderhandelingen is duidelijk geworden dat er meer uitgegeven is op het Sociaal Domein dan was begroot. Het is nog niet duidelijk wat de consequenties van het ontstane tekort zullen zijn voor alle gemeentelijke inkomsten en –vooral– uitgaven. Er wordt op dit moment een nadere analyse gemaakt naar de oorzaken van het tekort en naar maatregelen om te komen tot een sluitende meerjarenbegroting. We trekken hierin samen op met onze samenwerkingspartner Achtkarspelen. Bij de behandeling van de Kadernota geven we aan hoe we hiermee denken om te gaan.

Bij al ons handelen geldt dat we verantwoord en doelmatig omgaan met gemeentelijke financiën. Daarbij behouden we een gezonde reservepositie en weerstandsvermogen en een reële belastingdruk voor onze inwoners en bedrijven.

Beleidsinhoudelijk

Ons coalitieakkoord is opgebouwd aan de hand van de maatschappelijke opgaven. Dit zijn opgaven die nu in Nederland spelen en die directe invloed hebben op onze gemeente en de regio. Deze maatschappelijke opgaven zijn geformuleerd in het Interbestuurlijk Programma (IBP), opgesteld door gemeenten, het rijk, provincies en waterschappen. Ze zijn in het coalitieakkoord vermeld in de kaders.

Deze thema's geven goed weer waar wij de speerpunten leggen voor de komende jaren.

Deze maatschappelijke opgaven zijn (respectievelijk de paragrafen 2 t/m 9 van het coalitieakkoord):

- Samen aan de slag voor het klimaat
- Toekomstbestendig wonen
- Regionale economie als versneller
- Naar een vitaal platteland
- Merkbaar beter in het sociaal domein
- Problematische schulden voorkomen en oplossen
- Nederland en migrant voorbereid
- Goed openbaar bestuur in een veranderende samenleving

3.3 Beleidsmatige- en bedrijfsvoeringsontwikkelingen

Beleidsmatige ontwikkelingen

Sociaal Domein

De raad is in mei geïnformeerd over de tekorten in de jaarrekening 2017 voor het Sociaal Domein. De financiële analyse van het Sociaal Domein vindt plaats in de voorbereiding op de begroting. Om een goede conclusie te trekken is het van belang dit gedegen te doen. Op basis van deze analyse wordt duidelijk wat de effecten voor de begroting 2018 zijn en ook wat de effecten op de lange termijn zijn.

Het is in de analyse daarom van belang zicht te krijgen op onder andere de incidentele en structurele factoren. Tevens moet er gericht op het terugdringen van dreigende structurele tekorten een beeld komen van de wijze waarop er bijsturing kan plaats vinden.

Op dit moment is het niet mogelijk al een conclusie te trekken. Daarom is in de kadernota het sociaal domein nog kostenneutraal opgenomen, met uitzondering van een voorlopige reservering voor formatieve ruimte.

Op basis van de analyse wordt er indien nodig een begrotingswijziging 2018 voorbereid en wordt een voorstel voor de begroting 2019 opgesteld. In dit voorstel wordt een actieplan

opgenomen rond de in de begroting 2019 e.v. mee te nemen kosten voor Sociaal Domein en de daarbij horende dekking en over hoe betere sturing te krijgen op het sociaal domein. Daar hoort ook een definitief besluit bij over eventuele formatieve uitbreiding. Er wordt op dit moment dan ook niet vooraf ingezet op bepaalde functies, maar pas na een totale analyse en daarbij horend actieplan voor de langere termijn.

Organisatorische ontwikkelingen en bedrijfsvoering

Algemeen – organisatie

Ontwikkelingen n.a.v. evaluatie en vervolg Samenwerking WM&kt

Naar aanleiding van de evaluatie 'Samenwerking werkmaatschappij en dragende organisaties Achtkarspelen en Tytsjerksteradiel' is er in februari 2018 een vervolg gegeven aan de aanbevelingen uit het rapport van prof. dr. M.J.G.J.A. Boogers. Dit vervolg heeft geresulteerd in een project doorontwikkeling samenwerking tussen beide gemeenten. Een stuur- en projectgroep onder leiding van Michael van der Velden is vervolgens voortvarend aan de slag gegaan met de aanbevelingen. Dat heeft geresulteerd in een adviesrapport van de projectleider. In het rapport wordt, naast politiek en bestuurlijke keuzes, een ontwikkelstrategie voor de ambtelijke organisatie voorgesteld.

Organisaties en formatie

In deze kadernota wordt op diverse terreinen ruimte gevraagd voor formatieve uitbreidingen. Deze uitzetting is nodig voor nieuwe taken waarvoor de formatie nu ontoereikend is en daarnaast –op deelterreinen– voor de toegenomen hoeveelheid werk en complexiteit. Het is helder dat door de gerealiseerde bezuinigingen de allerlaatste rek er uit is en dus ook niet meer nieuwe taken kunnen worden opgepakt binnen de bestaande formatie zonder dat het ogenblikkelijk consequenties heeft.

3.4 Ontwikkelingen bovengemeentelijk

Landelijke economische ontwikkelingen

Het Centraal Planbureau (CPB) publiceerde in maart het Centraal Economisch Plan (CEP). De introductie daarvan bevatte de volgende tekst:

De Nederlandse economie is op stoom. De hoogconjunctuur is het gevolg van de gunstige internationale conjunctuur, lage rentes, expansief begrotingsbeleid en een nog steeds krachtige woningmarkt – waarbij de laatste twee factoren onderscheidend zijn ten opzichte van het buitenland. Een positieve binnenlandse dynamiek tussen aantrekkende werkgelegenheid, hoger beschikbaar inkomen, hogere consumptie en meer investeringen leidt tot een economische groei van 3,2% in 2018 en 2,7% in 2019. In de jaren 2017–2019 overtreft de groei van de Nederlandse economie die van de eurozone met 0,6%-punt per jaar.

De betekenis hiervan voor onze inkomsten uit het Gemeentefonds wordt duidelijk op basis van de maart- en meicirculaire-2018 van het ministerie van BZK.

In paragraaf 4.2 zijn deze circulaire's vertaald naar de te verwachten effecten in euro's voor ons financieel meerjarenperspectief.

Bestuurlijke ontwikkelingen

Landelijk

Algemene informatie Interbestuurlijk Programma (IBP).

Het kabinet Rutte III staat voor een aantal urgente maatschappelijke opgaven met een wederzijdse afhankelijkheid tussen de verschillende overheidslagen. De vervlechting tussen die opgaven vraagt om samenwerking. Het opereren als één overheid draagt bij aan het vertrouwen van de burger. Daarom hebben op 14 februari 2018 het kabinet, VNG, IPO en Unie van Waterschappen een zogenaamd IBP afgesproken, genaamd 'Samen meer bereiken'. De overheidslagen werken samen op basis van gelijkwaardig partnerschap.

Wat betreft de financiële uitgangspunten is afgesproken dat alle overheden zich ook financieel inzetten voor de opgaven. Daartoe stelt de rijksoverheid accres en andere middelen (IU/DU, enveloppen) beschikbaar in het gemeentefonds. Het kabinet gaat ervan uit dat gemeenten vanuit eigen middelen een bijdrage zullen leveren.

Citaat uit IBP: *"Dit blijkt bijvoorbeeld uit de investeringsagenda van de decentrale overheden en zal blijken uit de (nieuwe) college- en raadsprogramma's."*

In onze meerjarenbegroting zijn al budgetten verwerkt die voortvloeien uit eigen gemeentelijk beleid op terreinen als duurzaamheid, energie, economie en sociaal domein.

Daarmee is mogelijk deels al voorzien in de gevraagde 'eigen inbreng' vanuit gemeenten.

Dit zal de komende tijd onderzocht, en in beeld gebracht worden.

Eén en ander heeft voor deze kadernota een relatie met het opgevoerde onderwerp "Regiodeal fase II" zoals opgevoerd bij het programma 3. Economie.

Provinciaal

Het provinciaal bestuursakkoord van 2015 gaat er t.a.v. het punt 'versterking van de bestuurskracht van de gemeenten' vanuit, dat het initiatief bij de gemeenten zelf ligt.

M.b.t. de lokaal bestuurlijke inrichting wordt er ten noorden van Tytsjerksteradiel gewerkt aan de totstandkoming, per 1 januari 2019, van de fusiegemeente 'Noardeast Fryslân', waarin de gemeenten Dongeradeel, Ferwerderadiel en Kollumerland c.a. opgaan. Dantumadiel blijft bestuurlijk zelfstandig, maar is via een ambtelijke fusie verbonden met de drie herin te delen gemeenten.

Noordwest-Fryslân is met de schaalvergroting via herindeling al verder. Onze buurgemeenten Leeuwarden en Leeuwarderadeel waren daarbij betrokken. De datum van herindeling daar was 1 januari 2018.

Regionaal

In regionaal verband werken wij op verschillende manieren samen met omliggende gemeenten. Deze samenwerkingsverbanden komen verderop in deze kadernota afzonderlijk aan de orde.

Het betreft de Agenda Netwerk Noordoost (ANNO), Regiodeal fase II, de Stadsregio Leeuwarden en de Werkmaatschappij 8KTD.

3.5 Ruimte voor nieuw beleid

De financiële startregel voor deze kadernota bestaat uit de reeks positieve begrotingsaldi uit de vastgestelde Programmabegroting 2018–2020 (raad november 2017); zie hiervoor ook de eerste tabel in het volgende hoofdstuk. In vergelijking met kadernota's van de jaren hiervoor is dat een aanzienlijk gunstiger startpositie.

Inmiddels blijkt, zoals al is aangegeven, ook dat er sprake is van tegengestelde ontwikkelingen als het gaat om structurele doorwerking van de kostenkant van het sociaal domein.

Dat betekent dan ook dat het op dit moment nog onduidelijk is óf, en hoeveel, budgettaire ruimte beschikbaar is voor autonome ruimte vragende ontwikkelingen, beleidsbijstelling of nieuw beleid óf dat er keuzes nodig zijn binnen bestaand beleid om ruimte te maken voor nieuw beleid.

Daarnaast blijkt dat er in deze nota sprake is van een toenemende behoefte aan middelen om bestaand, noodzakelijk en wenselijk beleid uit te kunnen voeren.

Een deel van onze ambities als aangegeven in ons coalitieakkoord is al terug te vinden in deze kadernota. Andere ambities als bijvoorbeeld het vorm geven aan leefbaarheid in de dorpen en het ruimte geven aan lokale en regionale ondernemers, willen we nog verder uitwerken en een plek geven.

Elk van de nu opgenomen afzonderlijke onderwerpen kent een eigen onderbouwing.

Wij hebben dan ook, net als in voorgaande jaren, de voorgelegde onderwerpen kritisch beoordeeld op inhoud en benodigde ruimte.

In de bijlage 'Ontwikkelingen in het beleid per programma' (I.2) hebben wij de zich voordoende ontwikkelingen, ingedeeld naar programma, opgenomen en vindt u informatie over inhoud, aard en effect daarvan voor de meerjarenbegroting.

4 Ontwikkelingen meerjarig Kadernota (opiniërend)

4.1 Startsituatie

De startsituatie van het financiële meerjarenperspectief voor deze kadernota begint bij de cijfermatige meerjarenreeks voor de jaren 2019 t/m 2021 uit de meest recente programmabegroting (vastgesteld door de raad in november 2017). Deze reeks wordt nu aangevuld met het jaar 2022.

Vastgestelde meerjarensaldi begroting 2018 – 2021

(bedragen in € x 1.000)			
2019	2020	2021	2022
172	934	1.090	989

Als vervolg op de startreeks zijn ook de sinds november 2017 genomen raadsbesluiten van belang voor zover die gevolgen hebben voor de meerjarenbegroting. Dat betreft onderwerp specifieke raadsbesluiten en (normaliter) de besluiten over de jaarrekening van het voorgaande jaar, voor zover geagendeerd in de raadsvergadering van mei 2018 of eerder.

Hieronder is het totale financiële effect weergegeven dat voortvloeit uit deze raadsbesluiten (zie ook bijlage 2.1.).

Begrotingswijzigingen t/m raad mei

(bedragen in € x 1.000)			
2019	2020	2021	2022
-27	-27	-27	-31

4.2 Actualisatie economische ontwikkelingen voor de gemeentebegroting

Elk jaar is de inhoud van de meicirculaire van het ministerie van BZK van groot belang voor de inkomstenkant van de gemeentebegroting. In deze circulaire schetst het ministerie namelijk de financiële kaders die gelden voor de nieuwe begrotingsjaren.

De meicirculaire zoals gepubliceerd op 31 mei 2018 pakte de draad op die eerder al was aangegeven in een (uniek voor dit jaar) maartcirculaire waarin het nieuwe regeerakkoord was verwerkt. Een en ander is inmiddels doorgerekend voor de te verwachten effecten voor onze meerjarenbegroting.

De inkomsten via het gemeentefonds, rekening houdend met de hiermee samenhangende tegengestelde bewegingen op de uitgavenkant, is omgezet naar een netto resultaatregel voor het financiële meerjarenperspectief.

In de tabel hieronder staat het uiteindelijk resterende ruimtebiedende effect, voortvloeiend uit de gepubliceerde maart- en meicirculaire (zie ook bijlage 2.2).

Meerjarige effecten inkomsten via gemeentefonds 2018

(bedragen in € x 1.000)			
2019	2020	2021	2022
620	1015	1351	2064

4.3 Ontwikkelingen beleid

4.3.1 Ontwikkelingen in aanvaard beleid (autonoom)

Er doen zich altijd autonome ontwikkelingen voor binnen het bestaande beleid. De term 'autonoom' geeft aan dat het hierbij gaat om ontwikkelingen in aantallen of prijzen. Dit type ontwikkelingen valt daarmee in de categorie onontkoombaar.

De reguliere ontwikkeling in aantallen en indexen maakt al onderdeel uit van het begrotingsproces. Daarom wordt in de kadernota alleen een bijstelling voor autonome ontwikkelingen meegenomen als die niet binnen de al opgenomen financiële ruimte past.

Voor 2019 en volgende jaren is er dit jaar vooral sprake van een algemene reservering voor autonome loon- en prijsontwikkeling gerelateerd aan de accresontwikkeling op de inkomstenkant in de uitkering van het Gemeentefonds (bijlage 2.2). Vanwege deze directe relatie wordt deze meegenomen in een per saldo netto-effect van de bijstelling van de inkomsten uit het Gemeentefonds.

Daarnaast is in het rapportagedeelte voor het lopende jaar (2018) van deze kadernota in de opgenomen onderwerpen ook sprake van een specifiek geduide en toegelichte ontwikkeling rond de prijsontwikkeling voor grond- weg- en waterbouw en voor de "bouw".

Het totaal aan (overige algemene) autonome ontwikkelingen, boven het reguliere, blijft hierdoor nihil.

Ontwikkelingen (autonoom) uit aanvaard beleid

(bedragen in € x 1.000)			
2019	2020	2021	2022

4.3.2 Inhoudelijke ontwikkelingen in het beleid

Zoals elk jaar zijn er ook nu meer ruimte vragende dan ruimte biedende ontwikkelingen. Dit heeft te maken met het feit dat in gewone omstandigheden, los van autonome ontwikkelingen in aantallen en prijzen, vaak beperkt sprake is van ruimte biedende beleidsinhoudelijke ontwikkelingen.

Het gericht en specifiek zoeken naar ruimte biedende ontwikkelingen waarbij bewust beleid wordt afgebouwd of beperkt, vindt vooral periodiek (eens in de zoveel jaar) plaats als er een nieuwe bezuinigingsronde/heroverweging nodig is.

Zoals altijd passen wij een kritische beoordeling van ruimte vragende ontwikkelingen toe.

Wij hebben de ontwikkelingen ingedeeld naar hun aard: onontkoombaar, noodzakelijk of wenselijk.

Onontkoombaar staat dan voor "direct voortvloeiend uit (wettelijk) voorschrift" (verplichtend).

Noodzakelijk staat voor "voortvloeiend uit bestuursafspraken en/of eerder ingezet beleid" (terugkomen op bestuursafpraak zou nog wel kunnen).

Wenselijk staat voor "nieuw gewenst beleid" (zonder eerdere toezeggingen of bestuursafspraken).

Het begrip 'wenselijk' houdt wel in dat voor dit type onderwerpen sprake is van een onderbouwing die rechtvaardigt dat hiervoor ruimte wordt vrijgemaakt binnen de begroting. Omdat er echter geen verplichtend karakter aan gekoppeld is kunnen wij als bestuur in vrijheid de keuze maken om de voorgestelde actie "te doen of te laten".

In de gevallen waar sprake is van een zelf te bepalen ambitieniveau, kiezen wij er zoveel mogelijk voor om uitzetting van kosten te beperken. Bij de vervolgitwerking door de organisatie en bij bespreking met betrokken partijen (ambtelijk en bestuurlijk) is dan op voorhand duidelijk wat van de gemeente kan worden verwacht. Er wordt eerst gekeken naar mogelijkheden binnen al beschikbare middelen. Bij die onderwerpen waar dit van toepassing is hebben wij dit in de toelichting per onderwerp aangegeven als neutraal.

Daarnaast zijn er ontwikkelingen die relevant genoeg zijn om als aparte onderwerpen op te nemen in deze nota maar waarvoor nog geen bedragen (biedend of vragend) zijn aan te geven. In die gevallen staat PM vermeld om daarmee aan te geven dat er rekening gehouden moet worden met nog te bepalen incidentele of structurele lasten.

Soms kan bij de behandeling van de programmabegroting in november al invulling aan een dergelijke PM-post worden gegeven en soms zal dat later nog plaats moeten vinden.

Het is van belang om rekening te houden met het gegeven dat, zolang er sprake is van een PM-post, er nog geen middelen zijn of worden gereserveerd en dat daar dan ook nog geen dekking voor is binnen de meerjarenbegroting.

Alle beleidsmatige ontwikkelingen in het eigen beleid zijn gerubriceerd per programma en met een korte toelichting op de inhoud, terug te vinden in bijlage 1.2 van deze nota. Daarnaast zijn deze onderwerpen in tabelvorm opgenomen in bijlage 2.5.

Vanwege de toenemende inzet op programma overstijgende aanpak van beleidsvraagstukken hebben wij in bijlage 1.1 hiervoor een aparte paragraaf gereserveerd voorafgaand aan de programma's.

Het totale financiële effect uit de ontwikkelingen in bestaand en nieuw beleid, dus zonder de autonome ontwikkelingen, is hieronder in tabelvorm samengevat.

Ontwikkelingen uit bestaand en nieuw beleid

(bedragen in € x 1.000)			
2019	2020	2021	2022
-1744	-1564	-1593	-1630

4.3.3 Weerstandscapaciteit in relatie tot de hoogte van de algemene reserve

In de actuele Programmabegroting is in paragraaf "4.2 Weerstandsvermogen en risicobeheersing" aangegeven dat wij uitgaan van een signaal- en minimumniveau voor de algemene reserve van respectievelijk 15 en 10 miljoen.

Hierbij staat "signaalniveau" voor:

"Het binnen een nieuwe perspectiefperiode optreden van een daling van de algemene reserve tot onder het signaalniveau betekent dat maatregelen nodig zijn voor het op termijn op peil houden van de algemene reserve en dat hiervoor tijdig actie wordt opgestart (raad en college)."

De staat van reserves en voorzieningen zoals die hoort bij de jaarrekening over het jaar 2017 geeft de meest actuele informatie over de ontwikkeling van deze reserve. Daaruit blijkt dat in de periode tot en met 2022 (het laatste perspectiefjaar voor deze nota) een laagste niveau voor de algemene reserve (algemene reserve minus negatieve reserve rekeningresultaat) wordt verwacht van circa 14,6 miljoen (daling als gevolg van nadelige resultaat 2017). Daarnaast is er nog sprake van de reserve precariobelastingen met een saldo van 1,9 miljoen (stand van dit moment, nog zonder geplande uitnames) die ook als onderdeel van de weerstandscapaciteit meetelt. Deze reserve precario kan tot en met 2021 nog groeien, vanaf 2022 vervalt deze inkomst.

Dit betekent dat er per saldo nu sprake is van een nadeliger ontwikkeling van de reservepositie in vergelijking met vorig jaar. De prognose voor de eerstvolgende jaren beweegt zich per saldo nog boven het hierboven aangehaalde 'signaalniveau'.

5 Ontwikkelingen lopende jaar (besluitvormend)

5.1 Toelichting

In de raadsvergadering van 22 februari jl. is besloten tot een aantal wijzigingen op grond van een notitie over Planning en Control over onderdelen van het bestuursinstrumentarium (kadernota, begroting, rapportages, jaarrekening).

Eén van de veranderingen betrof het vanaf 2018 integreren van de voormalige 'eerste bestuursrapportage' in het instrument Kadernota (voorheen Perspectiefnota).

Met ingang van dit jaar is nu binnen deze kadernota hiervoor een besluitvormend onderdeel toegevoegd.

De kadernota, als geheel, blijft een document voor opiniërende bespreking met de raad. Het onderdeel 'rapportage lopende jaar' vergt echter een begrotingswijziging en is daardoor naar aard besluitvormend.

De onderwerp specifieke informatie over de ontwikkelingen in het lopende jaar zijn opgenomen in bijlage I.1 'rapportage lopende jaar'. De ontwikkelingen uit dit onderdeel zijn per saldo in onderstaande tabel samengevat.

In hoofdstuk 7 is hiervoor een besluitvormend voorstel opgenomen vanwege de noodzakelijke begrotingswijziging 2018, incl. het meenemen van de meerjarige ontwikkelingen daarvan in de eerstvolgende meerjarenbegroting.

5.2 Financieel

Ontwikkelingen lopende jaar (bestuursrapportage)

(bedragen in € x 1.000)				
2018	2019	2020	2021	2022
-233	-142	-180	-229	-216

6 Ontwikkelingen per saldo

Het geheel van de ontwikkelingen uit de hoofdstukken 4 en 5 vormt het totaal van ons financieel meerjarenperspectief. Het combineren van de verschillende ontwikkelingen rond te verwachten lasten en baten leidt tot een nieuwe saldoreeks van de meerjarenbegroting. De totale verkenning van de beleidsontwikkelingen is samengevat in de volgende tabel.

2019	2020	2021	2022
(bedragen in € x 1.000)			
Saldi meerjarenbegroting (primitief) 2019 tm 2022			
172	934	1090	989
Begrotingswijzigingen t/m raad mei			
-27	-27	-27	-31
Ontwikkelingen lopende jaar (1e rapportage)			
-142	-180	-229	-216
Meerjarige effecten inkomsten via Gemeentefonds			
620	1015	1.351	2.064
Ontwikkelingen (autonoom) uit aanvaard beleid			
-	-	-	-
Ontwikkelingen uit bestaand en nieuw beleid			
-1.744	-1.564	-1.593	-1.630
TOTALEN 2019 – 2022 (voorlopig financieel perspectief)			
-1.121	178	592	1.177

7 Conclusies en besluitvorming

7.1 Algemeen beeld ontwikkelrichting meerjarenbegroting

Hoe nu verder?

In deze kadernota is nu sprake van een substantieel nadelig saldo voor het jaar 2019. Wanneer de jaren daarna echter blijven uitmonden in een positief saldo is er duidelijk sprake van een incidentele situatie. Incidentele tekorten kunnen en mogen worden afgedekt door het inzetten van eenmalige middelen, oftewel het inzetten van een deel van beschikbare reserves.

Er dreigt echter een probleem te ontstaan voor een sluitende meerjarenbegroting. Dit betreft de mogelijk structurele doorwerking van tekorten die zich aandienen in de jaarrekening 2017 vooral bij het sociaal domein.

Er wordt nu een analyse en verkenning uitgevoerd naar de structurele doorwerking van deze tekorten. Naast sociaal domein wordt hierbij ook breed gekeken naar aspecten als de bijdrage aan de Werkmaatschappij 8KTD, personeelskosten en overig onderdelen van de gemeentebegroting.

Al met al kan dit betekenen dat er aanvullend behoefte is aan compenserende maatregelen.

Op hoofdlijnen kunnen die maatregelen bestaan uit:

- incidentele inzet van middelen vanuit reserves (o.a. precario);
- beperken, verminderen en/of temporiseren van nieuw beleid waarvoor middelen vrijgemaakt moeten worden;
- een gerichte of juist brede oriëntatie op mogelijkheden uit bezuinigingen / ombuigingen / heroverwegingen / kerntakendiscussie;
- toepassing van inkomstenmaatregelen (gemeentelijke heffingen en belastingen, tarieven voor allerhande diensten, eigen bijdragen, prijzen).

De periode tussen behandeling van deze kadernota en de vaststelling van de Programmabegroting 2019–2022 in november, willen we gebruiken voor:

- het in beeld brengen van de gevolgen/risico's m.b.t. uitvoeringskosten (naast sociaal domein ook breder) voor het meerjarig financieel perspectief in de gemeentebegroting;
- in geval van structurele tekorten binnen het sociaal domein het in beeld brengen van de mogelijkheden voor bijstelling van beleid, gericht op vermindering van deze tekorten;
- een verkenning van de structurele omvang van mogelijke tekorten;
- het komen tot een plan van aanpak en het formuleren van voorstellen gericht op het weer herstellen van een meerjarig begrotingsevenwicht.

Deze acties zijn gebaat bij het nemen van voldoende tijd om daarmee de kwaliteit van de conclusies zo groot mogelijk te maken.

In het vervolgtraject nemen wij ons voor om ook de raad mee te nemen bij tussenliggende stappen als probleem–duiding, concept plan van aanpak, mogelijke uitwerkingsvoorstellen.

Daar waar zich mogelijkheden voordoen om al voor 2019 maatregelen te treffen zullen we die aangrijpen en toepassen. De meer structurele effecten van een nieuwe bezuinigingsronde of heroriëntatie zal dan vanaf 2020 zichtbaar moeten worden in de meerjarenbegroting.

Concluderend

Tot slot constateren wij dat:

- het voorlopige saldo voor het jaar 2019 nadelig is en door diverse mutaties in het proces richting de concept Programmabegroting 2019–2022 nog kan wijzigen;
- diverse factoren waaronder een nadere analyse van tekorten in de jaarrekening 2017 (met een zwaar accent op het sociaal domein) nog van invloed kunnen zijn op de te verwachten toekomstige begrotingssaldi;
- de hoogte van de Algemene Reserve op basis van de Programmarekening 2017, in combinatie met de, nog een drietal jaren stijgende, reserve Precariobelasting, boven het afgesproken signaalniveau blijft;
- er in deze kadernota sprake is van enkele 'P.M.' posten waarvoor mogelijk op een later moment nog middelen gevraagd worden;
- een verdere concretisering van 'P.M.' posten nog tot wijziging van financieel perspectief en begroting zal kunnen leiden; dit wordt via het gebruikelijke besluitvormingsproces aan de raad voorgelegd;
- dat wij, ondanks de uitdagingen waar we voor staan, als altijd streven naar het kunnen presenteren van een sluitende begroting voor het eerstvolgende jaar;
- dat wij op dit moment rekening houden met het feit dat voor het "sluitend" krijgen van de begroting voor het jaar 2019 een eenmalige onttrekking uit de reserve nodig kan zijn;
- dat er tussen het moment van behandeling van deze kadernota en het vaststellen van de Programmabegroting 2019–2022 mogelijk een plan van aanpak opgesteld moet worden in samenspraak met de raad om in het meerjarig perspectief een financieel gezond evenwicht te bereiken.

7.2 Voorstellen aan de raad

Gelet op de in deze kadernota geschetste ontwikkelingen stellen wij u voor om:

Besluitvormend:

1. met betrekking tot de in deze kadernota opgenomen 'rapportage lopende jaar' als weergegeven in hoofdstuk 5 en bijlagen I.1 en 2.4:
  - a. in te stemmen met de wijzigingen van de begroting 2018 zoals aangegeven binnen deze bestuursrapportage;
  - b. in te stemmen met het meenemen van de meerjarige financiële consequenties hiervan in de kadernota 2019–2022 en de meerjarenbegroting 2019–2022;
  - c. kennis te nemen van de beschreven ontwikkelingen voor het lopende jaar.

Opiniërend:

2. kennis te nemen van de ontwikkelingen in beleid zoals opgenomen in deze Kadernota 2019–2022, de te verwachten financiële gevolgen uit de aangegeven ontwikkelingen voor de meerjarenbegroting en het voorlopig verwachte meerjarig financieel perspectief;
3. kennis te nemen van onze conclusies en het plan ter voorbereiding op de in november vast te stellen Programmabegroting 2019–2022, als verwoord in hoofdstuk 7.1.

Burgum, 19 juni 2018

Burgemeester en wethouders
van Tytsjerksteradiel

BIJLAGE I – Ontwikkelingen in beleid per programma

I Lopende jaar (bestuursrapportage)

Progr. 00. Bestuur en ondersteuning

R18 0.1 Rapportage 2018: Nieuwjaarsbijeenkomst 2018

Wat is het probleem?	In de bezuinigingsronde 2011–2014 werd de nieuwjaarsbijeenkomst afgeschaft. In 2017 constateerde het college, na een peiling bij de fracties, dat er voldoende draagvlak was om de traditie van het houden van een nieuwjaarsbijeenkomst in ere te herstellen.
Wat stellen we voor?	Het organiseren van een nieuwjaarsbijeenkomst geeft inwoners, bedrijven en organisaties de gelegenheid elkaar en het gemeentebestuur in een informele setting te ontmoeten. In december 2017 heeft de raad besloten om in januari 2018 weer een nieuwjaarsbijeenkomst te organiseren en de kosten hiervan mee te nemen in de eerste bestuursrapportage van 2018.
Wat als we het niet doen?	Niet van toepassing.
Wat mag het kosten?	Voor 2018 worden de kosten, geraamd op € 5.000 (eenmalig).

Fin. effect	PM	Status	Aard	Raakvlak	Structureel
 vragend (nadelig)		 A – realisatiefase	 2. noodzakelijk	 alléén eigen DO en níet de WM (via de uitvoering)	

Financieel				
2018	2019	2020	2021	2022
-5.000	-	-	-	-

R18 0.4a Rapportage 2018: Begeleiding aanbestedingen

Wat is het probleem?	Dit jaar en ook de komende jaren staat er naast het vervangen van een aantal voertuigen waaronder de beide reinigungsauto's en de veegauto ook de aanbesteding van de brandstoffen op het programma. Deze aanbestedingen vergen een specialistische (juridische) kennis die niet in huis aanwezig is.
-----------------------------	--

- Wat stellen we voor?** Inhuur van deskundige begeleiding bij aanbestedingen voertuigen en tankpassen, (noodzakelijk vanwege te verwachten controles op het voldoen aan regelgeving rond aanbesteding).
- Wat als we het niet doen?** Als we niet voldoen aan de aanbestedingsregels lopen we kans op juridische procedures.
- Wat mag het kosten?** De benodigde inhuur zal voor 2018 circa € 50.000 vergen.

Fin. effect	PM	Status	Aard	Raakvlak	Structureel
 vragend (nadelig)		 A – realisatiefase	 2. noodzakelijk	 alléén eigen DO en níet de WM (via de uitvoering)	

Financieel				
2018	2019	2020	2021	2022
-50.000	-	-	-	-

Progr. 02. Verkeer, vervoer en waterstaat

R18 2.1a Rapportage 2018: budgetten mechanisch straten en teerhoudend asfalt

- Wat is het probleem?** In de begroting is geld gereserveerd voor meerkosten machinaal straten en afvoer teerhoudend asfalt.
- De post meerkosten machinaal straten is opgenomen omdat sinds enkele jaren, op grond van wet- en regelgeving, het straatwerk daar waar mogelijk machinaal moet gebeuren. Voor deze werkwijze werden ten opzichte van handmatig straten meerkosten voorzien en opgenomen in de begroting.
- De afvoerkosten van teerhoudend asfalt hebben te maken met het feit dat dit met name (alleen) voorkomt in oudere asfaltlagen. In de situatie waarin die specifieke lagen worden gerenoveerd kan dat teerhoudende asfalt niet als grondstof worden gebruikt maar moet worden afgevoerd en verwerkt als chemisch afval, met meerkosten tot gevolg. De raad heeft in het verleden niet ingestemd met een voorstel om een gemeentebrede inventarisatie van het teerhoudend asfalt en dat betekent dat het elk jaar bij het asfaltonderhoud min of meer een verrassing is of en hoeveel teerhoudend asfalt er tevoorschijn komt.
- Het totaal aan kosten voor deze posten fluctueert met de jaren sterk. Maar de gemiddelde kosten over de afgelopen jaren liggen aanmerkelijk lager dan het begrote bedrag.
- Het lijkt ons daarom verantwoord om de begrotingspost met ingang van 2018 structureel met € 70.000 te verlagen.

In het verleden werd jaarlijks, zo mogelijk, bij de 2e bestuursrapportage over deze post gerapporteerd. Dat blijft ongewijzigd met dien verstande dat door de verlaging van het budget de kans groter wordt dat er een tekort moet worden gerapporteerd. Vermeldenswaard in deze context is dat in 2018 het asfaltbestek een grotere omvang heeft dan ooit.

Wat stellen we voor? Om de begrotingspost voor meerkosten machinaal straten en teerhoudend asfalt structureel met € 70.000 te verlagen. Er vindt geen vermindering van taken of dienstverlening plaats, er wordt alleen scherper begroot.

Wat als we het niet doen? In dat geval wordt onnodig beslag gelegd op middelen.

Wat mag het kosten? Het is een ruimtebiedend voorstel.

Fin. effect	PM	Status	Aard	Raakvlak	Structureel
+					
biedend (voordelig)		A – realisatiefase	3. wenselijk	alléén eigen DO en níet de WM (via de uitvoering)	

Financieel				
2018	2019	2020	2021	2022
70.000	70.000	70.000	70.000	70.000

R18 2.1b Rapportage 2018: budgetten straatreiniging

Wat is het probleem? In 2016 is de gemeente gestopt met het gebruik van vergif als onkruidbestrijdingsmiddel op verhardingen en begonnen (middels uitbesteding) met een alternatieve werkwijze. De mogelijke meerkosten hiervoor zijn bij het opstellen van de begroting 2016 zo goed mogelijk in kaart gebracht en opgenomen in de begroting. De aanbestedingsbedragen voor de werkzaamheden zijn voor de jaren 2016, 2017 en 2018 aanmerkelijk lager dan de raming. Dat betekent dat een deel van de raming kan vrijvallen. Onder deze begrotingspost valt ook het afvoeren van veegvuil en kolkenslib. Ook voor deze post geldt dat de werkelijke kosten de afgelopen jaren aanzienlijk onder het begrote bedrag lagen en dat een deel van de raming kan vrijvallen.

Op het totaal van de begrotingspost van € 162.000 kan met ingang van 2018 in totaal € 50.000 vrijvallen. Er is geen sprake van een verminderde of lagere dienstverlening er wordt bewust veel scherper geraamd.

Wat stellen we voor? Het beschikbare budget voor straatreiniging structureel te verlagen met € 50.000.

Wat als we het niet doen? In dat geval worden onnodig middelen in de begroting vastgelegd.

Wat mag het kosten? Het voorstel heeft een ruimtebiedend effect.

Fin. effect	PM	Status	Aard	Raakvlak	Structureel
 biedend (voordelig)		 A – realisatiefase	 3. wenselijk	 alléén eigen DO en níet de WM (via de uitvoering)	

Financieel				
2018	2019	2020	2021	2022
50.000	50.000	50.000	50.000	50.000

R18 2.4a Rapportage 2018: budgetten baggerwerk

Wat is het probleem? Met de overeenkomst overdracht stedelijk waterbeheer is een deel van de baggerverplichting voor de gemeente vervallen. Dit betekent dat een deel van de geraamde kosten voor baggeren kunnen vervallen.

In de overeenkomst overdracht stedelijk waterbeheer is, op basis van wet –en regelgeving, de verdeling van baggertaken tussen de gemeente en Wetterskip Fryslân geregeld voor de diverse klassen van waterwegen. Concreet betekent het dat de gemeente per saldo baggertaken kwijtraakt en kan dus worden volstaan met een lagere dotatie aan de voorzieningen baggeren.

In afwachting van het nieuwe baggerbeleidsplan is nog niet met zekerheid te zeggen hoe groot de storting in de voorziening baggeren exact moet zijn, maar de conclusie lijkt gerechtvaardigd dat de huidige storting met de helft verlaagd kan worden, Dat is € 50.000.

Ook op grond van de overeenkomst overdracht stedelijk waterbeheer ontvangt de gemeente een bijdrage voor het baggeren van de vijvers van € 20.000. Deze bijdrage wordt in de voorziening baggeren gestort. Die bijdrage ligt vast tot en met 2019. Daarna zal ongetwijfeld een nieuw bedrag worden overeengekomen, in dit voorstel is dat, gegeven de onzekerheid, op € 0 gezet. Dat betekent dat het structurele voordeel na 2019 € 20.000 lager is.

Zodra het bedrag van de bijdrage na 2019 bekend is, zal dat in een rapportage weer als ruimtebiedend bedrag worden opgevoerd.

Wat stellen we voor? Om met ingang van 2018 de storting in de voorziening baggeren te verlagen met € 50.000.

Wat als we het niet doen? In dat geval wordt onnodig beslag gelegd op middelen.

Wat mag het kosten? Het is een ruimtebiedend voorstel.

Fin. effect	PM	Status	Aard	Raakvlak	Structureel
 biedend (voordelig)		 A – realisatiefase	 3. wenselijk	 alléén eigen DO en níet de WM (via de uitvoering)	

Financieel				
2018	2019	2020	2021	2022
50.000	50.000	30.000	30.000	30.000

R18
2.4div

Rapportage 2018: ontwikkeling prijzen grond- weg- water en bouw

Wat is het probleem?

Met het aantrekken van de economie worden wij nu, met name in de bouw, geconfronteerd met grote prijsstijgingen. Ten aanzien van de bestaande begroting gaat het om circa 15%. Op een gemeentebreed onderhoudsbudget van € 2.000.000

Omdat afd. beheer ook aanzienlijke onderhoudsbudgetten heeft op andere gebieden, zoals groen, weg- en waterbouw en riolering, kortweg GWW is ook hier een quick scan gemaakt van de verwachte prijsontwikkeling. De conclusie hiervan is dat voor het huidige en komende jaar geen exorbitante prijsstijgingen worden verwacht. Verwacht wordt 3% prijsstijging. Hier gaat het om budgetten van totaal € 2.500.000.

De voorziene kostenstijgingen voor afd. beheer zijn hoger dan de 1,6% die nu in begroting (voor 2019) staat, waarschijnlijk geldt dit gemeentebreed.

De totale omvang van het probleem is moeilijk in euro's te kwantificeren en uitgezonderd de onderhoudskosten voor gebouwen wordt alleen als risico gekwantificeerd.

Een groot deel van het genoemde onderhoudsbudget voor gebouwen van € 2.000.000 betreft te activeren bedragen (vervangingsinvesteringen). Bij de actualisering van de kapitaallasten worden de lasten hiervan verwerkt. Met dagelijks onderhoud van de gebouwen is € 375.000 gemoeid. Uitgaande van een kostenstijging van circa 10% gaat het voor 2019 ev om € 35.000 meer kosten.

Wat stellen we voor? Deze ontwikkeling melden in de kadernota en vanwege alle onzekerheden op te nemen als PM-post.

Wat als we het niet doen? Als we het niet doen hebben we kans dat bij de presentatie van de begroting een onverwachte kostenstijging moet worden gemeld.

Wat mag het kosten? Het is een autonome ontwikkeling

Fin. effect	PM	Status	Aard	Raakvlak	Structureel
 vragend (nadelig)		 B – planfase	 1. onontkoombaar	 beide DO's én de WM (via de uitvoering)	☒

Financieel				
2018	2019	2020	2021	2022
-	-35.000	-35.000	-35.000	-35.000

Progr. 04. Onderwijs

R18 4.2a Rapportage 2018: vervangende bouw AZC-school

Wat is het probleem? De gemeente is (wettelijk) verantwoordelijk voor het faciliteren van onderwijshuisvesting in de gemeente. Dit geldt uiteraard ook voor de kinderen van de AZC-gezinslocatie in Burgum. Zij krijgen les in de AZC-school Papilio, totdat ze eventueel kunnen doorstromen naar het reguliere basisonderwijs. Naast onderwijs voor kinderen uit het AZC, komen er ook kinderen van vluchtelingen met een status (statushouders). In 2015 is geconstateerd dat het pand van de school over 2 a 3 jaar moet worden vervangen. Vanwege de nieuwbouwplannen van het COA voor de opvanglocatie moet het pand sowieso gesloopt worden. Onderzoek naar andere locaties heeft voorsnog geen geschikte locatie opgeleverd maar wel enige locaties die geschikt gemaakt kunnen worden. Vanwege de nieuwbouwplannen en de staat van het gebouw moet er haast gemaakt worden met de vervanging. Een voorwaarde van de school en een voorkeur van de gemeente is dat de AZC-school in de nabijheid van het opvangcentrum komt. Het COA heeft in het verleden geld beschikbaar gesteld voor de bouw en onderhoud van een school. Dit is echter niet voldoende waardoor de gemeente geld zou moeten bijleggen.

Wat stellen we voor? De gemeente gaat een AZC-school bouwen, in de nabijheid van het AZC, om de kinderen van het AZC en de statushouders goed onderwijs te geven. Vanwege de urgentie (vanwege bouwplannen en staat van het

pand) willen we hier snel mee starten. Mocht er geen (semi)permanente huisvesting tijdig worden gebouwd en er geen alternatieve locatie worden gevonden dan zal de gemeente een tijdelijke voorziening moeten inrichten.

Wat als we het niet doen? De gemeente is verplicht om onderwijs te faciliteren voor de kinderen uit de gemeente, dus ook de kinderen uit het asielzoekerscentrum. Als we geen onderwijs voor de AZC-kinderen faciliteren voldoen we niet aan de wetgeving. Gemeente heeft een zorgplicht om voor voldoende en adequate huisvesting te zorgen.

Wat mag het kosten? Het COA heeft geld beschikbaar gesteld voor het faciliteren van het onderwijs. Er loopt een aanvraag om een hogere bijdrage. De eerste grove verkenningen geven een inschatting van circa een 1.2 miljoen aan kosten voor een nieuwe school, hiervoor wordt de helft (onder voorbehoud van de aanvraag) gefinancierd door het COA. De precieze kosten zijn nog niet te geven, daarvoor zijn er teveel onzekerheden. Wanneer start de bouw? Is een gevonden alternatieve locatie tijdig beschikbaar? Kunnen we, tijdelijk, gebruik maken van een al bestaande locatie.

Op dit moment gaan we, voorzichtig, uit van een structurele last van € 30.000 per jaar.

Fin. effect	PM	Status	Aard	Raakvlak	Structureel
					
vragend (nadelig)		C – verkenfase	1. onontkoombaar	alléén eigen DO en níet de WM (via de uitvoering)	

Financieel				
2018	2019	2020	2021	2022
-	-30.000	-30.000	-30.000	-30.000

Progr. 05. Sport, cultuur en recreatie

R18 5.2a Rapportage 2018: Asbestsanering ketelruimtes sportaccommodaties

Wat is het probleem? De Cv-ketels van de sporthallen in Hurdegaryp en in Noardburgum hebben een vermogen van meer dan 100 KW. Het is wettelijk vereist dat deze ketels, om de 4 jaar gekeurd worden. De ketels zijn in 2017 afgekeurd. De voornaamste afkeur reden is dat de ruimtes waarin ze staan niet voldoen aan de (brandveiligheid) eisen. De ruimtes moeten daarom worden aangepast. De technische ruimtes van de beide sporthallen zijn voorzien van een asbest plafond. Dit moet eerst

verwijderd worden. Na het verwijderen van het asbest kunnen de ruimtes aangepast worden en kunnen de ketels goedgekeurd worden.

Wat stellen we voor? Ten eerste het asbest moet verwijderd worden. Daarna kunnen de ruimtes aangepast worden. Dit betekent o.a. brandkleppen plaatsen in het ventilatiesysteem en doorvoeren in de muur brandwerend afwerken.

Wat als we het niet doen? Als we niks doen voldoen we niet aan de wettelijke eisen. De handhaver kan de sporthallen, in het uiterste geval, sluiten.

Wat mag het kosten? De kosten voor het saneren van het asbest en het aanpassen van de CV-ruimtes is, voor beide locaties begroot op € 30.000 (excl. btw).

Fin. effect	PM	Status	Aard	Raakvlak	Structureel
					
vragend (nadelig)		A – realisatiefase	1. onontkoombaar	alléén eigen DO en níet de WM (via de uitvoering)	

Financieel				
2018	2019	2020	2021	2022
-30.000	-	-	-	-

R18 5.2b Rapportage 2018: Wateroverlast zwembad

Wat is het probleem? In de zomer van 2017 heeft zwembad De Wetterstins te maken gehad met wateroverlast. Op het moment dat Burgum wordt getroffen door een hoosbui is het rioolstelsel niet bij machte om het water snel af te voeren. Hierdoor ontstaan grote hoeveelheden water welke hun weg moeten vinden in het openbaar gebied. Deze hoeveelheden water zorgen ervoor dat het grondwaterpeil stijgt. Aangezien de pompput van het zwembad De Wetterstins het laagste punt in dit gebied is, loopt daar het water over de fundering de kelder in. Inmiddels is dit drie keer gebeurd in het afgelopen halfjaar met als gevolg dat pompen kapot zijn gegaan door kortsluiting. Deze pompen zijn steeds vervangen.

Wat stellen we voor? Wij stellen u voor om maatregelen te treffen om dit in de toekomst te voorkomen. Het voorstel is om een extra pomp te plaatsen welke de aanvoer van grondwater kan afvoeren naar het rioolstelsel. Hiermee voorkomen we dat de kelder volloopt met grondwater.

Wat als we het niet doen? Zonder te investeren in een extra pomp zou de bedrijfsvoering van het zwembad in het geding komen. Wanneer de recirculatiepompen uitvallen kan er niet meer gezwommen worden in het zwembad.

Wat mag het kosten?

Inmiddels is de extra pomp geplaatst om de continuïteit van het zwembad te waarborgen. De extra kosten waren € 14.000.

Fin. effect	PM	Status	Aard	Raakvlak	Structureel
 vragend (nadelig)		 A – realisatiefase	 1. onontkoombaar	 alléén eigen DO en níet de WM (via de uitvoering)	

Financieel

2018	2019	2020	2021	2022
-14.000	-	-	-	-

R18 5.7a Rapportage 2018: Uitbreiding formatie buitendienst

Wat is het probleem?

Overeenkomstig de gemaakte afspraken in de bezuinigingsronde 2014 – 2018 is er in combinatie met de herstructurering/samenvoeging van onderdelen van de buitendienst een bezuiniging van 2 fte gerealiseerd op het uitvoerende personeel. De herstructurering/samenvoeging onderdelen is in gang gezet maar nog niet afgerond. Verder hebben we te maken met enkele – deels onvoorziene – ontwikkelingen die met zich mee brengen dat het niet meer mogelijk is alle werkzaamheden uit te voeren. Hierdoor staat de kwaliteit van de openbare ruimte, de dienstverlening en de bedrijfsvoering in de sportvoorzieningen onder druk.

De werkdruk in de buitendienst neemt toe:

- De burgers zoeken meer en meer de interactie met onze buitendienstmedewerkers en dat vergt meer investering in tijd (o.a. maatwerk in klantencontacten);
- Door onvoorziene ontwikkelingen komt de kwaliteit onder druk te staan in de openbare ruimte en in onze sportvoorzieningen;
  - Door de overgang van de brandweer naar de veiligheidsregio is de periodieke inspectie van brandkranen bij de buitendienst ingebracht;
  - We constateren dat we vaker een schadeclaim voortvloeiende uit een gebrek aan bijvoorbeeld de bestrating moeten honoreren;
  - De bezuiniging op het personeel in het zwembad is in combinatie met de toename van zwaarder werk verkeerd uitpakend. Het gebrek aan armslag of achtervang heeft negatieve gevolgen voor het team en de kwaliteit van het werk;
- De buitendienstmedewerkers doen over het algemeen fysiek werk. Dit werk wordt gecombineerd met onregelmatig werk in de

gladheidsbestrijding en de calamiteitendiensten. De gemiddelde leeftijd loopt op en fysieke gebreken brengen uitval of noodzaak voor passende werkzaamheden. Dit aandeel neemt toe waardoor de productiviteit afneemt. Dit terwijl de ervaring en kennis juist bij de oudere collega's zit. Tot op heden zijn er geen mogelijkheden om het tij te keren. Opvolging van oudere collega's die passend werk uitvoeren is zonder formatieve ruimte bijzonder lastig te regelen.

Wat stellen we voor?

- Omdat er geen synergiemogelijkheden zijn met de afdeling beheer van Achtkarspelen doen we om onderstaande redenen een vraag voor uitbreiding van formatie;
- Als we investeren in goede contacten met de burgers en vaker maatwerk moeten leveren zullen we daarvoor ook meer ruimte moeten krijgen;
- In de zwembaden moet er meer ruimte komen om goede invallers te binden aan het team zwembaden. Daarvoor is 0.5 FTE een minimale buffer met een periode van 2 jaar.;
- Om de afnemende productiviteit van de ouder wordende groep op te vangen is er meer personele ruimte nodig. Structureel gaat het om 1 FTE en op tijdelijke basis om 1 FTE.
- Om verschuivingen in het personele bestand goed te pareren en grip te krijgen is het noodzakelijk om te starten met een Strategisch PersoneelsPlan met een strategie, koers een maatregelenpakket op het gebied van taken, uitvoering, arbo en leeftijd.

Wat als we het niet doen? De buitendienst gaat hoe dan ook meer te maken krijgen met burgers die of maatwerk vragen (klachtenafhandeling, servicevragen, lokale initiatieven) of die overleg en samenwerking zoeken met onze collega's. Hoewel dat door de collega's als een uitdaging ontvangen wordt, kost dat tijd. Daardoor worden andere taken niet altijd op tijd afgemaakt. Klachten daarover zullen toenemen...

De afnemende productiviteit van een ouder wordend personeelbestand gaat niet verdwijnen. Als we nu niet bereid zijn om maatregelen te nemen, zullen we moeten accepteren dat er taken komen die niet uitgevoerd worden en dat bij veel zaken geen kennisoverdracht meer komt. Vooral in de calamiteitendiensten en gladheidsbestrijding zullen de eerste gaten gaan vallen. Dat heeft vrijwel direct gevolgen voor de dienstverlening.

Voor het zwembad geldt dat de achtervang kwetsbaar is. Het huidige personeel kan het nog net aan. Bij ziekte of andere uitval is er geen normale inval. Zeker voor zwemles en bijzondere doelgroepen zal uitval van lessen voor gaan komen.

Door de herstructurering van de afdeling komen onbeschreven taken en werk naar voren. In combinatie met nieuw toebedeelde taken zullen werkzaamheden mogelijk niet meer opgepakt worden.

Wat mag het kosten?

De gevraagde uitbreiding heeft betrekking op verschillende programma's (programma's 2, 5 en 7 m.b.t. infrastructuur, groen, sport, gebouwen) maar is om pragmatische redenen samengevoegd opgenomen in deze kadernota.

De vraag naar formatie bestaat uit 2,5 FTE.

Daarvan is 1 FTE Structureel en 1,5 FTE voor de periode van 2 jaar.

De salariskosten per fte bedragen (indicatief) € 52.500 op jaarbasis.

Fin. effect	PM	Status	Aard	Raakvlak	Structureel
					
vragend (nadelig)		A – realisatiefase	2. noodzakelijk	alléén eigen DO en níet de WM (via de uitvoering)	

Financieel				
2018	2019	2020	2021	2022
-131.000	-131.000	-53.000	-53.000	-53.000

Progr. 07. Volksgezondheid en milieu

R18 7.1a Rapportage 2018: Ontwikkelingen GR- FUMO begrotingen 2018 e.v.

Wat is het probleem?

De FUMO stond en staat voor een complexe uitdaging in een dynamische omgeving. Daarbij is geconstateerd dat er een te krappe begroting is, waarbij het weerstandsvermogen is verdampt. Ook zit er spanning op de wensen van de deelnemers en de daarvoor beschikbaar gestelde structurele middelen. De te krappe begroting is gebaseerd op niet haalbare productienormen. De normtijden voor de verschillende producten (met name vergunningen, meldingen, toezichts- en handhavingsacties) waren te krap berekend. Deze normen (de Fryske norm) waren gemiddeld 20% krappere dan de normen die landelijk ontwikkeld waren voor RUD's. De Kaderbrief, de ontwerpbegroting 2019 en de begrotingswijziging laten zien dat een forse uitzetting van de begroting nodig is om te komen tot een gewenst kwaliteitsniveau. De stijging wordt vooral veroorzaakt door een aanpassing van de productiviteitsnormen naar een meer realistisch niveau, versterking van de bedrijfsvoering, het opbouwen van weerstandsvermogen en indexering. De organisatie zit middenin een doorontwikkelingstraject, dat moet leiden tot een organisatie waarin de basis op orde is.

Met het financieel gezond maken van de FUMO kan de organisatie zich als goede dienstverlener inzetten voor de deelnemers. Daarbij moet voor ogen gehouden worden dat de FUMO van ons allemaal is. Wij hebben baat bij een goed functionerende uitvoeringsdienst, die een bijdrage kan leveren aan een betere en veilige leefomgeving in Fryslân.

De FUMO heeft de begroting 2019 en een begrotingswijziging 2018 toegestuurd. Als het AB in juni de begroting en de wijziging vaststelt betekent dit een uitzetting voor Tytsjerksteradiel.

Wat stellen we voor? In mei behandelde de raad de begroting en de begrotingswijziging van de FUMO. De raad heeft toen een zienswijze ingediend.

Wat als we het niet doen? Dat de bijdrage aan de FUMO omhooggaat is onontkoombaar. Met welk bedrag de bijdrage precies zal stijgen moet nog blijken. Dit hangt af van de keuze die het AB maakt ten aanzien van de financieringssysteematiek.

Wat mag het kosten? De meerjarenraming is nog voorlopig. E.e.a. hangt af van uiteindelijke keuze financieringssysteematiek in de te zijner tijd vastgestelde meerjarenbegroting.
Status bedrag: o.b.v. conceptbegroting Fumo 2019.

Fin. effect	PM	Status	Aard	Raakvlak	Structureel
					☒
vragend (nadelig)		B – planfase	1. onontkoombaar	beide DO's én de WM (via de uitvoering)	

Financieel				
2018	2019	2020	2021	2022
-24.000	-56.000	-56.000	-56.000	-56.000

R18 7.1b Rapportage 2018: Alcohol en drugs

Wat is het probleem? Het college wil inzetten op het ontmoedigen en terugdringen van het gebruik van drugs, tabak en alcohol. Ook beide gemeenteraden hebben aangegeven het Actieplan 'Ontwikkelen integrale aanpak Jeugd & Alcohol Achtkarspelen & Tytsjerksteradiel' uit te willen voeren. Hierin staat onder meer dat er een coördinator moet worden aangetrokken als spin in het web binnen het geheel van het Alcohol & Drugsbeleid en de uitvoering daarvan in beide gemeenten (verder: AD-coördinator). Ook krijgt deze AD-coördinator een werkbudget.

Wat stellen we voor? We willen de AD-coördinator positioneren in de Werkmaatschappij, waarbij we oog hebben voor verbinding met het Sociaal Domein en waarbij aandacht is voor de kwetsbaarheid van deze functie.

Gelet op de gewenste verbinding met het Sociaal Domein en het risico van de kwetsbaarheid stellen we voor deze rol onder te brengen onder de functie Procesleider Sociaal Domein in het team Publieksdiensten Sociaal

Domein. De beschreven taken passen in het reeds bestaande profiel van Procesleider en de collega-procesleiders kunnen als achtervang functioneren bij ziekte en vakantie. Daarmee is de kwetsbaarheid direct ook sterk beperkt.

Hoewel in het actieplan gesproken wordt over 1 fte schatten we voor nu in dat we de taken met 0,67 fte kunnen uitvoeren. We stellen voor deze inzet te evalueren na een half jaar en zo nodig bij te stellen.

Wat als we het niet doen? Zonder budget kan het raadsbesluit niet worden uitgevoerd.

Wat mag het kosten? De gemeenteraden hebben het besluit tot inzet van de alcohol- en drugscoördinator reeds genomen eind 2017. De financiële gevolgen daarvan zouden worden meegenomen in de bestuursrapportage (Tytsjerksteradiel) en een begrotingswijziging (Achtkarspelen).

We verwachten dat de kosten van de AD-coördinator (max schaal 9) € 46.000 zullen bedragen. Het werkbudget bedraagt jaarlijks € 10.000. Dat betekent per gemeente structureel 23.000 + 5.000 = € 28.000.

Fin. effect	PM	Status	Aard	Raakvlak	Structureel
					
vragend (nadelig)		B – planfase	2. noodzakelijk	beide DO's én de WM (via de uitvoering)	

Financieel				
2018	2019	2020	2021	2022
-28.000	-28.000	-28.000	-28.000	-28.000

R18 7.3a Rapportage 2018: Afvalinzameling; beleidsontwikkeling

Wat is het probleem?

In het collegeakkoord komt naar voren dat we als gemeente circulair denken en doen willen vergroten en dat de gemeente daar een voorbeeldfunctie in heeft. Op Europees en Landelijk niveau zijn er diverse ontwikkelingen gaande op gebied van afval (circulaire economie, grondstoffenhergebruik, VANG (Van Afval Naar Grondstof) etc.). Het verwerken van afval wordt steeds duurder, grondstoffen steeds kostbaarder. Om goed voorbereid te zijn op de toekomstige ontwikkelingen is het nodig nieuw beleid te ontwikkelen, vast te stellen en uit te voeren.

Als voorbereiding op het te ontwikkelen beleid is het nodig om de huidige situatie (nulsituatie) en resultaten van de afvalinzameling in beeld te hebben.

Wat stellen we voor?

Producten: Startnotitie: kader voor vast te stellen grondstoffenbeleidsplan en uitvoeringsplan.

Proces: Wanneer een startnotitie grondstoffenbeleidsplan door de raad is vastgesteld zal een grondstoffenbeleidsplan en uitvoeringsplan worden opgesteld.

Planning: Voor sommige uitvoeringszaken is het wenselijk om zo mogelijk deze reeds per 1 januari 2019 uit te voeren en op te nemen in de tarieventabel en Afvalstoffenverordening. Deze onderwerpen zullen in de startnotitie opgenomen worden.

Onderwerpen hiervoor zijn:

- Openingstijden Milieustraat en Composteerterrein
- Tarifiering en acceptatie deelstromen Milieustraat en Composteerterrein (o.a. KCA)
- Extra service snoeiafval(takkenroute): meer kostendekkend maken
- Extra service Grof huishoudelijk afval: afschaffen of behouden met aanpassingen.

Wat als we het niet doen?

Het verwerken van afval wordt steeds duurder, grondstoffen steeds kostbaarder.

Als we niets doen dan is de verwachting dat de kosten zullen stijgen voor het verwerken van niet herbruikbaar restafval. Dit zal resulteren in een hogere afvalstoffenheffing voor de inwoner.

Tevens is niets doen niet in lijn met de duurzaamheidsdoelstellingen die onze gemeente nastreeft.

Als we het wel doen:

Afhankelijk van de keuze die de raad maakt zal mogelijk een investering nodig zijn om de VANG-doelstellingen te kunnen realiseren. Dit geeft op korte termijn naar verwachting een kostenverhoging voor de afvalstoffenheffing, maar op termijn (bij afname van de hoeveelheid restafval en meer hergebruik) naar verwachting een kosten behoud of kostenverlaging op.

Het vastleggen van een nulsituatie zorgt voor een juiste basis en de mogelijkheid om te evalueren.

Wat mag het kosten?

In principe zullen de kosten op basis van het huidige beleid worden voortgezet (kostendekkend in de afvalstoffenheffing, 100% dekkend). Afhankelijk van de uitkomsten van het grondstoffenbeleidsplan kan dit wijzigen.

Voor de voorbereiding op het nieuwe afvalbeleid (vaststellen van de nulsituatie) is voor 2018 een bedrag van € 25.000,- nodig. Om nieuw beleid en de effecten daarvan te toetsen is het nodig om dit in de tijd (meerdere keren) te herhalen. In de huidige begroting is hier geen geld voor gereserveerd.

Fin. effect	PM	Status	Aard	Raakvlak	Structureel
—					
nog onbekend		B – planfase	2. noodzakelijk	alléén eigen DO en níet de WM (via de uitvoering)	

Financieel				
2018	2019	2020	2021	2022
-25.000	-	-	-	-

Progr. 08. Volkshuisvesting, ruimtelijke ordening en stedelijke vernieuwing

R18 8.1a Rapportage 2018: Omgevingswet; temporisering ontwikkelingen

Wat is het probleem? De invoering van de Omgevingswet is uitgesteld. Dat betekent ook dat de in 2017 in de begroting opgenomen implementatiekosten opnieuw gefaseerd moeten worden.

Op basis van de nu bekende informatie is het mogelijk om de –niet gewijzigde– reeks van gereserveerde middelen twee jaar op te schuiven.

Wat stellen we voor? Op grond van een temporisering van twee jaar actualiseren wij de gereserveerde middelen voor de implementatie van de omgevingswet.

Wat als we het niet doen? Zonder bijstelling zal de afwijking van benodigde budgetten per begrotingsjaar meer uit de pas gaan lopen en achteraf bijstelling behoeven.

Wat mag het kosten? In de eerstvolgende jaren treden als gevolg van de bijstelling voordelen op, die in de latere jaren dan in zelfde omvang tot nadelen leiden:

in € x 1.000

JAAR	2018	2019	2020	2021	2022	2023
WAS	110	174	138	73	50	50
WORDT	50	50	110	174	138	73
Voordeel	60	124	28			
Nadeel				-101	-88	-23

Fin. effect	PM	Status	Aard	Raakvlak	Structureel
					
biedend (voordelig)		B – planfase	2. noodzakelijk	de eigen DO én de WM (via de uitvoering)	

Financieel				
2018	2019	2020	2021	2022
60.000	124.000	28.000	-101.000	-88.000

R18 8.3a Rapportage 2018: Volkshuisvesting; woonvisie en structurele taken

Wat is het probleem? Momenteel is er geen apart budget voor (wettelijke) taken volkshuisvestelijk beleid, maar er worden wel kosten gemaakt vanwege de nieuwe taken vanuit de Woningwet 2015.

Wat stellen we voor? We stellen voor om structureel een budget vrij te maken voor het beleidsveld Volkshuisvesting (VHV) en eenmalig voor dit jaar extra, voor de (externe) kosten die we nog moe(s)ten maken vanwege de vaststelling van de Woonvisie, die we – ook in afstemming met Achtkarspelen – zullen aanpassen aan onze ambities en deze zo spoedig mogelijk opnieuw voorleggen aan de raad.

Wat als we het niet doen? Momenteel is er geen budget beschikbaar gesteld voor VHV-taken, maar er worden in verband met het toenemende takenpakket vanuit de Woningwet en de Woonvisie wel kosten gemaakt.

Wat mag het kosten? De jaarlijkse kosten worden geraamd op 10.000 euro.

Fin. effect	PM	Status	Aard	Raakvlak	Structureel
					
vragend (nadelig)		B – planfase	2. noodzakelijk	alléén eigen DO en níet de WM (via de uitvoering)	

Financieel				
2018	2019	2020	2021	2022
-10.000	-10.000	-10.000	-10.000	-10.000

R18 0.4b Rapportage 2018: actualisatie begroting (doorwerking rekening 2017 / Sociaal Domein/ begroting WM)

Wat is het probleem?

Vanuit de jaarrekening 2017 loopt nog een onderzoek naar mogelijk structurele tekorten bij onderdelen van de begroting. Dit betreft vooral het onderdeel sociaal domein en in mindere mate de bijdrage aan de WM8KTD en mogelijk structurele effecten uit de overige programma's.

Sociaal Domein:

Uit het resultaat van de jaarrekening 2017 blijkt dat er sprake is van een aanzienlijk nadelig resultaat voor het sociaal domein binnen de totale jaarrekening. Deze ontwikkeling wordt momenteel geanalyseerd en beoordeeld op de mate waarin dat structureel is en óf, en op welke wijze, er bijstelling van beleid mogelijk is.

WM8KTD:

De begrotingen 2018 (WM en daardoor ook de bijdragen binnen de begroting van de gemeente) dienen nog geactualiseerd te worden. Deze actualisatie betreft onder andere de personeelskosten van de 3 organisaties o.g.v. actualisatie o.g.v. ontwikkelingen in het voorgaande jaar.

Hierin besloten zit een component formatie Sociaal Domein die, als uitgangspunt ook gedekt moest worden binnen het begrotingstotaal voor Sociaal Domein.

Gelet op het tekort voor het sociaal domein in de jaarrekening 2017 is nu de analyse daarop van belang voor de mate waarin het "gedekt zijn binnen budgetruimte sociaal domein" ook in 2018 en de komende jaren haalbaar is.

Rekening 2017 – overig:

Ook voor overige componenten van het jaarrekeningresultaat 2017 geldt dat nog sprake is van een analyse en een beoordeling van mogelijk structurele effecten daarin.

Wat stellen we voor?

Wij achten het niet verstandig om te snel conclusies te trekken op basis van onvolledige informatie. Daarom stellen wij voor om in afwachting van de uitkomsten van analyse en doorwerking van jaarresultaten 2017, nu eerst alleen een 'verlies-waarschuwing' te geven.

Zodra de structurele elementen voor 2018 en voor de volgende jaren benoembaar en naar omvang inschatbaar worden, weten wij wat dat betekent voor de meerjarenbegroting.

Daarna kan/moet gewerkt worden aan een planmatige aanpak voor het vervolg.

Dat willen wij doen in goed overleg met de raad.

Normaliter is de volgende stap het aanbieden van de concept Programmabegroting 2019–2022 aan de raad voor behandeling in november.

In het licht van de actuele ontwikkelingen komen wij waar nodig ook tussentijds bij de raad met informatie en/of voorstellen voor een vervolg aanpak.

Wat als we het niet doen? Zonder een grondige analyse en beoordeling kan geen betrouwbare informatie worden verstrekt en kunnen ook geen goed onderbouwde voorstellen voor besluitvorming worden voorgelegd.

Wat mag het kosten? Structureel nadelige effecten zijn nu nog niet naar omvang bekend.

Fin. effect	PM	Status	Aard	Raakvlak	Structureel
 vragend (nadelig)	☒	 C – verkenfase	 2. noodzakelijk	 beide DO's én de WM (via de uitvoering)	☒

Financieel				
2018	2019	2020	2021	2022
-	-	-	-	-

R18 0.4c Rapportage 2018: Facilitaire dienstverlening gemeentehuis

Wat is het probleem? Voor het kunnen openstellen van ons gemeentehuis kunnen we niet zonder een team facilitaire medewerkers dat zorgdraagt voor het openen en sluiten van het gebouw, het dagelijkse beheer van het gebouw, de opvang van de gasten en alle werkzaamheden op het gebied van catering ten behoeve van de gebruikers van het gebouw. Het gaat hierbij niet alleen om de reguliere kantoortijden tijdens werkdagen, maar ook om de avonduren en indien gevraagd eveneens de weekenden. In de huidige samenstelling van het team zijn vijf parttime Servicedeskmedewerkers werkzaam met een totale bezetting van 3,55 fte die moeten waarborgen dat er te allen tijde bezetting is en de dienstverlening kan worden geleverd op het moment dat het bestuur en de directie hierom vraagt. Gezien de toename van het gebruik van het gebouw buiten de reguliere kantooruren wordt deze uitdaging steeds groter. Nu heeft het team Interne Diensten de taakstelling om voor 1 januari 2018 op teamniveau een bezuiniging op de personele formatie te leveren. Dit betekent een formatiereductie van 0,35 fte voor het cluster Facilitair in Burgum.

Wat stellen we voor? Te besluiten het huidige facilitaire dienstverleningsniveau in stand te willen houden en structureel financiële middelen beschikbaar te stellen voor de aanstelling van een medewerker Servicedesk van 0,35 fte.

Wat als we het niet doen? Zonder bijstelling van de formatie zal in de avonduren en de weekenden geen facilitaire medewerker in het gebouw meer aanwezig kunnen zijn en

het gemeentehuis op die momenten gesloten moet blijven, ofwel de bedrijfskantine in het gemeentehuis een aantal werkdagen per week gesloten moet worden. Dit betekent dat er geen optimaal gebruik meer kan worden gemaakt van de faciliteiten die het gemeentehuis biedt en voor activiteiten uitgeweken moet worden naar andere locaties in de gemeente.

Wat mag het kosten?

Met ingang van 1 januari 2018 structureel € 16.000 per jaar.

Fin. effect	PM	Status	Aard	Raakvlak	Structureel
					
vragend (nadelig)		A – realisatiefase	2. noodzakelijk	de eigen DO én de WM (via de uitvoering)	

Financieel				
2018	2019	2020	2021	2022
-16.000	-16.000	-16.000	-16.000	-16.000

R18 0.4d Rapportage 2018: Ondersteuning bij project- en programmamanagement

Wat is het probleem?

Binnen de dragende organisatie zijn de professionals van concern en beleid veel tijd kwijt met administratieve – en secretariële taken. Dit verhoogt de werkdruk en maakt dat er minder tijd is voor het inhoudelijke werk. Daarbij is het risico dat er keuzes worden gemaakt in de beschikbare tijd waardoor er minder accuraat informatie wordt bijgehouden, wat een risico vormt voor de processen en het traceren van besluiten en documenten. Met het instellen van een administratief/secretarieel medewerker kunnen deze taken (deels) bij de professionals worden weggehaald en is er een vakkracht verantwoordelijk voor arbeidsintensieve taken als verslaglegging, agendabeheer en documentatie. Deze taken eisen meer tijd, aandacht en vastlegging (WOB, privacy). Hoewel het een uitzetting in formatie en daarmee kosten is, is het bedrijfsmatig maar de vraag in hoeverre het laten uitvoeren van administratieve- en secretariële taken door hoger ingeschaalde (en betaalde) programmamanagers en beleidsmedewerkers efficiënt is.

Wat stellen we voor?

Het administratief en secretarieel ondersteunen van programmamanagers en beleidsmedewerkers in de dragende organisatie om hier de werkdruk te verlagen en de effectiviteit van taakbesteding van deze functionarissen te verhogen.

Wat als we het niet doen?

Als er geen administratieve ondersteuning komt blijven de programmamanagers en beleidsmedewerkers een, steeds groter, deel van hun taken aan administratieve – en secretariële taken besteden. Hiermee

blijft de werkdruk hoog en is er minder tijd voor de daadwerkelijke inhoudelijke taken.

Wat mag het kosten? Structureel is er een uitzetting van € 50.000.

Fin. effect	PM	Status	Aard	Raakvlak	Structureel
—					☒
vragend (nadelig)		A – realisatiefase	3. wenselijk	alléén eigen DO en níet de WM (via de uitvoering)	

Financieel				
2018	2019	2020	2021	2022
-50.000	-50.000	-50.000	-50.000	-50.000

R18 0.4e Rapportage 2018: Burgerparticipatie/transformatie

Wat is het probleem?	Maatschappelijke en wettelijke ontwikkelingen vragen om een andere benadering van raad, bestuur, ambtelijke organisatie en mienskip. Om alle betrokken gremia hier op een passende wijze op te laten anticiperen, was hiervoor in de begroting ruimte gereserveerd tot 31-12-2017. Vanaf deze datum worden deze activiteiten uit de algehele personeelskosten gefinancierd, zonder dat hiervoor ruimte is gereserveerd.
Wat stellen we voor?	Om uiting te kunnen geven aan het collegeakkoord, waarin naast de ontwikkeling een initiatiefloket ook ‘right to challenge’ te stimuleren, is het noodzakelijk om hiertoe formatie beschikbaar te stellen. In het licht van de samenwerking met Achtkarspelen stellen we voor om de formatie-uitbreiding voor 2018, 2019 en 2020 te doen en dan opnieuw te beoordelen.
Wat als we het niet doen?	Zonder gelegenheid voor ambtelijke ondersteuning rond burgerparticipatie/transformatie, zullen initiatieven zoals deze thans in onze gemeente zich voordoen niet de resultaten behalen welke door het college beoogd worden. Ook zullen dan de besparingen voortvloeiende uit de initiatieven niet gerealiseerd worden. Een ander bijkomend effect zal zijn dat de motivatie in de mienskip om tot initiatieven te komen zal afnemen.
Wat mag het kosten?	Jaarlijkse uitzetting van € 80.000 voor 2018, 2019 en 2020.

Fin. effect	PM	Status	Aard	Raakvlak	Structureel
 vragend (nadelig)		 A – realisatiefase	 2. noodzakelijk	 alléén eigen DO en níet de WM (via de uitvoering)	

Financieel				
2018	2019	2020	2021	2022
-80.000	-80.000	-80.000	-	-

2 Kadernota (opiniërend)

2.1 Programma overstijgend

0.00 a Kanteling / burgerparticipatie; ontwikkelingen

Wat is het probleem?	Door mutaties in de samenstelling van de raad en een nieuw college is enerzijds terugblik op ontwikkelingen en genomen stappen noodzakelijk en anderzijds het kijken naar de ontwikkelingen welke voortkomen uit het nieuwe coalitieakkoord. Impact en uitwerking van een initiatiefloket en 'right to challenge', zullen in de doorontwikkeling rond burgerparticipatie en transformatie een belangrijke plek moeten krijgen.
Wat stellen we voor?	Op basis van het nieuwe collegeprogramma zal er een herijking van 'gekanteld werken' plaatsvinden, wat zijn uitwerking zal krijgen in een nieuw plan voor raad, college, ambtelijke organisatie en mienskip. In dit plan zullen tevens in samenwerking met de raad heldere en eenvoudige kaders worden opgesteld.
Wat als we het niet doen?	Zonder een nieuw plan van aanpak ontstaat het risico van een incident gedreven aanpak, waardoor er politiek en bestuurlijk keuzes gemaakt worden die ambtelijk, maar ook voor de mienskip niet of moeilijk zijn uit te werken of uit te voeren.
Wat mag het kosten?	De eventueel benodigde middelen hangen af van de bestuurlijke keuzes.

Fin. effect	PM	Status	Aard	Raakvlak	Structureel
—	☒				☒
nog onbekend		onbekend	3. wenselijk	de eigen DO én de WM (via de uitvoering)	

Financieel

2019	2020	2021	2022
-	-	-	-

0.00 b Maatschappelijk vastgoed; ontwikkelingen

Wat is het probleem?	<p>1 Onderwijshuisvesting</p> <p>In Eastermar, Tytsjerk en Jistrum zijn plannen voor samenwerking tussen openbaar en christelijk basisonderwijs per dorp in een vergevorderd stadium. Een onderdeel van die plannen betreft ook de onderwijshuisvesting.</p> <p>In de kadernota van 2017 is daarvoor geld gevraagd. Bij de berekening daarvan is uitgegaan van normbedragen van de VNG. Inmiddels is duidelijk dat die normbedragen veel te laag zijn en heeft de VNG die normbedragen gecorrigeerd.</p> <p>Wanneer we die correctie doorrekenen, dan heeft dat een nadelig effect vanaf 2020 op de in 2017 gevraagde middelen. De verbouwplannen voor Sumar, die ook onderdeel waren van de aanvraag in 2017, zullen al in 2018 worden uitgevoerd, maar vallen nog wel binnen de lasten die daarvoor waren berekend.</p> <p>2. Dorpshuizen en MFC's</p> <p>Uit de diverse contacten met dorpsbelangen en de besturen van dorpshuizen krijgen we signalen dat de exploitatie van de dorpshuizen en MFC's onder druk staan. Het bezoek neemt af, o.a. in verband met een gewijzigd patroon van vrijetijdsbesteding.</p> <p>Een herijking van het beleid is daarom zinvol. In de komende twee jaar gaan we in overleg met de verschillende partijen om te komen tot keuzes over welke en wat voor soort ontmoetingsplaatsen we waar in stand houden. Daarbij hoort ook een visie over instandhouding en beheer van dergelijke voorzieningen.</p>
Wat stellen we voor?	<p>1. Onderwijshuisvesting</p> <p>Het onderzoek naar onderwijshuisvesting zoals dat in 2017 is voorgesteld verder uit te werken en de daar bijhorende kosten vast te stellen op basis van de nieuwe normbedragen van de VNG.</p> <p>2. Dorpshuizen en MFC's</p> <p>We stellen voor de huidige budgetten en werkwijze voor (het beheer en onderhoud van) dorpshuizen in stand te houden voor de komende twee jaar. Deze periode zal gebruikt worden om in samenspraak met de dorpsbesturen tot een gedragen visie te komen.</p>
Wat als we het niet doen?	<p>1. Zonder investering in de huisvesting van de scholen zullen die onvoldoende capaciteit hebben om alle kinderen op één locatie les te geven.</p>
Wat mag het kosten?	<p>1. Onderwijshuisvesting</p> <p>De in 2017 (vorige kadernota) gevraagde middelen (investering) betekenen een jaarlijkse kapitaallast vanaf 2019. Maar de plannen voor Jistrum en Tytsjerk zijn nog niet zo concreet dat er al lasten in 2019 aan toe gerekend moeten worden. De verbouwkosten voor Sumar, die ook onderdeel van de aanvraag waren, zullen wel al in 2018 worden uitgegeven en bedragen € 23.000 per jaar. Ten opzichte van het gevraagde bedrag van € 50.000 per jaar betekent dat voor 2019 een voordelige bijstelling van € 27.000,-.</p>

De lasten vanaf 2020 zijn nu berekend op basis van de nieuwe VNG-normen. Dat levert het volgende nieuwe inzicht:

Nieuwe investering leiden tot de volgende kapitaallasten:

Tytsjerk 72.000

Jistrum 64.000

Sumar 23.000

Totaal € 159.000

De huidige kapitaallasten bedragen voor deze scholen ca. € 60.000. In 2017 werd al € 50.000 extra in de begroting opgenomen. Dat houdt in dat er nu nog een extra jaarlijks bedrag van € 49.000 vanaf 2020 gevraagd wordt.

Hierbij is geen rekening gehouden met eventuele boekwinsten, die kunnen worden gerealiseerd wanneer de huidige scholen kunnen worden verkocht. Het huidige verschil tussen WOZ-waarde en boekwaarden van de vier scholen bedraagt ruim € 500.000. Conform de voorschriften van het BBV vloeien eventuele boekwinsten terug in de algemene reserve.

2. Dorpshuizen en MFC's

In 2019 kan op basis van de gemaakte keuzes vastgesteld worden welke financiële middelen nodig zijn om dorps huizen ook in de toekomst in stand te kunnen houden. Hierbij zal dan ook de wijze van beheer en onderhoud betrokken worden.

Fin. effect	PM	Status	Aard	Raakvlak	Structureel
					☒
vragend (nadelig)		C – verkenfase	2. noodzakelijk	alléén eigen DO en níet de WM (via de uitvoering)	

Financieel				
2019	2020	2021	2022	
27.000	-49.000	-49.000	-49.000	

0.00 c Programma preventie (programma overstijgend)

- Wat is het probleem?** Het college wil maximaal inzetten op preventie want voorkomen is beter dan genezen.
Met het overhevelen van taken in het sociaal domein van het rijk naar gemeenten, is niet alleen het uitvoeren van zorgtaken een belangrijk aspect waar uitwerking aan gegeven moet worden. Ook aspecten rond preventief handelen rond zorg spelen hierbij een belangrijke rol ter voorkoming van uitvoeringstaken en de daarmee gepaard gaande kosten. Inmiddels worden er ook voorbereidende werkzaamheden uitgevoerd betreffende aspecten rond de nieuwe omgevingswet. Herinrichting van de omgeving heeft in het kader van zorg, milieu, energie en circulaire economie een belangrijke rol. Ook hier is preventie een belangrijke thema. Gaandeweg ontwikkelt zich een situatie waarbij preventie dus verder reikt dan de afzonderlijke sectoren. Maatschappelijke effecten rond leefbaarheid en welzijn kunnen niet zonder een integrale preventieve aanpak.
- Wat stellen we voor?** We willen toe naar een op preventie toegesneden programma, waarin thema's en onderwerpen dwars door alle portefeuilles heen zijn opgenomen. Een intersectorale aanpak.
- Wat als we het niet doen?** Het nalaten van de opzet van een integraal preventieprogramma kan leiden tot maatschappelijk negatieve effecten en het toenemen van druk op de begroting.
- Wat mag het kosten?** Kosten zullen met name duidelijk worden bij de opzet van het programmaplan. De meeste kosten zullen opgaan in personele inzet van beleid- en uitvoerende medewerkers. Incidenteel is denkbaar dat om activiteiten op gang te brengen, er voorinvesteringen nodig zijn.

Fin. effect	PM	Status	Aard	Raakvlak	Structureel
 vragend (nadelig)	☒	onbekend	 3. wenselijk	 de eigen DO én de WM (via de uitvoering)	

Financieel			
2019	2020	2021	2022
-	-	-	-

2.2 Per programma

Progr. 00. Bestuur en ondersteuning

0.01 b Ontwikkelingen regionale samenwerking (Stadsregio / ANNO)

Wat is het probleem? Momenteel wordt er intern een analyse uitgevoerd naar alle regionale samenwerkingsverbanden die Tytsjerksteradiel heeft en welke samenwerkingsverbanden nodig zijn om de maatschappelijke opgaven voor de komende jaren te kunnen oppakken. Eind juni 2018 is deze analyse afgerond. Voor deze Kadernota is nog niet bekend wat de aanbevelingen zijn qua samenwerking met stadsregio Leeuwarden en wat de gevolgen zijn qua benodigd budget.

Wat stellen we voor? We willen rekening houden met wijzigingen qua budget voor de regionale samenwerking met Stadsregio Leeuwarden. Zodra de analyse naar regionale samenwerkingen in relatie met maatschappelijke opgaven is afgerond willen we een standpunt innemen over de wijze van samenwerken met de Stadsregio Leeuwarden en andere regionale samenwerkingen voor de maatschappelijke opgaven die opgepakt moeten worden.

Wat als we het niet doen? Het realiseren van de maatschappelijke opgaven voor o.a. duurzame energie, klimaatsverandering, zorg en welzijn kunnen wij als gemeente niet alleen of is niet efficiënt. De gevolgen kunnen groot zijn als er niet geïnvesteerd wordt in regionale samenwerkingen.

Wat mag het kosten? Vanwege de nu nog lopende analyse naar regionale samenwerking in maatschappelijke opgaven kan geen schatting gegeven worden voor de kosten. In najaar 2018 moeten we hierin een standpunt innemen. Daarna zal er meer duidelijkheid zijn over benodigd budget en eventuele bijstelling van de begroting.

Fin. effect	PM	Status	Aard	Raakvlak	Structureel
— nog onbekend		onbekend	 2. noodzakelijk	 alléén eigen DO en níet de WM (via de uitvoering)	

Financieel				
2019	2020	2021	2022	
—	—	—	—	

0.01 d Jaarbijeenkomst nieuwe vorm vanaf 2019

Wat is het probleem?	Het college wenst naar aanleiding van de geslaagde bijeenkomst begin 2018 de terugkeer van een jaarlijkse bijeenkomst, om inwoners en ondernemers informeel te ontmoeten. Gebleken is dat de bijeenkomst goed werd bezocht en het ook voldeed aan de behoefte van inwoners, ondernemers en vrijwilligers van verenigingen om college- en raadsleden maar ook elkaar te ontmoeten. Zowel intern, maar ook extern zijn er bij de organisatie en het college veel positieve geluiden ontvangen dat de organisatie van de bijeenkomst is gewaardeerd. De ontmoeting, maar ook het feit dat het gemeentebestuur (raad en college) een brede uitnodiging voor iedereen uit Tytsjerksteradiel doet uitgaan, werd erg op prijs gesteld.
Wat stellen we voor?	Het college stelt voor jaarlijks een bijeenkomst te organiseren. Dit hoeft niet beslist aan het begin van het jaar te zijn, maar kan ook in de loop van een jaar zijn.
Wat als we het niet doen?	Als we geen jaarbijeenkomst organiseren missen we als gemeentebestuur een goede gelegenheid op een informele manier inwoners en ondernemers te ontmoeten en hen de gelegenheid te geven om te netwerken.
Wat mag het kosten?	Jaarlijks € 5.000.

Fin. effect	PM	Status	Aard	Raakvlak	Structureel
					
vragend (nadelig)		A – realisatiefase	3. wenselijk	alléén eigen DO en níet de WM (via de uitvoering)	

Financieel

2019	2020	2021	2022
-5.000	-5.000	-5.000	-5.000

0.04 s Herstel schade Centric

Wat is het probleem?	<p>In 2014 hebben gemeenten een contract afgesloten met softwareleverancier Centric voor de levering van een integraal applicatielandschap. Achterliggend doel was:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. het verbeteren van de (digitale) dienstverlening, 2. harmonisatie van het applicatielandschap tussen beide gemeenten en 3. een efficiëntere bedrijfsvoering mogelijk maken. <p>Centric heeft echter – en helaas – grotendeels de overeenkomst niet waar</p>
-----------------------------	--

kunnen maken. Dat heeft enerzijds geleid tot enkele rechtszaken. Het eerste kort geding is daarbij overtuigend gewonnen door beide gemeenten. Maar we zijn er nog niet, en rechtszaken kosten ons ook geld. Anderzijds is het zo dat we door het falen van Centric de dienstverleningsdoelen ook niet hebben kunnen waarmaken. Voor de korte termijn hebben we noodoplossingen kunnen realiseren. Maar voor de langere termijn moet nieuwe software worden aangeschaft bij leveranciers die wel kunnen leveren wat nodig is.

Duidelijk is inmiddels dat dit niet gaat lukken voor de prijs die Centric indertijd heeft aangeboden. Omdat sommige onderdelen opnieuw Europees moeten worden aanbesteed en andere oplossingen eerst grondig moeten worden onderzocht, is op dit moment nog niet goed te zeggen wat de meerkosten worden. Wel kunnen we aangeven dat door het inzetten van moderne technieken en nieuwe methoden we waarschijnlijk de meerprijs beperkt kunnen houden en onze dienstverleningsdoelen naar boven (!) kunnen bijstellen. We verwachten kort na de zomervakantie uitsluitsel hierover te kunnen geven.

Wat stellen we voor?

Wat als we het niet doen?

Wat mag het kosten?

Wordt op dit moment onderzocht.

Fin. effect	PM	Status	Aard	Raakvlak	Structureel
-	☒				☒
vragend (nadelig)		onbekend	1. onontkoombaar	beide DO's én de WM (via de uitvoering)	

Financieel			
2019	2020	2021	2022
-	-	-	-

Progr. 01. Veiligheid

1.1 a Ontwikkelingen GR: Veiligheidsregio; o.a. Dekkingsplan 2.0

Wat is het probleem? Het betreft hier vooral autonome ontwikkelingen van Veiligheidsregio Fryslân, zoals indexering van materiële kosten.

Brandweer

Dit betreft onder andere een uitzetting op vakbekwaam worden en de vrijwilligersvergoeding.

Vanaf 2021 komt er een jaarlijkse uitzetting van kapitaalslasten bij.

Gezondheid

Het gaat hierbij om een uitzetting van de uitvoering van jeugdgezondheidszorg ten behoeve van vergunninghouders. Verder betreft het een extra uitzetting voor het Rijksvaccinatieprogramma. Verwacht wordt dat dit gecompenseerd wordt in de bijdrage van het gemeentefonds.

Wat stellen we voor? De bedragen op te nemen in de begroting.

Wat als we het niet doen? N.v.t. Deelname in de Gemeenschappelijke Regeling Veiligheidsregio Fryslân is verplicht op grond van wetgeving.

Wat mag het kosten?

Jaar	2019	2020	2021	2022
bedrag €	39.000	30.000	59.000	115.000

De kosten van de GR Veiligheidsregio worden verdeeld over: Programma's 1 Veiligheid en 7.1 Volksgezondheid.

Verschil begroting VRF en Begroting Tytsjerksteradiel per onderwerp

Jaar	2019	2020	2021	2022
Gezondheid	17.000	8.000	17.000	33.000
Brandweer/ crisisbeheersing	22.000	22.000	42.000	82.000

Fin. effect	PM	Status	Aard	Raakvlak	Structureel
					
vragend (nadelig)		A – realisatiefase	1. onontkoombaar	beide DO's (via afstemming beleid)	

Financieel

2019	2020	2021	2022
-39.000	-30.000	-59.000	-115.000

Progr. 02. Verkeer, vervoer en waterstaat

2.1 a Areaaluitbreiding overname wegen centrale as

Wat is het probleem?

De extra onderhoudslasten voor de aan ons overgedragen wegen in verband met de Centrale As worden mogelijk hoger dan eerder geraamd. De aanleg van de Centrale As is voltooid en de weg is in gebruik sinds eind 2016. Conform de overeenkomst met de provincie zijn bij de ingebruikname van de Centrale As de voormalige provinciale wegen overgedragen aan de gemeente Tytsjerksteradiel. Dit betreft (delen van) de volgende wegen: N355, N356 en N913. Deze weggedeeltes zijn nu in beheer en onderhoud bij de gemeente. Een aantal van die weggedeelten zijn nog niet formeel in eigendom overgedragen (maar wel in beheer en onderhoud), hier moet provincie Fryslân nog werkzaamheden uitvoeren. Naast de voormalige provinciale wegen zijn er nog legio 'andere gevolgen' qua beheer en onderhoud: bijvoorbeeld aansluitende wegvakken/fietspaden bij nieuwe kruispunten, onderdoorgangen en viaducten, nieuwe beheergrenzen rondom viaducten en onderdoorgangen, de realisatie van een logische (aanvullende) ontsluitingsstructuur (denk bijv. aan rotonde bij Sumar) en voorzieningen voor de afwatering van nieuwe onderdoorgangen.

In aanloop naar de ontwikkeling van De Centrale As is, reeds in 2008, met de hiermee gepaard gaande uitzetting van beheer- en onderhoudskosten rekening gehouden middels een indicatieve raming van jaarlijks meer benodigde onderhoudsgelden van € 350.000,- (incl. kosten uitbreiding areaal groenvoorziening). Dit bedrag staat gereserveerd in de begroting. In 2016 is een deel van die reservering functioneel verwerkt, nl de kosten voor het grootste deel van de weg door Garyp. de N913. Feitelijk staat er dus niet meer € 350.000 gereserveerd, maar € 281.000.

In 2008 is uitgegaan van de plannen zoals die toen bekend waren. Daarna is door provincie Fryslân en Nije Daam het project verder uitgewerkt en gerealiseerd. Na daadwerkelijke overdracht wordt in beeld gebracht wat de exacte jaarlijkse onderhoudslasten zijn. Dit is inmiddels voor de N913 gebeurd. Voor de N355, de N356 en de 'andere gevolgen' moet dat nog bepaald worden. Wij zijn echter nog in afwachting van de definitieve aanlegtekeningen en meetgegevens/BGT-data van de provincie. De tijd zal leren in hoeverre de raming van € 350.000 daadwerkelijk toereikend is.

Wat stellen we voor?

Zodra alle gegevens beschikbaar zijn, maken we een definitief overzicht van de extra onderhoudslasten.

Wat als we het niet doen?

De gevolgen kunnen pas inzichtelijk gemaakt worden als het definitieve overzicht beschikbaar is.

De areaaluitbreiding is onontkoombaar omdat de gemeente een wettelijke plicht heeft openbare wegen te onderhouden.

Wat mag het kosten?

De kosten kunnen pas inzichtelijk gemaakt worden als het definitieve overzicht beschikbaar is.

Fin. effect

PM

Status

Aard

Raakvlak

Structureel

Financieel			
2019	2020	2021	2022
-	-	-	-

2.1 b Brugbediening op afstand – Eastermar

Wat is het probleem?

Door een samenloop van omstandigheden is de afstandsbediening van de brug over de Lits in Eastermar na 2018 niet meer geregeld. Tot voor kort werd dit gedaan door de provincie Fryslân vanuit de locatie Skûlenboarch op basis van een bedieningsovereenkomst (2007) met de gemeente. Door de overdracht van het PM kanaal naar RWS komt een einde aan deze overeenkomst en ontstaat een nieuwe situatie. Een herbezinning is nodig hoe in de toekomst te voorzien in de bediening van de brug.

Momenteel worden een aantal opties verkend:

1. Bediening op afstand door RWS vanuit Lemmer
2. Bediening op afstand door Provincie vanuit centrale post (Zwettehûs) in Leeuwarden
3. Bediening op afstand door gemeente (bijvoorbeeld vanaf gemeentewerf)
4. Overdracht gehele brug aan provincie Fryslân (gegeven de eigendomssituatie en algemene regels omtrent toedeling beheer en onderhoud kunstwerken).

We richten ons primair op de opties 2, 3 en 4 gegeven een eerste verkenning. Deze zijn in onderzoek en we komen er later dit jaar op terug.

Wat stellen we voor?

We brengen de gevolgen van de verschillende opties in beeld. Daarna zullen we hierover tot een besluit moeten komen.

Wat als we het niet doen?

Dan is het in 2019 niet mogelijk de brug te openen voor het scheepvaartverkeer.

Wat mag het kosten?

Uit eerste verkenningen door Rijkswaterstaat en provincie blijkt dat er minstens een bedrag van €300.000,- tot €400.000,- geïnvesteerd moet worden ter bekostiging van de noodzakelijke aanpassingen. Ook een eventuele overdracht aan de provincie zal (eenmalig) kosten met zich mee brengen.

Gegeven de nog in onderzoek zijnde scenario's met ieder voor zich een specifiek kostenkarakter en dientengevolge verschillende financiële effecten op de begroting valt nu niet aan te geven wat het financiële effect wordt. We streven er naar bij de begrotingsbehandeling begin november meer inzicht te kunnen verschaffen.

Fin. effect	PM	Status	Aard	Raakvlak	Structureel
	☒				☒
vragend (nadelig)		C – verkenfase	1. onontkoombaar	alléén eigen DO en níet de WM (via de uitvoering)	

Financieel			
2019	2020	2021	2022
-	-	-	-

2.1 c Actualisatie en koppeling BGT & GBI-beheersysteem

Wat is het probleem?

Vele jaren lang werden de GBKN (nu BGT) en de geografische data in het beheersysteem (GBI) voor de openbare ruimte separaat van elkaar bijgehouden. In de loop van vele jaren zijn hierdoor veel grotere en kleine verschillen tussen beide datasets ontstaan. Een analyse heeft aangetoond dat er niet alleen verschillen tussen de BGT en GBI zijn, maar dat de informatie ook niet altijd overeenkomt met de werkelijke situatie buiten op straat.

Wet Basisregistratie Grootchalige Topografie (BGT):

Conform de Wet Basisregistratie Grootchalige Topografie (BGT) is de gemeente verplicht om de BGT actueel te houden. Daarnaast dient voor 1 januari 2020 fase II van de transitie BGT uitgevoerd te zijn: dit behelst o.a. het verbeteren van de volledigheid en de kwaliteit van de BGT.

Op dit moment voldoet de BGT van Tytsjerksteradiel nog niet aan bovengenoemde Fase II van de transitie conform Wet BGT.

De beide systemen (BGT en GBI) moeten gekoppeld worden, waarbij de BGT leidend wordt. Hierbij mag geen metadata verloren gaan. Dit is een arbeidsintensieve klus: een groot deel kan geautomatiseerd gekoppeld worden. Echter alle verschillen tussen de systemen moeten handmatig op elkaar afgestemd worden. Daarnaast volgt er nog een grote hoeveelheid mutaties als gevolg van de Centrale As en Kansen in Kernen. De koppeling biedt uiteindelijk veel voordelen: enkelvoudig data inwinnen/meervoudig gebruik, voorkomen van fouten, betere analysemogelijkheden door standaardisatie.

De basis moet weer op orde komen en blijven. Door samenwerking tussen het team Informatiebeheer (WM) en Beheer Binnendienst (TD) kunnen we een boppeslach maken: Optimalisatie van zowel de BGT (verplichting Wet BGT) als ook het GBI-beheersysteem.

Wat stellen we voor?

We gaan de BGT verder actualiseren, o.a. met behulp van de gegevens in GBI. Hiervoor maken we een koppeling tussen de beide systemen. Daarnaast moet een grote hoeveelheid mutaties a.g.v. de Centrale As en Kansen in Kernen verwerkt worden.

Hierna blijft de koppeling fungeren om over en weer de systemen op

elkaar afgestemd te houden.

Tevens ervaringen inwinnen bij Achtkarspelen. In Achtkarspelen is de BGT en GBI inmiddels op elkaar afgestemd en gekoppeld.

Wat als we het niet doen? Zonder actuele BGT voldoen we niet aan de Wet Basisregistratie Grootchalige Topografie.

Zonder een goede basis blijven we (BGT en GBI apart) dubbel werk doen, is er meer kans op fouten en is er geen optimale basis voor het beheer van de openbare ruimte. Zonder koppeling blijft informatie-uitwisseling tussen Geo-informatie, Beheer Binnendienst en systemen van andere partijen lastig.

Wat mag het kosten? De kosten voor de actualisatie en koppeling bedragen €70.000,- in 2019. Mogelijk kent het project een doorloop in 2020.

Fin. effect	PM	Status	Aard	Raakvlak	Structureel
 vragend (nadelig)		 C – verkenfase	 1. onontkoombaar	 de eigen DO én de WM (via de uitvoering)	

Financieel			
2019	2020	2021	2022
-70.000	-	-	-

2.1 d Digitalisering en optimalisering data areaal openbare ruimte

Wat is het probleem?

Digitalisering en optimalisering data areaal openbare ruimte:

Het GBI-beheersysteem bevat momenteel in grote lijnen alleen het areaal verhardingen, openbaar groen en hoofdriolering.

Veel informatie met betrekking tot het areaal en beheer van de openbare ruimte is grotendeels nog alleen in analoge vorm en/of Excel-lijsten beschikbaar of dient in het veld te worden geïnventariseerd.

Deze informatie moet in het GBI-beheersysteem opgenomen worden. Op die manier zijn gegevens geografisch beschikbaar en zijn beheerdata beter te koppelen aan de objecten. Ook is integraal en kwaliteitsgestuurd beheer en analyse op deze wijze beter mogelijk.

Informatie die gedigitaliseerd opgenomen moet worden in het GBI-beheersysteem betreft oa: duikers, damwanden, beschoeiingen, steigers, bruggen, rioolaansluitingen, metadata groenvlakken, VTA-inspecties bomen, inrichtingselementen (bijv. bankjes, prullenbakken en kunstwerken), bebording en markering.

Standaardisering riooldata (GWSW):

Er is een nieuwe landelijke standaard voor de uitwisseling van gegevens/data op het gebied van stedelijk water en riolering: het Gegevenswoordenboek Stedelijk Water (GWSW), opgesteld door stichting Rioned.

Vanwege de toenemende mate van samenwerking en uitwisseling van (digitale) gegevens is het essentieel dat alle partijen dezelfde (computer)taal hanteren.

Het GWSW maakt uitwisseling makkelijker, goedkoper en voorkomt tevens fouten en dataverlies bij uitwisseling.

Omdat een deel van de digitalisering betrekking heeft op riolering kan ook een deel van de kosten, € 10.000, ten laste worden gebracht van riolering. Deze kosten worden uiteindelijk gedekt uit de voorziening riolering en hebben daarom geen effect op het begrotingsaldo.

Deze inhaalslag in digitalisering, optimalisatie en standaardisering is noodzakelijk om goed inzicht te houden/krijgen in het volledige areaal en de bijbehorende onderhoudstoestand om de beheertaken goed uit te voeren.

Wat stellen we voor? We gaan een inhaalslag maken in de digitalisering van het areaal in onze openbare ruimte.

Wat als we het niet doen? Zonder deze inhaalslag is er geen optimale basis om de beheertaken goed uit te voeren.

Wat mag het kosten? De kosten worden geschat op € 75.000,- in 2019. Het is onmogelijk in te schatten of hiermee alle beheerdata op het gewenste niveau gebracht kan worden ten aanzien van digitalisering, optimalisatie en standaardisering. Mogelijk kent het project daarom een doorloop in 2020 waarvoor te zijner tijd opnieuw een verzoek wordt gedaan via kadernota danwel via bestuursrapportage over wordt gerapporteerd.

Fin. effect	PM	Status	Aard	Raakvlak	Structureel
 vragend (nadelig)		 C – verkenfase	 2. noodzakelijk	 alléén eigen DO en níet de WM (via de uitvoering)	

Financieel			
2019	2020	2021	2022
-75.000	-	-	-

Progr. 03. Economie

3.1 a Regiodeal fase II

Wat is het probleem?	De probleemdefinitie en de ambitie is vastgelegd in de notitie 'Maak het Verskil' die in de raad is besproken en vastgesteld. Er is akkoord gegeven voor de uitwerking van fase 1 van de Regiodeal. In samenwerking met partners en een externe deskundige (Public Result) zijn de ontwikkellijnen nader uitgewerkt naar businesscasussen. In de loop van mei-juni moeten deze een definitieve vorm krijgen. Op basis van deze businesscasussen wordt een programmatisch uitvoeringsprogramma van de Regiodeal fase 2 bepaald, uitgaande van doelstellingen voor extra groei van het bruto regionaal product waarmee we onze regio vitaal kunnen houden. Deze regiodeal wordt ter besluitvorming voorgelegd aan colleges en raden.
Wat stellen we voor?	De (nu nog concept) businesscasussen zijn gebaseerd op de ontwikkellijnen: <ol style="list-style-type: none"> 1. Innovatie & Ondernemerschap 2. Onderwijs & Arbeidsmarkt 3. Doorontwikkeling regionale samenwerking
Wat als we het niet doen?	Worden de ambities, zoals benoemd in de door de raad vastgestelde notitie 'Maak het Verskil' niet gehaald.
Wat mag het kosten?	Totaal programma voor de periode 2019 – 2024 (6 jaar) voorlopig begroot op € 55 miljoen (per jaar € 9,2 milj.) Rijk (regiogelden): € 27,5 milj Prov. Fryslan: € 6 milj Gemeenten: € 6 milj EU-gelden: € 12 milj Bedrijven en maatschappelijke org: € 2,5 milj Voor Tytsjerksteradiel wordt voorlopig uitgegaan van een jaarbijdrage van € 257.000 over de periode 2019 t/m 2024.

Fin. effect	PM	Status	Aard	Raakvlak	Structureel
					
vragend (nadelig)		C – verkenfase	2. noodzakelijk	beide DO's én de WM (via de uitvoering)	

Financieel			
2019	2020	2021	2022
-257.000	-257.000	-257.000	-257.000

Progr. 04. Onderwijs

4.3 b Leerplicht; structurele uitbreiding taken en inzet

Wat is het probleem? De beide leerplichtambtenaren die vanuit de Werkmaatschappij werkzaam zijn kunnen de dienstverlening steeds moeilijker op een goed niveau houden. Een aantal oorzaken daarvoor is:

- De werkzaamheden zijn in toenemende mate naast repressief en curatief, steeds meer preventief van aard
- De casussen worden ingewikkelder (multiprobleem) en verharder
- We hebben in verhouding veel zorginstellingen in de gemeenten.
- Het aantal meldingen van te laat komen is de laatste 4 jaren fors gestegen.

Wat stellen we voor? We verwachten met een structurele uitbreiding van 10 uren per week het extra beroep op de leerplichtambtenaren te kunnen opvangen. In 2018 hebben we de uren al tijdelijk verhoogd en we merken dat we daarmee de toegenomen vraag aan kunnen.

Wat als we het niet doen? Dan zullen we de aandacht met name vestigen op de strikt verplichte en repressieve werkzaamheden. Preventie en daarmee vroegtijdig bijsturen zullen we minder kunnen continueren / vorm geven.

Wat mag het kosten? De uitbreiding van 10 uren per week kosten ongeveer € 19.000. Dat betekent € 9.500 per gemeente.

Fin. effect	PM	Status	Aard	Raakvlak	Structureel
 vragend (nadelig)		 A – realisatiefase	 3. wenselijk	 beide DO's én de WM (via de uitvoering)	

Financieel				
2019	2020	2021	2022	
-9.500	-9.500	-9.500	-9.500	

4.3 c Ontwikkeling regionaal vervoer (mobiliteitsbureau)

- Wat is het probleem?** De stijging van het aantal te vervoeren leerlingen en de prijsstijging leveren een negatieve ontwikkeling op voor de gemeentelijke bijdrage in het regionale vervoer.
- Wat stellen we voor?** Voorgesteld wordt de aangevraagde middelen beschikbaar te stellen, daar de toename van de bijdrage wordt veroorzaakt door een aantal autonome ontwikkelingen. Deze ontwikkelingen zijn groei van het aantal leerlingen dat vervoerd moet worden en de prijsontwikkeling in het vervoer. De regeling heeft daarnaast ook nog als ontwikkeling de begroting van de regeling genoemd het gymvervoer en de verhoging van het lage btw tarief van 6 naar 9%. Voor de gemeentebegroting betekent het gymvervoer geen meerprijs, omdat daarvoor in de gemeentelijke begroting al een budget aanwezig is, omdat de gemeente voor de overheveling van deze taak het vervoer zelf regelde. De gevolgen van de verhoging van het lage btw tarief komt in deze kadernota als een afzonderlijk onderwerp aan de orde.
- Wat als we het niet doen?** Bij het niet beschikbaar stellen van de extra gevraagde middelen zal dit onmiddellijk negatieve gevolgen hebben voor de inwoners van de gemeente en het voorzien in de vervoersbehoefte.
- Wat mag het kosten?** NB: de kosten worden verdeeld over de programma's 4 Onderwijs (leerlingenvervoer en gymvervoer) en 6 Sociaal Domein (WMO-vervoer). De nadelige ontwikkeling bedraagt afgerond € 99.000. Dit betreft alleen de ontwikkeling in het aantal leerlingen en de prijsstijging.

Fin. effect	PM	Status	Aard	Raakvlak	Structureel
					
vragend (nadelig)		A – realisatiefase	1. onontkoombaar	beide DO's (via afstemming beleid)	

Financieel				
2019	2020	2021	2022	
-99.000	-99.000	-99.000	-99.000	

Progr. 05. Sport, cultuur en recreatie

5.2 a Sporthal Westermar c.a. – uitwerking plannen

Wat is het probleem?	In 2017 is sporthal De Westermar afgebrand. Hierdoor is er een tekort aan sportaccommodaties voor verenigingen en het bewegingsonderwijs. Tevens mist de gemeente een binnenaccommodatie voor grootschaliger evenementen, zoals wedstrijden met publiek en festiviteiten (oudejaarsfeest).
Wat stellen we voor?	De sporthal moeten we herbouwen. In samenwerking met een burgerinitiatief is al een plan van aanpak opgesteld met aanbevelingen en adviezen voor de te bouwen sporthal. Nadrukkelijk wordt gevraagd om haast te maken met de bouw van de sporthal.
Wat als we het niet doen?	Bij het niet herbouwen van de sporthal is er onvoldoende accommodatieruimte om het bewegingsonderwijs en de sport te faciliteren en zijn de gebruikers aangewezen op de tijdelijke oplossingen die nu zijn gevonden. De gemeente ziet dan ook af van de uitkering vanuit de verzekeraar. Bij geen herbouw keert de verzekeraar alleen de verwijderingskosten uit. Reiskosten voor leerlingenvervoer zijn dan ook voor rekening van de gemeente.
Wat mag het kosten?	De herbouw zal uit de verzekeringsgelden moeten worden gefinancierd. Het kan zijn dat gemeentelijke beleidskeuzes, in bijvoorbeeld duurzaamheid, vragen om meer financiële middelen. We gaan er vanuit dat eventuele meerkosten kunnen worden betaald uit het programma sport via onderhoudsbudget of exploitatieverbeteringen. Bij eventueel meerkosten zal hiervoor bij de tweede bestuursrapportage aandacht gevraagd worden.

Fin. effect	PM	Status	Aard	Raakvlak	Structureel
— nog onbekend	☒	 B – planfase	 2. noodzakelijk	 alléén eigen DO en níet de WM (via de uitvoering)	

Financieel				
2019	2020	2021	2022	
–	–	–	–	

5.2 b Wijziging BTW-regiem sport

Wat is het probleem?	<p>Met ingang van 2019 wordt de sportvrijstelling uitgebreid. Hierdoor ontstaat een BTW-nadeel van € 158.000. Hiervoor komt een compensatieregeling.</p> <p>Externe Belastingadviseur EFK vermoedt dat gemeenten voor 60% gecompenseerd worden. Een iets voorzichtigere inschatting van 50% leidt tot een compensatie van € 79.000. Per saldo een nadeel van € 79.000.</p> <p>De tarieven zijn hersteld naar het oude niveau (plus 6%). Dit leidt tot een extra opbrengst van € 20.000. De prijsverhoging verloopt i.c.m. het onbelaste gebruik voor de gebruikers budgetneutraal. Per saldo gaat het vanaf 2019 om € 59.000 meerkosten.</p> <p>Tot slot de vermelding dat voorzieningen ingaande 2019 inclusief btw gecalculeerd moeten worden. Dat betekent dat het (voorziene) saldo per 31-12-2018 gecorrigeerd moet worden. Dat saldo zal ultimo 2018 ongeveer € 100.000 – € 125.000 zijn. Voor 2018 zou dat een nadeel betekenen, rekening houdend met de genoemde 50% compensatie, van € 10.000 – € 12.500 (indien nodig komen we hier voor 2018 later op terug).</p>
Wat stellen we voor?	N.v.t., betreft veranderde BTW-wetgeving.
Wat als we het niet doen?	N.v.t., betreft veranderde BTW-wetgeving.
Wat mag het kosten?	Veranderde BTW-wetgeving kost € 59.000 (na verrekening met compensatieregeling).

Fin. effect	PM	Status	Aard	Raakvlak	Structureel
					
vragend (nadelig)		B – planfase	1. onontkoombaar	alléén eigen DO en níet de WM (via de uitvoering)	

Financieel			
2019	2020	2021	2022
-59.000	-59.000	-59.000	-59.000

5.3 Legacy LF-2018

Wat is het probleem?	<p>Het jaar van de Culturele Hoofdstad Leeuwarden-Fryslân (LF2018) gebruiken we als vliegwiel voor de komende jaren. De vraag is of we het succes in culturele activiteiten uit de 'mienskip' geheel zonder extra budget in stand kunnen houden. In najaar 2018 zal met een evaluatie en analyse daar meer duidelijkheid in komen. Daarom nemen wij dit onderwerp nu al op in deze Kadernota.</p>
-----------------------------	---

Wat stellen we voor? Er is verspreid over drie jaar een ton subsidie beschikbaar gesteld voor meerdere culturele activiteiten uit de mienskip. Wat deze extra investering heeft opgeleverd wordt in najaar 2018 geëvalueerd. Op dit moment is nog niet bekend of het bestaande cultuurbudget voldoende is om het succes van LF2018 in 2019 te kunnen voortzetten en op welke wijze. Zo nodig en/of mogelijk komen we hierop terug bij de voorstellen voor de vast te stellen begroting 2019 in november.

Wat als we het niet doen? Culturele activiteiten en initiatieven kosten geld. Het vergt veelal veel inspanning van betrokkenen om de financiën hiervoor rond te krijgen. Een bijdrage vanuit de gemeente kan dan net het noodzakelijke duwtje geven waardoor activiteiten tot uitvoering komen.

Wat mag het kosten? Nog onbekend. Na evaluatie in najaar 2018 is meer bekend over wat nodig is om culturele activiteiten te stimuleren en welke maatschappelijke doelen hiermee behaald kunnen worden (mogelijke combi met andere budgetten).

Fin. effect	PM	Status	Aard	Raakvlak	Structureel
—	☒				
nog onbekend		C – verkenfase	3. wenselijk	de eigen DO én de WM (via de uitvoering)	

Financieel				
2019	2020	2021	2022	
-	-	-	-	

5.7 a Alde Feanen; herinrichting – afrondende (3e) uitvoeringsmodule

Wat is het probleem? De uitgangspunten / doelstellingen uit het Raamplan worden vertaald naar concrete inrichtingsmaatregelen per deelgebied. Deze maatregelen worden per deelgebied uitgevoerd in uitvoeringsmodules. De gemeente draagt bij in deze kosten. De 3e uitvoeringsmodule van dit landinrichtingsproject omvat voor onze gemeente een aantal belangrijke doelen:

- het afronden van de vaarroute uit de 2e uitvoeringsmodule (noodzakelijk) en een eindinrichting van de Panhuyspoel;
- inrichten van enkele percelen als natuur;
- aanleggen van recreatieve voorzieningen.

Het Raamplan is eerder in de raad geweest en is kaderstellend voor de verdere planvorming en de (financiële) rol daarin voor de gemeente. De

Provincie Fryslân is verantwoordelijk voor de uitvoering van de plannen. De planvorming heeft vertraging opgelopen en is begin 2016 gestart. Naar verwachting zal dit uitlopen tot begin 2017. Update febr. 2017: inmiddels is bekend dat door een reorganisatie van de Provincie het project een jaar vertraging heeft opgelopen.

Er zal bij de planuitvoering rekening moeten worden gehouden met een gemeentelijke bijdrage (cofinanciering). Het is lastig om in te schatten wat de exacte gemeentelijke bijdrage zal zijn, maar op basis van de meest recente raming gaan we uit van een bijdrage van ca. 240.000,- euro. De eerste kosten worden naar verwachting niet eerder dan in 2020 gemaakt. Zoals eerder aangegeven zetten wij alleen in op noodzakelijke / afrondende maatregelen.

Wat stellen we voor? Een bijdrage leveren in de cofinanciering.

Afronden van het gebied conform het Raamplan en daaruit aansluiten bij de reeds uitgevoerde 1e en 2e module.

Wat als we het niet doen? Dat kunnen we de gewenste afronding van de vaarroute niet realiseren en krijgen we geen inrichting van de Panhuyspoel.

Daardoor kunnen we het gebied niet "afmaken / inrichten" zoals het beoogd was in het Raamplan en doen we eerder gedane investeringen min of meer teniet.

Wat mag het kosten? Op dit moment (mei 2018) is het lastig om de exacte bijdrage te benoemen. Op basis van de laatste gesprekken (en ramingen) van de Provincie met ons en de andere gebiedspartners zal er rekening moeten worden gehouden met een minimale bijdrage / cofinanciering van de gemeente van ca. € 240.000.

- Afronden van de vaarroute uit de 2e uitvoeringsmodule: ca. € 140.000.
- Eindinrichting van de Panhuyspoel: ca. € 100.000.

Fin. effect	PM	Status	Aard	Raakvlak	Structureel
					
vragend (nadelig)		B – planfase	2. noodzakelijk	alléén eigen DO en níet de WM (via de uitvoering)	

Financieel				
2019	2020	2021	2022	
-	-50.000	-50.000	-70.000	

5.7 b Kuierpaad Earnewâld (1e oanlis)

Wat is het probleem?

Fanút Earnewâld (doarpsbelangen en Vereniging Toeristenbureau (VTE) komt de wisk om in kuierpaad te meitsjen fanút it doarp. Alle oare kuierpaden dy't der binne begjinne earne bûten it doarp en bynammen fanút it toerisme soe it moai wêze as der in kuierke echt yn it doarp begjint. Seker no't der in TOP stiet. Mar ek foar de eigen ynweners soe sa'n rûntsje in prachtige oanfulling wêze. As gemeente ha wy, mei de ûndernimmers, in hiel soad energy stutsen yn it masterplan/wetterfront Earnewâld en de lûden dêroer binne tige posityf. Ien fan de lêste dingen dy't realisearre wurde koe binnen dit Masterplan wie de TOP; in ynformaasjesuil/toeristysk oerstappunt, ornearre as plak wêr't men fan de boat/fyts of auto begjinne kin mei in fyts- far- of kuierrûte. De wisk fan Earnewâld om dit kuierke te realisearjen makket it masterplan echt ôf.

It paad dat it doarp betocht hat foarsjocht yn in rûntsje fanôf de TOP: it 40-mêd paad. Der is op rekkene troch de gemeente en dêrút blykt dat it paad net om 'e nocht is, dat komt omt fanwege de feanige ûndergrûn, der nochal wat flonders nedich binne. Mar dat makket it fansels ek in prachtich paad.

Wat stellen we voor?

Realisaasje fan it 40-mêd paad yn 2019/2020

Wat als we het niet doen?

Earnewâld hat doetiids net in doarpskuierke krigen omt der al in soad moaie paden wienen. Mar echt in kuier fanút it doarp is der net. Binnen it Masterplan is in TOP realisearre en fytse en farre fanôf dit punt is gjin probleem mar in startpunt foar in kuier is hjir net en dit paad is sadwaande de missing link fan it Masterplan. It giet yn dit gefal net om sa mar in paadsje mar dit paad makket it ôf.

Wat mag het kosten?

De kosten fan it paad binne rûsd op € 58.000. Der komme noch de kosten fan ûndersiken by wertoch't we tinke útgean te moatten fan € 65.000.

Dekking is der noch net mar we ferwachtsje fan ferskate kanten in bydrage foar elkoar krije te kinnen fan yn totaal € 30.000.

Sjoen boppesteande freegje wy yn de begrutting 2019 in bedrach beskikber te stellen ter hichte fan de helte fan wat it paad kostet, te witten € 35.000 ienmalich.

Underhâld

Realisaasje fan it paad hat ek gefolgen foar it budzjet dat der is foar ûnderhâld. De kosten hjirfan binne fanwege de feanige ûndergrûn wat heger as gewoanlik en binne foarearst rûsd op € 1.500 jierliks. It areaalacres soe hjir dus jierliks mei tanimme. Wy wolle besykje om hjiroer in oerienkomst mei doarpsbelangen Earnewâld te sluten. Doarpsbelangen wolle we foarstelle om foar € 500 yn it jier der 10 jier foar te soargjen dat it paad meand wurdt werby't we dit yn ien kear ôfkeapje mei € 5000 euro, sadat der in meanmasjine fan kocht wurde kin. Ferheging kosten areaalacres is dan ienmalich 5.000. Mocht it sa komme dat it doarp (nei ferrin fan tiid) dit net mear sitten sjocht, dan ûntstiet der in sitewaasje dat

de kosten jierliks mei € 1.000 tanimme.

Ferfanging.

Derneist sil der wol ris in plankje stikken wêze en moat op termyn it houtwurk (flonders, oerstekken) ferfongen wurde. Der wurdt azobe brûkt en dêrom kin der fan út gien wurde dat dit 30 jier meigiet. Kosten ferfanging oer 30 jier binne rûsd op € 30.000, dat is jierliks € 1.000 (as der foar sparre wurdt, of nei 30 jier in nije ynfestearing) en foar in plankje sa no en dan sa $\times$ 400,- jierliks. Dit lêste bedrach is opnaam yn dit foarstel.

Fin. effect	PM	Status	Aard	Raakvlak	Structureel
 vragend (nadelig)		 B – planfase	 3. wenselijk	 alléén eigen DO en níet de WM (via de uitvoering)	

Financieel			
2019	2020	2021	2022
-35.000	-1.000	-1.000	-1.000

5.7 c Nieuw gemeentelijk beleid voor recreatie en toerisme

Wat is het probleem?

In 2018 wordt binnen ANNO (NOF) regionaal beleid voor recreatie en toerisme opgesteld. Dit regionale beleid, gereed in maart 2019, vormt een kader voor Noordoost Fryslân. Waar kunnen we gezamenlijk op inzetten en hoe als regio meerwaarde creëren.

Als Tytsjerksteradiel beschikken we niet meer over een actueel beleid voor recreatie en toerisme, dit gemeentelijk beleid is vastgesteld voor de periode 2007–2017. Aansluitend op het verwachte regionale beleid kiezen wij – binnen deze samenwerking – voor een gastvrijheidseconomie met een duidelijke eigen positionering van onze gemeente; een gemeentelijk uitvoeringsprogramma.

Wat stellen we voor?

In 2019 – met de regionale kaders als kapstok – met nieuwe ambitie inzetten op recreatie en toerisme in Tytsjerksteradiel door middel van het evalueren van het beleid 2007–2017 in combinatie met een onderzoek naar waar voor de komende periode onze kansen liggen. Op basis daarvan onze strategieën opnieuw vaststellen en concretiseren in een beleidsplan voor de periode 2020–2030.

Op grond van de resultaten van evaluatie, onderzoek naar kansen en de bestuurlijke ambitie, het budget en de formatie (fte) voor recreatie en toerisme opnieuw vaststellen.

Wat als we het niet doen? Als we geen nieuw beleid opstellen dan blijven we ons baseren op het voor 2007–2017 vastgestelde beleid. De daarin aangegeven ambitie en strategieën zijn zodanig breed dat het niet zo is dat deze na 10 jaar geheel verouderd en niet meer werkbaar zijn (zie onderstaand). De in de beleidsnotitie opgenomen bijbehorende concrete maatregelen/actiepunten zijn inmiddels echter voor het overgrote deel gerealiseerd.

Daarnaast vormt het regionale beleid voor recreatie en toerisme (planning gereed maart 2019) dan de kapstok voor het gemeentelijk handelen.

Ambitie beleid 2007–2017: Het – binnen de kaders van de natuurlijke kernwaarden van het gebied – ontwikkelen en versterken van het toeristisch product van Tytsjerksteradiel om te bewerkstelligen dat deze sector zich ontwikkelt tot een belangrijke economische drager van de gemeentelijke economie.

Met daarbij de navolgende strategieën om op in te zetten:

- *Verbetering van het dagrecreatief aanbod (kwalitatief en kwantitatief)*
- *Stimuleren van (de kwaliteit van) het verblijfstoeristisch aanbod*
- *Uitbreiding van de watersportmogelijkheden*
- *Creëren van samenhang in de sector*
- *Promotie en informatievoorziening*

Wat mag het kosten?

Voor de evaluatie/onderzoek en het opstellen van nieuw beleid worden de kosten geraamd op € 40.000 in 2019. Op grond van dit nieuwe beleid en de bestuurlijke ambitie wordt voorgesteld het budget voor recreatie en toerisme en de formatie opnieuw vast te stellen. PM

Fin. effect	PM	Status	Aard	Raakvlak	Structureel
					
vragend (nadelig)		C – verkenfase	2. noodzakelijk	alléén eigen DO en níet de WM (via de uitvoering)	

Financieel				
2019	2020	2021	2022	
-40.000	-	-	-	

Progr. 06. Sociaal Domein

6.1 b1 Dorpsontwikkelingsmaatschappij (DOM) 2.0 – (a) Jistrum

Wat is het probleem?

Dom is een afkorting van Dorps Ontwikkelings Maatschappij, een groep enthousiaste en ondernemende bewoners van een dorp die in afstemming met dorpsbelangen met een visie op het dorp meedenkt en werkt aan de ontwikkeling van het eigen dorp. Na een positieve evaluatie van het DOM 1 in Dongeradeel is een opzet gemaakt voor de uitrol van deze werkwijze over de rest van Noord Oost Fryslân. In de stuurgroep ANNO van december 2017 is de regio akkoord gegaan met deze uitrol over de 6 ANNO-gemeenten, genoemd DOM 2.0.

De DOM 2.0 heeft als doel om dorpen de kans te geven om een dorpsontwikkelingsmaatschappij op te richten om zo te komen tot een ontwikkeling waarbij de kwaliteit van ruimte en sociale omgeving als stimulans voor leefbaarheid en toekomstbestendigheid centraal staat. Daarnaast is het uiteindelijke doel dat dorpen c.q. DOM's in de toekomst zelfstandig kunnen opereren, zonder financiële steun van de overheid.

Wat stellen we voor?

Selectie dorpen

We zien voor Tytsjerksteradiel een tweetal dorpen die in aanmerking komen voor deelname als pilot-dorp aan DOM 2.0, namelijk Jistrum en Gytsjerk.

Jistrum: Er is een groep 'Leefbaar Jistrum' opgericht, waarin een aantal mensen uit Jistrum vanuit diverse belangen de handen in elkaar hebben geslagen en 'het dorp' breed vertegenwoordigen. Men ziet nu mogelijkheden om gezamenlijk oplossingen te bieden voor het vraagstuk rondom voorzieningen en leefbaarheid van het dorp. Denk hierbij aan huisvesting voor scholen, sport en muziek (Joost Wiersma). Er is in die zin sprake van een doorbraak als we het hebben over een gezamenlijke aanpak van de problematiek in Jistrum. We zien hier vooral mogelijkheden om het dorp te faciliteren met kennis. Wij beschouwen dit voorstel voor Jistrum daarmee als noodzakelijk.

Gytsjerk/Oentsjerk: In deze beide dorpen in de Trynwâlden heeft een eerder initiatief om basisonderwijs samen te brengen of in ieder geval samen te huisvesten niet tot resultaat geleid. Desondanks leeft het idee dat dit onderwerp opnieuw op de agenda moet worden geplaatst sterk. In samenhang met een discussie over andere accommodaties in deze dorpen lijkt het zinvol om dit onder noemer van DOM 2.0 een nieuwe kans te geven. Wij beschouwen dit voorstel voor Gytsjerk/Oentsjerk daarmee als wenselijk (daarom ook apart als volgende onderwerp benoemd).

Wat als we het niet doen?

Als we niet participeren in deze ontwikkeling, zullen we geen ervaring opdoen met de vorm van participatie, geen verbinding krijgen met de overige gemeenten in ANNO, die wel participeren en zullen we op een andere manier ondersteuning moeten bieden aan de genoemde initiatieven, waarbij de financiële bijdrage van de gemeente hoger zal zijn dan nu wordt voorgesteld.

Wat mag het kosten?

Voor de uitrol van de DOM's is een bedrag begroot van € 475.000,- Vanuit de krimp-middelen is inmiddels € 62.500,- toegezegd en vanuit de provincie is al € 237.500,- toegekend. Van de ANNO-gemeenten wordt een bijdrage van € 175.000,- gevraagd; per deelnemend dorp € 12.500. Voor Tytsjerksteradiel betekent dit een eenmalige bijdrage van tweemaal € 12.500,-. Respectievelijk als noodzakelijk voor het dorp Jistrim en als wenselijk voor Gytsjerk/Oentsjerk (zie het volgende onderwerp voor ons voorstel als wenselijk voor Gytsjerk/Oentsjerk).

Fin. effect	PM	Status	Aard	Raakvlak	Structureel
 vragend (nadelig)		 A – realisatiefase	 2. noodzakelijk	 alléén eigen DO en níet de WM (via de uitvoering)	

Financieel			
2019	2020	2021	2022
-12.500	-	-	-

6.1 b2 Dorpsontwikkelingsmaatschappij (DOM) 2.0 – (b) Gytsjerk

Wat is het probleem? Onderwerp Dorpsontwikkelingsmaatschappijen (DOM 2.0) is gesplitst vanwege een tweedeling in de aanduiding Noodzakelijk en Wenselijk. Zie voor de toelichting de voorgaande beschrijving.

Wat stellen we voor? Zie voor de toelichting de voorgaande beschrijving.

Wat als we het niet doen? Zie voor de toelichting de voorgaande beschrijving.

Wat mag het kosten? Zie voor de toelichting de voorgaande beschrijving. Bijdrage t.b.v. Gytsjerk/Oentsjerk; éénmalig in 2019 € 12.500

Fin. effect	PM	Status	Aard	Raakvlak	Structureel
 vragend (nadelig)		 A – realisatiefase	 3. wenselijk	 alléén eigen DO en níet de WM (via de uitvoering)	

Financieel			
2019	2020	2021	2022
-12.500	-	-	-

6.1 c Pilot ontschotting wonen, welzijn en zorg

Wat is het probleem?	<p>Ambtelijk wordt in samenwerking met Patyna, VWS, ActiZ (branchevereniging in de zorg), zorgverzekeraar de Friesland en de gemeente Sudwest Fryslân onderzocht hoe en op welke wijze schotten tussen wettelijke regelingen rond welzijn en zorg kunnen worden weggenomen. Voor onze gemeente en de gemeente Sudwest Fryslân ligt hier een belang waar het gaat om het inzetten van WMO-middelen. Met het ontschotten van wettelijke regelingen ontstaan er mogelijkheden om kwalitatief en kwantitatief effectiever met welzijn en zorg om te gaan. In juni zal er een gezamenlijke (werk)conferentie tussen alle betrokken partijen worden georganiseerd. Hierbij zal dan ook aan de orde komen hoe en in welke mate de experimentenwet ten behoeve van deze pilot kan worden ingezet.</p> <p>Zodra alle betrokkenen groen licht geven voor de opzet van de pilot, zullen ambtelijk beleidsmedewerkers, de dorpen- en jeugdteams ook betrokken worden bij de ontwikkelingen.</p> <p>De pilot richt zich in eerste instantie op alle ontwikkelingen rond Heemstra State in Oentsjerk, maar zal wanneer het succesvol is ook impact hebben op andere ontwikkelingen binnen onze gemeente.</p>
Wat stellen we voor?	<p>We stellen voor om mee te gaan in de voorbereidende ontwikkelingen rond de pilot, waarna daarna besluiten genomen kunnen worden betreffende vervolgstappen.</p>
Wat als we het niet doen?	<p>Zonder gemeentelijke inspanning staan we buitenspel waar het gaat om innovatie in de zorg en de mogelijke maatschappelijke aanvullende effecten rond Heemstra State.</p>
Wat mag het kosten?	<p>Eventuele kosten zijn nu nog onduidelijk. Het zal wel ambtelijke inzet gaan vragen, maar ook dat is nog onduidelijk. Zodra de pilot qua invulling duidelijk wordt, zal dit meer inzicht geven in de benodigde bemensing.</p>

Fin. effect	PM	Status	Aard	Raakvlak	Structureel
—	☒				
nog onbekend			3. wenselijk	de eigen DO én de WM (via de uitvoering)	

Financieel			
2019	2020	2021	2022
-	-	-	-

Wat is het probleem?

Van transitie naar transformatie

Nu de transitie in het Sociaal Domein is afgerond en nieuwe taken en verantwoordelijkheden zijn gedecentraliseerd, staan we als gemeente voor de transformatie. Centrale opgave van de transformatie is: hoe kunnen we het met z'n allen zo doen dat mensen zelf en met hulp van anderen in de samenleving hun problemen oplossen en kunnen meedoen, waardoor zij geen of minder een beroep hoeven te doen op de overheid (zie: Beleidskader transitie sociaal domein, 17-1-2014).

Voor de transformatie is een cultuuromslag nodig om een andere manier van organiseren, denken en werken te realiseren. Daarbij zoeken we aansluiting bij de leefwereld van burgers, bij professionele ruimte, het sociale netwerk, het zelf oplossend vermogen van de samenleving en de behoefte van mensen om zelf regie te voeren over hun leven. De burger staat hierbij centraal. De overheid biedt alleen die ondersteuning en zorg waar dat nodig is.

De transformatieopdracht vertaalt zich naar de volgende concrete opgaven:

- van aanbodgericht naar vraaggericht werken,
- van een scheiding tussen zorg en welzijn naar een verbinding tussen zorg en welzijn,
- van curatief naar preventief,
- van de verzorgde burger naar de zelfredzame burger,
- van een verkokerde dienstverlening naar een integrale dienstverlening,
- van input/ output sturing naar sturing op maatschappelijk effect/resultaat.

Financiële risico's

In de Jeugd en de Wmo is sprake van een aantal financiële risico's. Deze hebben verschillende oorzaken:

Jeugd:

Afrekening aanbieders 2015-2017

Er komen nog declaraties binnen van geleverde jeugdzorg van aanbieders van specialistische jeugdhulp over de jaren 2015, 2016 en 2017. Het is onduidelijk over welke hoeveelheid indicaties en/of geldbedragen dit gaat. Een groot deel van de Zorg voor Jeugd komt voort uit rechtstreekse verwijzingen (door bijvoorbeeld de huisarts) en wordt niet geïndiceerd door de Jeugdteams. De gemeente moet deze zorg wel bekostigen. De zorgaanbieders hoeven de start van de zorg niet meteen te melden bij de gemeente, maar kunnen dit ook doen tijdens of na afloop van de geleverde zorg.

Effecten nieuwe inkoop Specialistische Jeugdhulp (via SDF)

Op 1 januari 2018 is de nieuwe manier van inkoop, indiceren en bekostiging van de Specialistische Jeugdhulp van start gegaan. Waar eerder sprake was van een financiering per uur, wordt nu resultaatgericht gefinancierd op basis van trajectprijzen. De resultaten worden opgesteld door de jongeren en/of hun ouders en de gezinswerkers van het

Jeugdteam. Het is aan de zorgaanbieders om het bijpassende traject en bijbehorende financiering te kiezen. Dit is een geheel nieuwe werkwijze en financiering binnen de jeugdhulp, wat maakt dat de financiële effecten nog onduidelijk zijn.

Wmo:

Wijziging eigen bijdrage

Uit het regeerakkoord blijkt dat er per 2019 een uniform tarief komt van € 17,50 euro per vier weken voor de eigen bijdrage aan Wmo-voorzieningen. De uitgaven door gemeenten aan Wmo-voorzieningen zullen hierdoor toenemen en de inkomsten uit de eigen bijdragen afnemen. De CPB-doorrekening van het regeerakkoord raamt de wegvallende landelijke inkomsten op € 290 miljoen. Het kabinet biedt hiervoor een 'co-financiering' van € 145 miljoen, en legt de helft van de rekening hiervoor dus neer bij gemeenten. Daar komen de meerkosten door een te verwachten toename in het gebruik van voorzieningen nog bij. Het 'abonnementstarief' van 17,50 euro (dat ingaat per 1 januari 2019) heeft de schoonheid van de eenvoud, zo wordt de administratie (bij het CAK) minder complex. Maar het betekent wel dat er gebroken wordt met het principe 'bijdragen naar draagkracht'. Dit zal leiden tot een toename van de vraag naar voorzieningen en dus tot extra kosten voor gemeenten, naast de lagere opbrengst aan eigen bijdragen.

Inkoop voorzieningen

Voor het collectief vervoer en leerlingenvervoer, hulpmiddelen en de maatwerkvoorzieningen (huishoudelijke hulp, begeleiding en dagbesteding) zijn in 2018 nieuwe contracten afgesloten. Deze contracten zorgen voor hogere kosten. De oorzaken hiervoor zijn verschillend; bv. bij de huishoudelijke hulp komt de hogere kostprijs mede voort uit een wijziging van de CAO voor thuiszorgmedewerkers, bij het vervoer is er sprake van een hoger BTW-tarief en een hoge NEA-indexering en bij de hulpmiddelen zijn de prijzen bijgesteld naar de geldende marktconforme tarieven.

Jeugd en Wmo:

Open einde regeling

Bij de Wmo en de Jeugd is sprake van een open einde regeling. Naast het risico dat er een groter beroep op de regeling wordt gedaan, is er beperkte sturing mogelijk op het budget. Dit omdat op voorhand niet vaststaat in welke mate gebruik gemaakt wordt van het voorzieningenpakket.

SDF

Sociaal Domein Fryslân (SDF) heeft namens alle 20 Friese gemeenten de inkoop van de Jeugdzorg en het Beschermd Wonen verzorgd. De maatschappelijke opvang wordt door SDF gesubsidieerd. Voor de specialistische jeugdhulp en Beschermd Wonen is SDF bezig met het opzetten van een dashboard, waarin wordt bijgehouden welke zorg de gebiedsteams indiceren. Tevens is het dashboard bedoeld om te kijken hoe de zorgaanbieders omgaan met de nieuwe inkoop en de trajecten die ze inzetten. Daarnaast houden de contractmanagers de kwaliteit van de aanbieders en zorg in de gaten.

Wat stellen we voor?

Het is van belang dat de bovengenoemde ontwikkelingen en financiële risico's worden meegenomen in de begroting 2019.

In de beleidsontwikkeling en inkoop moet structureel geïnvesteerd worden in het centraal stellen van bovenstaande opgave om tot een verdere transformatie te komen. De opgaven staan bijvoorbeeld centraal bij de doorontwikkeling van de dorpen- en jeugdteams. Daarnaast worden sociaal domein vraagstukken, bijvoorbeeld preventie, door het team Beleid zoveel mogelijk integraal opgepakt. Waar mogelijk samen met andere afdelingen binnen de gemeente. Binnen welzijn wordt gezocht naar mogelijkheden om het (subsidie)beleid verder te professionaliseren en meer te richten op de behoeften en initiatieven van burgers. Ook in de cliëntondersteuning van de dorpen- en jeugdteams wordt het vraaggericht werken, het inzetten op de zelfredzaamheid van inwoners (het zelf oplossend vermogen) en het preventief werken steeds verder doorontwikkeld.

Wat als we het niet doen?

Het is belangrijk om te realiseren dat het wettelijke regelingen en verplichtingen betreft, waar niet direct op kan worden ingegrepen.

Als de transformatieopdracht te weinig aandacht krijgt en de transformatie niet volledig gerealiseerd kan worden, bestaat het risico dat mensen niet in staat worden gesteld om problemen meer zelf en met hulp van anderen in de samenleving op te lossen. Gevolg daarvan is dat mensen (in grotere mate) een beroep blijven doen op de gemeente voor ondersteuning. Dat betekent dat de kosten op het sociaal domein toe zullen nemen, vanwege de gelijkblijvende of grotere inzet van voorzieningen. Aandacht blijven vragen voor en blijven investeren in de transformatieopgave is daarom belangrijk.

Wat mag het kosten?

Nog onbekend.

Fin. effect	PM	Status	Aard	Raakvlak	Structureel
—					☒
nog onbekend		onbekend	1. onontkoombaar	beide DO's én de WM (via de uitvoering)	

Financieel			
2019	2020	2021	2022
—	—	—	—

6.1/8 a Sociaal Domein: voorlopige reservering t.b.v. formatieve uitbreidingen

Wat is het probleem?	<p>De raad is in mei geïnformeerd over de tekorten in de jaarrekening 2017 voor het Sociaal Domein. De financiële analyse van het Sociaal Domein vindt plaats in de maanden mei en juni. Om een goede conclusie te trekken is het van belang dit gedegen te doen. Op basis van deze analyse wordt duidelijk wat de effecten voor de begroting 2018 zijn en ook wat de effecten op de lange termijn zijn.</p> <p>Het is in de analyse daarom van belang zicht te krijgen op onder andere de incidentele en structurele factoren. Tevens moet er gericht op het terugdringen van dreigende structurele tekorten een beeld komen van de wijze waarop er bijsturing kan plaats vinden.</p> <p>Op dit moment is het niet mogelijk al een conclusie te trekken. Daarom is in de kadernota het sociaal domein nog kostenneutraal opgenomen, met uitzondering van deze reservering voor formatieve ruimte.</p> <p>Op basis van de analyse wordt er indien nodig een begrotingswijziging 2018 voorbereid en wordt een voorstel voor de begroting 2019 opgesteld. In dit voorstel wordt een actieplan opgenomen rond de in de begroting 2019 e.v. mee te nemen kosten voor Sociaal Domein en de daarbij horende dekking en over hoe betere sturing te krijgen op het sociaal domein. Daar hoort ook een definitief besluit bij over eventuele formatieve uitbreiding. Er wordt op dit moment dan ook niet vooraf ingezet op bepaalde functies, maar pas na een totale analyse en daarbij horend actieplan voor de langere termijn.</p> <p>De ontwikkelingen binnen het sociaal domein die zich tot nu hadden aangediend en die mogelijk tot specifieke formatie-uitbreidingen leiden zijn inhoudelijk wel opgenomen met de bijbehorende onderbouwing en gevraagde ruimte.</p> <p>De daadwerkelijke vertaling naar kosten per onderwerp is nu echter op PM gezet en meegenomen in deze voorlopige totaalreservering.</p> <p>Zie ook de tekst in de algemene hoofdstukken van deze kadernota over het sociaal domein.</p>
Wat stellen we voor?	Voorlopig nemen we een –maximale– reservering mee in de tellingen van de kadernota om de omvang van de mogelijk aanvullende middelenbehoefte wel te duiden.
Wat als we het niet doen?	Zonder kwantificatie ontstaat geen volledig beeld van de verkenning van het financieel meerjarig perspectief.
Wat mag het kosten?	Voorlopige reservering t.b.v. formatieve claims voor het sociaal domein: In Tytsjerksteradiel:
	tbv DO – beleid 45.000
	WM8KTD
	verward gedrag 36.000 +in 2019 6.000
	financ. specialist 35.000
	archieff jeugdz. 11.500 (alleen in 2019)

bijstand–instroom 110.000
 inkoop c.a. 45.000
 vroegsignaleren schulden 70.000

In 2019 45.000 voor DO en voor WM 313.500 = totaal 358.500

Per saldo structureel vanaf 2020 (DO) = € 45.000
 Per saldo structureel vanaf 2020 (WM)= € 296.000
 Is totaal vanaf 2020 € 341.000

Fin. effect	PM	Status	Aard	Raakvlak	Structureel
					☒
vragend (nadelig)		C – verkenfase	3. wenselijk		

Financieel				
2019	2020	2021	2022	
-358.500	-341.000	-341.000	-341.000	

6.1/8 aa Sociaal Domein; Beschermd wonen en opvang

Wat is het probleem?

Sinds 2015 zijn alle Nederlandse gemeenten op grond van de Wmo 2015 verantwoordelijk voor de beschermd woonvormen voor mensen die vanwege psychiatrische en psychosociale problematiek (tijdelijk) niet zelfstandig kunnen wonen. De financiering verloopt vooralsnog via de 43 centrumgemeenten, die ook voor de maatschappelijke opvang deze rol vervullen.

Vanaf 2020 zullen de middelen over de lokale gemeenten verdeeld gaan worden. De mogelijkheid bestaat dat dit uitgesteld wordt naar 2021, 2022 of 2023.

Voor de gemeente Tytsjerksteradiel is het van belang om de ontwikkelingen goed te blijven volgen omdat we in de gemeente de crisisopvang (De Blijenhof) gehuisvest hebben.

Wat stellen we voor?

Het bieden van beschermd wonen en maatschappelijke opvang is een opdracht aan alle gemeenten. Het is dan ook logisch dat ook de middelen die de huidige centrumgemeenten daarvoor ontvangen over alle gemeenten verdeeld worden. Voordat de daadwerkelijke overheveling plaats gaat vinden, zullen wij nadenken over hoe en met welke partners (partijen en gemeenten) we het beschermd wonen en de maatschappelijke opvang vorm gaan geven.

Wat als we het niet doen?

Het betreft een landelijke wijziging van de verdeling van middelen.

Wat mag het kosten?

Tot 2020 blijft het huidige historische verdeelmodel voor beschermd wonen van kracht. Een financiële werkgroep van gemeenten en Rijk is ingericht om het nieuwe objectieve verdeelmodel voor te bereiden. De uiteindelijke verdeling is mede afhankelijk van de definitieve openstelling van de WLZ.

Fin. effect	PM	Status	Aard	Raakvlak	Structureel
—					
nog onbekend		onbekend	1. onontkoombaar	beide DO's (via afstemming beleid)	

Financieel			
2019	2020	2021	2022
—	—	—	—

6.1/8 ab Sociaal Domein; Odensehuis

Wat is het probleem?	Het Odensehuis is als pilot sinds januari 2018 open in Burgum. Het betreft een inloophuis voor iedereen die met dementie te maken heeft en is een samenwerking van de gemeente, de KwadrantGroep en de Tao of Care. Deze pilot wordt na de zomer 2018 geëvalueerd. Afhankelijk van de evaluatie en het succes van het Odensehuis kan de pilot vanaf 2019 voortgezet worden. Hiervoor zijn structurele financiële middelen nodig.
Wat stellen we voor?	Afhankelijk van de pilot structureel financiële middelen ter beschikking stellen vanaf 2019. Door preventief in te zetten op het (zoveel mogelijk in een vroeg stadium) goed informeren over het ziektebeeld, het bieden van een laagdrempelig ontmoetingspunt en het bieden van een luisterend oor wordt eraan bijgedragen dat mensen met dementie langer zelfstandig thuis kunnen wonen. Dit draagt eraan bij dat de inzet van Wmo maatwerkvoorzieningen zo lang mogelijk wordt voorkomen. Het ontwikkelen van algemene voorzieningen, zoals het Odensehuis, is een gemeentelijke taak die onder de Wmo valt.
Wat als we het niet doen?	Dan is er geen laagdrempelig inloophuis voor iedereen die in de gemeente te maken heeft met dementie.
Wat mag het kosten?	Nog onbekend.

Fin. effect	PM	Status	Aard	Raakvlak	Structureel
—					
nog onbekend		onbekend	3. wenselijk	alléén eigen DO en níet de WM (via de uitvoering)	

Financieel

2019	2020	2021	2022
–	–	–	–

6.1/8 ac Sociaal Domein: Aanpak personen met verward gedrag

Wat is het probleem?	Landelijk hebben alle gemeenten de opdracht gekregen om te komen tot een sluitende aanpak voor personen met verward gedrag. Om in Friesland te komen tot een regionale sluitende aanpak is gezamenlijk door de Friese gemeenten begin 2017 besloten een projectleider aan te stellen en deze voor de projectperiode te positioneren bij het Sociaal Domein Fryslân. Voor de continuering van de aanpak Personen met Verward Gedrag in 2019 zijn financiële middelen van alle Friese gemeenten nodig. Het Portefeuillehoudersoverleg SDF heeft in april 2018 ingestemd met het starten van een verkenning naar de structurele borging (bestuurlijk, organisatorisch en financieel), vanaf 2020, van de gemeentelijke inzet bij de aanpak Personen met Verward Gedrag bij GGD Fryslân als onderdeel van de Veiligheidsregio Fryslân.
Wat stellen we voor?	De te verwachten gemeentelijke kosten komen voort uit de gezamenlijke Friese aanpak en zijn op het gebied van passend vervoer, een crisisbeoordelingslocatie, time-out voorziening en ACT-team.
Wat als we het niet doen?	Het betreft een verplichting die voortkomt uit de lokale Wmo, welke alle Friese gemeenten gezamenlijk hebben opgepakt.
Wat mag het kosten?	<p>Geschatte kosten Tytsjerksteradiel: (afhankelijk van een aantal aannames van SDF)</p> <p>Structureel € 36.275, incidenteel (Projectleider SDF): € 5.955</p> <p>Afhankelijk van de uitkomsten van de nog te houden verkenning wordt vanaf 2020 mogelijk structurele borging gevonden bij de GGD, als onderdeel van de Veiligheidsregio Fryslân.</p> <p>In relatie tot de lopende onderzoeken rond Sociaal Domein is dit onderwerp –financieel– eerst meegenomen in voorlopige reservering t.b.v. sociaal domein (in regel: 6.1/8 a).</p>

Fin. effect	PM	Status	Aard	Raakvlak	Structureel
					
vragend (nadelig)		B – planfase	1. onontkoombaar	beide DO's (via afstemming beleid)	

Financieel			
2019	2020	2021	2022
-	-	-	-

6.1/8 b Sociaal Domein; ontwikkelingen; incl. uitbreiding formatie Beleid

Wat is het probleem?

Uit het medewerkersonderzoek van juli 2017 is gebleken dat de werkdruk en werkstress binnen Team Mienskip (Beleid) hoog ligt. Dat is niet verwonderlijk: de transities binnen het Sociaal Domein hebben, naast veel extra uitvoerende taken, ook veel extra beleidstaken opgeleverd. Hier is tot nog toe, bewust, geen structurele invulling aan gegeven, omdat eerst moest worden geanalyseerd hoeveel structureel beleidswerk de transities nu werkelijk met zich meebrengen. Verder is de afgelopen jaren intensief gezocht naar de mogelijkheden van een verdergaande samenwerking met Achtkarspelen binnen de door de Raad geschetste kaders (3C). Om de werkdruk aanvaardbaar te houden is, binnen de beschikbare formatie, wel 1,0 fte tijdelijk ondersteuning van de beleidsfuncties gerealiseerd. Het is nu tijd om de balans daadwerkelijk op te maken. Uit een uitgevoerde analyse blijkt dat er 3,0 fte aan capaciteit aan het team zou moeten worden toegevoegd om alle taken naar behoren uit te kunnen voeren. Hiervan kan 1,0 fte binnen de beschikbare formatie worden gevonden. Door intensiever met Achtkarspelen samen te gaan werken ('samen, tenzij'), kan verder naar verwachting 1,5 fte bespaard worden. De benodigde behoefte aan extra capaciteit wordt hierdoor beperkt tot 0,5 fte.

Wat stellen we voor?

De formatie van Team Mienskip (Beleid) structureel met 0,5 fte uit te breiden ten behoeve van strategisch programmamanagement. Deze taak wordt dan uitgevoerd door de programmamanager Sociaal Domein van Achtkarspelen. Zij kan de benodigde verbinding tussen Achtkarspelen en Tytsjerksteradiel verzorgen, waardoor de verwachte synergie ook daadwerkelijk kan worden gevonden en de noodzakelijke uitbreiding van 1,5 fte aanvullende formatie kan worden voorkomen. De taken van de programmamanager zullen hierdoor wel moeten worden herschikt waardoor er in principe meer taken bij de beleidsmedewerkers terecht komen; de 0,5 fte biedt daartoe de nodige ruimte.

Uitgangspunt daarbij is wel dat er dan ook écht intensief met Achtkarspelen zal worden samengewerkt onder het motto 'samen, tenzij'.

Dat betekent dus ook dat portefeuillehouders meer gezamenlijk zullen worden meegenomen in beleidsontwikkeling, waarbij de finale keuze over het te voeren beleid nog wel gewoon door de beide colleges kan worden gemaakt. Verder moet ook worden gedacht aan gezamenlijke ambtelijke vertegenwoordiging bij regionale en provinciale overlegorganen: een ambtenaar van Achtkarspelen zal ook Tytsjerksteradiel kunnen vertegenwoordigen en andersom.

In de afgelopen periode heeft de programmamanager van Achtkarspelen al diverse gesprekken gevoerd met de medewerkers van Team Mienskip en is een gezamenlijk traject ingezet. De beleidsmedewerkers van Tytsjerksteradiel hebben alle vertrouwen in de programmamanager én de verdergaande samenwerking. Verder wordt de tijdelijke ondersteuning (in totaal ca. 1,0 fte) omgezet in vaste formatie. Deze formatie wordt binnen de toegestane formatie van de afdeling Beleid gevonden door te kiezen voor een andere herinvulling van diverse functies binnen de afdeling (herijking van taken na vertrek van medewerkers).

Wat als we het niet doen? Dan blijft de werkdruk binnen Team Mienskip van de afdeling Beleid onverantwoord hoog, wordt het signaal uit het Medewerkersonderzoek niet serieus genomen en wordt geen invulling gegeven aan de doorontwikkeling van 3C ('samen, tenzij').

Wat mag het kosten? De programmamanager is ingeschaald in 11A. Werkgeverslasten bedragen voor 1,0 fte ca. € 90.000. Voor een half fte is dat dus € 45.000 per jaar.

In relatie tot de lopende onderzoeken rond Sociaal Domein is dit onderwerp –financieel– eerst meegenomen in voorlopige reservering t.b.v. sociaal domein (in regel: 6.1 / 8 a).

Fin. effect	PM	Status	Aard	Raakvlak	Structureel
					
vragend (nadelig)		A – realisatiefase	2. noodzakelijk	beide DO's (via afstemming beleid)	

Financieel				
2019	2020	2021	2022	
-	-	-	-	

Wat is het probleem?

Voor functie financieel specialist sociaal domein is conform het vastgestelde functieboek 1 Fte beschikbaar.

Door een aantal ontwikkelingen is deze formatie onvoldoende voor een goede uitvoering van de functie. Bovendien is de functie van de financieel specialist een sleutelfunctie en daarmee erg kwetsbaar. De financieel specialist bewaakt en controleert de betalingen voor het sociaal domein die via de vakapplicatie lopen, op jaarbasis gaat het om ca. € 40 mlj, waarvan pakweg € 20 mlj voor de Participatiewet, € 10 milj voor de Jeugdwet en € 10 milj voor de Wmo. De financieel specialist zorgt ervoor dat deze uitgaven ten laste komen van de juiste budgetten.

Ontwikkelingen

1. In 2017 is Roel Klopstra gestart met een traject voor de hervorming van het budgethouderschap. Dit heeft geleid tot de notitie "Budgethouderschap en Sociaal Domein", die door de regiegroep is vastgesteld (zie bijlage). In deze notitie is vastgelegd dat de werkmaatschappij een belangrijke signalerende rol heeft ten aanzien van de uitputting van de materiële budgetten in het sociaal domein. De financieel specialist is met zijn kennis de aangewezen functionaris om aan deze signalerende rol invulling te geven. Een goede signalering ten aanzien van de budgetten van het sociaal domein is onontbeerlijk om tot een effectieve sturing te komen. Nu er in het sociaal domein tekorten optreden wordt het van groot belang om hieraan goede analyses te verbinden.
2. Bij de jaarrekening 2016 heeft de accountant geconstateerd dat er met name bij het sociaal domein een aantal verbeterpunten waren. Deze zijn inmiddels door een werkgroep in kaart gebracht. Hierbij is onder andere naar voren gekomen dat de productieverklaringen van de zorgaanbieders gecontroleerd moeten worden en vergeleken met onze eigen boekhouding. Dit is een nieuwe taak.
3. In 2015 is de formatie voor de financieel specialist ongewijzigd gebleven, nl. 1 Fte. Er is toen niet voorzien dat de nieuwe taken voor Wmo en Jeugd ook een aanzienlijke extra inzet van de financieel specialist zouden vragen.
4. Er is een toenemende vraag vanuit beleid naar gespecificeerde data om de beleidsontwikkeling te ondersteunen, de financieel specialist vervult hierin een belangrijke rol. Dit past in de ontwikkeling naar meer data-gestuurde beleidsontwikkeling.

Het is niet mogelijk om deze uitbreiding door verschuiving of herschikking binnen het eigen team op te lossen.

In verband hiermee heeft het AB van de werkmaatschappij er in maart 2018 mee ingestemd deze formatie tijdelijk uit te breiden.

Wat stellen we voor?

In maart 2018 heeft het AB van de werkmaatschappij toestemming gegeven om tijdelijk 1Fte beschikbaar te stellen om in deze vraag te voorzien.

Voorstel is om vanaf 2019 deze **tijdelijke invulling om te zetten** in een structurele uitbreiding van de functie van financieel specialist sociaal domein met 1 Fte, waarvan 0,5 Fte tlv Tytsjerksteradiel en 0,5 Fte tlv Achtkarpspelen.

Het is niet mogelijk om deze formatie vrij te maken binnen het eigen team.

Wat als we het niet doen? Als voor deze functie geen extra formatie beschikbaar komt, zullen een aantal **noodzakelijke** taken niet kunnen worden uitgevoerd. Er zullen keuzes gemaakt moeten worden welke taken al dan niet uitgevoerd kunnen worden.

Aan de **signalerende functie** zoals omschreven in de notitie "Budgethouderschap en Sociaal Domein" van Roel Klopstra zal geen invulling gegeven kunnen worden.

Door de grote **kwetsbaarheid** van deze functie lopen we een groot risico bij uitval van de specialist. Door de hoge **werkdruk** is het risico op uitval reëel. Dit gaat ten koste van de de kwaliteit van de uitvoering van de taken.

Wat mag het kosten? Kosten 1 Fte schaal 9 ten bedrage van € 70.000, waarvan € 35.000 tlv Tytsjerksteradiel en € 35.000 tlv Achtkarpspelen.

In relatie tot de lopende onderzoeken rond Sociaal Domein is dit onderwerp –financieel– eerst meegenomen in voorlopige reservering t.b.v. sociaal domein (in regel: 6.1 / 8 a).

Fin. effect	PM	Status	Aard	Raakvlak	Structureel
 vragend (nadelig)		 A – realisatiefase	 2. noodzakelijk	 beide DO's én de WM (via de uitvoering)	

Financieel				
2019	2020	2021	2022	
-	-	-	-	

6.1/8 e Sociaal Domein: Inrichting archief Jeugdzorg

Wat is het probleem?	In het functieboek is niet voorzien in formatie voor het archief van de jeugdzorg. Op dat moment was lastig in te schatten om hoeveel stukken dit zou gaan. Er is toen gekozen om dit binnen de bestaande formatie op te vangen. Gebleken is dat de bestaande formatie voor administratieve ondersteuning en archief niet voldoende is om zorgvuldig en tijdig te kunnen archiveren.
Wat stellen we voor?	Voorstel is om de toegestane formatie voor administratieve ondersteuning uit te breiden met 0,5 Fte, waarvan 0,25 Fte tlv Tytsjerksteradiel en 0,25 Fte tlv Achtkarspelen. Deze uitbreiding eerst tijdelijk te doen tot 1-1-2020. Aan het eind van 2019 een evaluatie te doen. De verwachting is dat door de digitalisering van de archieven deze uitbreiding niet structureel nodig is.
Wat als we het niet doen?	We zien nu bij het archief sociaal domein voortdurend achterstanden ontstaan. Hierdoor zijn stukken niet goed vindbaar. Dit levert problemen op bij interne controle en accountscontrole. Ook komt de kwaliteit van de archivering in gevaar.
Wat mag het kosten?	Kosten 0,5 fte schaal 5 ten bedrage van € 23.000, waarvan € 11.500 tlv Tytsjerksteradiel en € 11.500 tlv Achtkarspelen, eerst voor de duur van één jaar. In relatie tot de lopende onderzoeken rond Sociaal Domein is dit onderwerp –financieel– eerst meegenomen in voorlopige reservering t.b.v. sociaal domein (in regel: 6.1/8 a).

Fin. effect	PM	Status	Aard	Raakvlak	Structureel
					
vragend (nadelig)		A – realisatiefase	2. noodzakelijk	beide DO's én de WM (via de uitvoering)	

Financieel			
2019	2020	2021	2022
-	-	-	-

6.3 a SD: Bijstand – uitbreiding formatie door toegenomen complexiteit en hogere instroom voormalige Wajong-doelgroep

Wat is het probleem?	Het aantal bijstandsgerechtigden is stabiel en laat zelfs een lichte daling zien. De doelgroep wordt echter steeds zwaarder; direct naar werk bemiddelbare inwoners melden zich niet meer voor bijstand, maar vinden zelf tijdig een baan. Wat resteert is de doelgroep inwoners waar (intensieve) begeleiding nodig is en werk vaak niet direct of helemaal niet
-----------------------------	---

haalbaar is. De nieuwe doelgroep VSO-PRO groeit fors (voorheen Wajong). De instroom is significant hoger dan we vooraf hadden geraamd. Deze klantgroep zal niet uitstromen uit de bijstand, maar kan vaak wel – als ze goed worden ondersteund – naar vermogen werken. Het risico op problemen ten aanzien van sociale, lichamelijke, psychische en financiële gezondheid is bij deze doelgroep hoog.

Een aanvulling op het eventuele inkomen uit werk vanuit de bijstand blijft vrijwel altijd nodig. We zien dat we met de huidige personele inzet de doelgroep onvoldoende kunnen begeleiden. Dit beperkt de kansen op maatschappelijke participatie en kansen op de arbeidsmarkt (met ook onnodig veel beroep op voorzieningen tot gevolg).

Wat stellen we voor?

Uitbreiding formatie Sociaal Domein met 4 fte, waarvan

- Consulent 1 fte
- Werkgeversteam 1 fte
- Jobcoach 1 fte
- Administratieve ondersteuning 1 fte

Daarvan komt de helft voor rekening van Tytsjerksteradiel.

In totaal worden er momenteel (exclusief de projectmatige inzet) 17,65 fte ingezet als Consulent Gebiedsteam – Participatie (waarvan 2,89 jobcoach) en bijna 3 fte Werkgeversteam (accountmanagers).

Wat als we het niet doen?

Zetten we niet extra in op deze doelgroep? Dan beperken we hun kansen op maatschappelijke- en arbeidsparticipatie met dan weer te verwachten onnodig veel beroep op voorzieningen tot gevolg.

Wat mag het kosten?

De kosten van de extra formatieve inzet zullen per gemeente ongeveer € 110.000 bedragen.

In relatie tot de lopende onderzoeken rond Sociaal Domein is dit onderwerp –financieel– eerst meegenomen in voorlopige reservering t.b.v. sociaal domein (in regel: 6.1 /8 a).

Fin. effect	PM	Status	Aard	Raakvlak	Structureel
					
vragend (nadelig)		A – realisatiefase	3. wenselijk	beide DO's én de WM (via de uitvoering)	

Financieel				
2019	2020	2021	2022	
-	-	-	-	

6.3 b Participatie; wijziging van loonkostensubsidie naar loondispensatie

Wat is het probleem? Per 01-07-2019 wordt de loonkostensubsidie in de Participatiewet vervangen door de mogelijkheid tot loondispensatie. Werkgevers kunnen daarmee onder het wettelijk minimumloon betalen, al naar gelang de verdien capaciteit van de persoon. De gemeente vult het inkomen aan.

Wat betekent dit?
Er is nog veel onduidelijk.

- De financiering zou gevonden moeten worden door de huidige gemeentelijke loonkostensubsidiemethodiek te vervangen door loondispensatie. Vraag is op dit kostendekkend zal zijn. De tekortschietende middelen voor de huidige doelgroep beschut werk van 30.000 is verschillende malen onderwerp van gesprek geweest tussen Rijk en gemeenten.
- Het omklappen van een systeem van loonkostensubsidie naar loondispensatie heeft waarschijnlijk ingrijpende consequenties voor de gemeentelijke uitvoering.
- De basisuitvoeringskosten voor loondispensatie liggen veel hoger dan voor loonkostensubsidie. – – loondispensatie leidt tot veel hogere kosten in de gemeentelijke uitvoering, omdat de werknemers nog een aanvullende uitkering nodig hebben.
- Loondispensatie is ingewikkelder voor de betrokkenen en een mogelijke toename van het aantal mensen met schulden.

Wat stellen we voor? Op 1-07-2019 wordt de loonkostensubsidie in de Participatiewet vervangen door de mogelijkheid tot loondispensatie. Werkgevers kunnen daarmee onder het wettelijk minimumloon betalen, al naar gelang de verdien capaciteit van de persoon. De gemeente vult het inkomen aan.

Wat als we het niet doen? Het is een wettelijke regeling waar we uitvoering aan moeten geven.

Wat mag het kosten? Wat betreft de kosten is nog veel onduidelijk.

- de financiering zou gevonden moeten worden door de huidige gemeentelijke loonkostensubsidiemethodiek te vervangen door loondispensatie. Vraag is of dit kostendekkend zal zijn.
- Het omklappen van een systeem van loonkostensubsidie naar loondispensatie heeft waarschijnlijk ingrijpende consequenties voor de gemeentelijke uitvoering.
- De basisuitvoeringskosten voor loondispensatie liggen veel hoger dan voor loonkostensubsidie loondispensatie leidt tot veel hogere kosten in de gemeentelijke uitvoering, omdat de werknemers nog een aanvullende uitkering nodig hebben.
- loondispensatie is ingewikkelder voor de betrokkenen en een mogelijke toename van het aantal mensen met schulden.

Fin. effect	PM	Status	Aard	Raakvlak	Structureel
— nog onbekend			 1. onontkoombaar	 de eigen DO én de WM (via de uitvoering)	

Financieel

2019	2020	2021	2022
-	-	-	-

6.5 b Ontwikkelingen rond Caparis

- Wat is het probleem?** Caparis staat aan de vooravond van de omvorming naar een sociale onderneming. De omvorming wordt in de loop van 2018 geconcretiseerd in een businessplan, waarin de plannen en maatregelen en financiële consequenties voor de komende jaren worden uitgewerkt. De omvorming zal gepaard gaan met herstructurerings- of frictiekosten, maar de omvang van deze kosten zijn op dit moment nog niet vast te stellen. Alle betrokkenen, zoals ook de deelnemende gemeenten (GR / Aandeelhouders) zullen daarbij worden betrokken bij het opstellen en vaststellen van het definitieve businessplan, en daarna wordt pas gestart met de uitvoering. Een bijzonderheid in dit dossier is de positie van onze gemeente en die van de gemeente Achtkarspelen: In het (recente) verleden hebben diverse beleidskeuzes eraan bijgedragen dat er grote verschillen bestaan tussen de beide gemeenten. Zo heeft de gemeente Achtkarspelen de keuze gemaakt in het kader van Groen zelf doen om een deel van medewerkers van Caparis onder te brengen in een stichting Maatschappelijke Onderneming Achtkarspelen (MOA). Onze gemeente heeft vooralsnog de keuze gemaakt dit niet te doen en hiervoor Caparis in te blijven zetten.
- Wat stellen we voor?** In navolging op de notitie "Caparis: lokaal maatwerk, regionaal netwerk, transitie naar een sociale onderneming" werken we in samenwerking met de andere deelnemende gemeenten en Caparis aan een vervolg op het concept herstructureringsplan en de hierboven genoemde notitie. Dit zal moeten leiden tot een concreet businessplan, waarin de plannen en maatregelen en financiële consequenties nader zijn uitgewerkt. We willen in deze periode ook kijken naar het besturingsmodel en onderzoeken welke governancestructuur het beste passend is.
- Wat als we het niet doen?** Met het 'op slot' gaan van de Wet sociale werkvoorziening (Wsw) op 31 december 2014 en de invoering van de Participatiewet per 1 januari 2015 is Caparis NV een sterfhuisconstructie geworden doordat er geen nieuwe instroom meer plaatsvindt. Een herstructurering van de sociale werkvoorziening, waarbij we zowel naar GR SW Fryslân als naar Caparis NV betrekken, is daarom noodzakelijk.
- Wat mag het kosten?** We zetten in op een herstructureringsoperatie die betaald kan worden vanuit de reserves Caparis NV. De begroting voor de uitgaven aan de GR blijft vooralsnog ongewijzigd. Verder is het voor de gemeente wel van belang te bekijken wat we als gemeente precies willen doen met een mogelijke dividenduitkering of hoe we om willen gaan met bestemmingsreserves van

Fin. effect	PM	Status	Aard	Raakvlak	Structureel
— neutraal		onbekend	2. noodzakelijk	alléén eigen DO en níet de WM (via de uitvoering)	

Financieel			
2019	2020	2021	2022
-	-	-	-

6.6 b SD Structurele formatie uitbreiding functie inkoop en contractmanagement

Wat is het probleem?

Om in de komende jaren bij inkoop en contractmanagement in het Sociaal Domein aan alle doelstellingen en noodzakelijke activiteiten te kunnen voldoen is een structurele uitbreiding met 1 FTE van een (strategisch/tactisch) inkoper sociaal domein noodzakelijk.

Het sociaal domein is een dynamische omgeving door veranderend beleid en wetgeving. Zowel inhoudelijk als juridisch en inkooptechnisch ontstaan steeds nieuwe vraagstukken waarop moet worden ingespeeld.

Ambities als bijvoorbeeld resultaatgericht werken vragen om extra inzet om dat ook goed te kunnen operationaliseren, ook van de inkoopfunctie en het contractmanagement in het sociaal domein om meer contact momenten met de zorgaanbieders te hebben om de kwaliteit van de zorg aan onze inwoners te optimaliseren.

De doorontwikkeling van de (inkoop) organisatie vraagt komende jaren veel aandacht en de rol van Inkoop en Contractmanagement wordt crucialer voor de te behalen doelstellingen en resultaten op beleidsniveau.

Doelstellingen van de inzet van een extra inkoop medewerker zijn:

1. Inkoophandelingen/aanbestedingen op lokaal niveau uitvoeren (Tactisch niveau)
2. Invulling geven aan professioneler Contractbeheer en Contractmanagement (Operationeel niveau)
3. Professionalisering van de inkoopfunctie Algemeen en in Sociaal Domein (Strategisch niveau).

Afgelopen jaar is gebleken dat de inzet van een extra inkoop medewerker op Sociaal Domein noodzakelijk is en zich zelf heeft terugverdiend door minder incidentele externe inhuur op inkooptrajecten. Door de functie intern te versterken blijft ook de kennis (opbouw) voor de organisatie behouden.

Met de huidige formatie kunnen we bovenstaande doelen en ambities niet bereiken.

In 2017 is een besluit genomen om formatie-uitbreiding inkoop SD

tijdelijk toe te kennen. Dit voorstel gaat om het structureel maken van een bestaand tijdelijke oplossing.

Wat stellen we voor? Structureel uitbreiden formatie (stategisch) inkoop en contractmanagement 0,5 fte per gemeente.

Wat als we het niet doen? Met de huidige formatie kunnen we de inkoop van het SD niet doorontwikkelen en de kennis binnen de organisatie waarborgen, contractmanagement niet inrichten, de inkoopprocessen niet optimaliseren, de gemaakte resultaten met gecontracteerde zorgaanbieders niet monitoren en veel van de aanbesteding niet zelf aanbesteden.

Wat mag het kosten? De kosten van 1 fte zullen ongeveer 90.000,- euro bedragen. Dat betekent dat de kosten voor Tytsjerksteradiel € 45.000 structureel bedragen.

In relatie tot de lopende onderzoeken rond Sociaal Domein is dit onderwerp –financieel– eerst meegenomen in voorlopige reservering t.b.v. sociaal domein (in regel: 6.1 / 8 a).

Fin. effect	PM	Status	Aard	Raakvlak	Structureel
					
vragend (nadelig)		A – realisatiefase	2. noodzakelijk	beide DO's én de WM (via de uitvoering)	

Financieel			
2019	2020	2021	2022
-	-	-	-

6.71 a Vroegsignalering schulden

Wat is het probleem? We willen voorkomen dat mensen in een situatie terecht komen waarbij problematische schulden ontstaan en richten ons daarbij vooral op preventie en vroegsignalering.
In het jaar 2018 wordt de pilot 'Vroegsignalering Schulden' uitgevoerd door de WM (SDV) en de Dorpenteams. In totaal is daarvoor 1 fte beschikbaar gesteld per gemeente. Bij een succesvolle evaluatie is de kans reeel dat voor continuering van de werkwijze wordt gekozen. Dat betekent een structurele inzet van 1 fte (0,3 SDV en 0,7 Dorpenteam).

Wat stellen we voor? We stellen voor het risico op te nemen dat, zodra de evaluatie van de pilot goede resultaten laat zien, de formatie structureel beschikbaar te stellen.

Wat als we het niet doen? Mocht de evaluatie positieve resultaten laten zien, waarbij met name het voorkomen van (verder) individueel en maatschappelijk leed tot uitdrukking moet komen, dan loont de aanpak. De inzet van 1 fte zorgt dan voor besparing op duurdere schuldhulptrajecten en maatschappelijke kosten, zoals inzet van politie en echtscheidingsproblematiek.

Wat mag het kosten? De inzet van 1 fte (schaal 8/9) bedraagt € 70.000 op jaarbasis. Voor Achtkarspelen geldt een gelijklopende vraag. Per gemeente gaat het dan om € 70.000 per jaar.

In relatie tot de lopende onderzoeken rond Sociaal Domein is dit onderwerp –financieel– eerst meegenomen in voorlopige reservering t.b.v. sociaal domein (in regel: 6.1 / 8 a).

Fin. effect	PM	Status	Aard	Raakvlak	Structureel
					
vragend (nadelig)		A – realisatiefase	3. wenselijk	beide DO's én de WM (via de uitvoering)	

Financieel			
2019	2020	2021	2022
-	-	-	-

6.71 b Schuldhulpverlening (neutraal) wijzigen beleid /verschuiven budgetten

Wat is het probleem? De gemeenten Tytsjerksteradiel en Achtkarspelen voeren op hoofdlijnen hetzelfde beleid ten aanzien van schuldhulpverlening. Zij voeren het echter verschillend uit (de ene gemeente voert het zelf uit, de andere heeft het uitbesteed). Onderzoeken in het recente verleden tonen aan dat beide werkwijzen sterke punten, maar ook verbeterpunten kennen.

Wat stellen we voor? We stellen voor om tot een gezamenlijke wijze van uitvoering te komen waarbij de kwaliteiten van beide werkwijzen wordt benut en we tot verdere optimalisatie van de dienstverlening komen.

Wat als we het niet doen? Beide werkwijzen voldoen. De samenwerking biedt echter kansen om – zonder verwachte meerkosten – tot verdere optimalisatie te komen van de dienstverlening. Kwaliteit, Kwetsbaarheid en Klanttevredenheid zijn daarmee gediend.

Wat mag het kosten? We gaan uit van een kostenneutrale doorontwikkeling.

Fin. effect

neutraal

PM

Status

A – realisatiefase

Aard

3. wenselijk

Raakvlak

beide DO's én de
WM (via de
uitvoering)

Structureel

Financieel

2019	2020	2021	2022
-	-	-	-

Progr. 07. Volksgezondheid en milieu

7.4 a Energieplan

Wat is het probleem?

De raad heeft eind 2017 gekozen voor een energieneutraal, circulair en gasloos Tytsjerksteradiel in 2050. Deze ambitie sluit aan bij de Friese Energiestrategie. Daarnaast hebben wij ons gecommitteerd aan de ambitie van Agenda Netwerk Noordoost Fryslân (ANNO) om in 2025 40% van de energie duurzaam op te wekken. Het college vindt duurzaamheid en de energietransitie van dermate groot belang dat het in het collegeakkoord heeft aangegeven voorloper te willen zijn en tot de top te willen behoren van meest duurzame gemeenten.

Eén van de landelijke afspraken is dat alle regio's een Energiestrategie hebben opgesteld. In Fryslân is eind 2017 door een groot aantal stakeholders, waaronder de gemeenten, de 'Friese Energiestrategie; de bouwstenen' opgeleverd.

In december 2017 heeft de raad besloten om een energieplan op te stellen. Doelstelling van de gemeente is om te komen tot een energieneutraal, gasloos en circulair Tytsjerksteradiel.

In 2021 dient in iedere gemeente een warmteplan te zijn opgesteld. Hiermee dient de gemeente aan te geven hoe de transitie naar aardgasvrij in de gemeente eruit gaat komen te zien. Eerste helft 2018 is hiervoor als onderdeel van de Friese Energiestrategie, voor de gehele provincie, een warmteanalyse gemaakt. Deze dient uitgewerkt te worden naar een gemeentelijk warmteplan, in overleg met dorpen en wijken.

Wat stellen we voor?

In de Friese Energiestrategie is aangegeven dat op het Friese platteland op dorpsniveau de systeemopties inzichtelijk en uitgevoerd dienen te worden. In de gemeente zijn er reeds een aantal energiecoöperaties zeer actief om energie te besparen en zelf energie op te wekken. Er bestaan zelfs innovatieve plannen om energieneutraliteit te bereiken. Hierbij is ondersteuning vanuit de gemeente vereist en is er behoefte aan onderzoek en experimenteergeld.

Tevens dient het maatschappelijk vastgoed verduurzaamd te worden. Energiebesparing 2,5 PJ voor 2020 en in 2040 geheel energieneutraal. Bovendien is de verwachting dat kantoorruimtes groter dan 100m² in 2023 minimaal van label C moeten zijn voorzien. Dit heeft voor de gemeentelijke gebouwen vergaande consequenties.

Voor duurzaamheid is een structureel werkbudget van 20.000,- beschikbaar.

Voor het uitvoeringsprogramma ANNO-Energietransitie (2017-2020) is een regionaal uitvoeringsbudget van €400.000,- beschikbaar voor de uitvoering van geformuleerde projecten (uitvoeringsprogramma 2017-2020 energietransitie ANNO). Binnen Stadsregio worden een beperkt aantal duurzaamheidsprojecten uitgevoerd waarvoor budget beschikbaar is gesteld.

Wat als we het niet doen?

Vanuit de Friese Energiestrategie zijn vooralsnog geen middelen

beschikbaar, maar er liggen wel een aantal grote opgaven die niet binnen het huidige budget en inzet passen. Deze kunnen niet uitgevoerd worden als er geen middelen beschikbaar komen.

Wat mag het kosten?

Uit voorgaande is te concluderen dat er voor de gemeente behoefte is aan ondersteuning voor de uitwerking van deze opgave. De kosten voor ondersteuning bij het opstellen van het gemeentelijk Energieplan worden ingeschat op € 65.000,00. Voor onderzoek en experimenteergeld is voorlopig de inschatting dat de komende vier jaar € 50.000,00 structureel benodigd is. Het nog op te stellen Energieplan zal vervolgens inzicht geven in de benodigde middelen. Waar mogelijk zal zoveel mogelijk worden samengewerkt met de gemeente Achtkarspelen, in ANNO-verband en provinciaal in de uitvoering van de Energiestrategie, om hierbij zo efficiënt mogelijk uitvoering te geven aan de gezamenlijke omvangrijke opgave.

Fin. effect	PM	Status	Aard	Raakvlak	Structureel
					
vragend (nadelig)		C – verkenfase	2. noodzakelijk	alléén eigen DO en níet de WM (via de uitvoering)	

Financieel			
2019	2020	2021	2022
-115.000	-50.000	-50.000	-50.000

7.4 b Besluit VTH – overdracht taken aan Fumo

Wat is het probleem?

Op 1 juli 2017 is het Besluit VTH in werking getreden. Dit Besluit handelt over welke Wabo-taken worden aangemerkt als “basistaak” en als zodanig verplicht moeten worden overgedragen aan FUMO.

Het besluit heeft tot gevolg dat er meer taken naar de FUMO moeten worden overgedragen. Dit heeft zowel financiële als personele gevolgen.

Naast verplichte taken kan de gemeente ook vrijwillig Wabo-taken uit laten voeren door de FUMO. Een interne projectgroep heeft diverse scenario's uitgewerkt. Het rapport van de projectgroep zal aan het nieuwe college van B en W worden aangeboden.

Iedere extra taak (bovenop de verplichte) vraagt extra middelen. (zie veld "wat mag het kosten")

Er blijven frictiekosten achter. Dit zal (op termijn) een besparing op personeelslasten met zich mee kunnen brengen. Daar is hier niet rekening mee gehouden. Ter oriëntatie: de besparing op het personeel zal voor de hele extra taak voor de Fumo ca 1,4 fte (is ca € 100.000,-) bedragen. Hier moeten echter nog veel keuzes in worden gemaakt.

Het gaat hier om de extra bijdrage aan de FUMO, boven op de bestaande. Aanvankelijk was het de bedoeling dat het besluit op 1 januari 2019 wordt geïmplementeerd. De FUMO en veel gemeenten zijn ws niet op tijd klaar. Mogelijk dat daardoor de ingangsdatum en daarmee samenhangende kosten verschoven worden naar 1 januari 2020. Hier gaan we eerst niet van uit.

Wat stellen we voor?

Extra middelen vrij te maken als gevolg van de inwerkingtreding van het Besluit VTH.

het college wordt nog om een standpunt gevraagd met betrekking tot

1. inhoudelijke ondersteuning eigen organisatie;
2. Extra taak: de gehele milieutaak;
3. Extra taak: De gehele Wabo-taak voor zover geschikt;
4. Extra taak: Toezicht eigen vergunningen/meldingen.

Er zijn signalen vanuit het huidige college om ondersteuning van "eigen" medewerkers te vragen en punt 4 door de FUMO uit te laten voeren. Die bedragen worden genoemd. De punten 2 en 3 als PM.

Wat als we het niet doen?

Het is een wettelijke plicht de gehele basistaak door de FUMO uit te laten voeren. De overige punten (1-4) zijn vrijwillig.

Wat mag het kosten?

Uitbreiding basistaak: 99.000, waarvan 74.500,- tlv de Werkmaatschappij en 24.500,- tlv de DOTD

1. 20.000,-
2. PM
3. PM
4. 20.000,-

De aard van de basistaak (99.000,-) is onontkoombaar.

De aard van de vrijwillig over te dragen taken 1 en 4 (ieder 20.000,-) zijn wenselijk. Het college neigt er naar deze opties wel over te nemen.

Met de overdracht van de basistaak is ca 1,4 fte gemoeid. Deze kunnen op termijn worden bezuinigd. $1,4 \times 66.000,- = 92.500,-$. Voor de gemeente Tytsjerksteradiel bedragen de frictiekosten circa € 50.000,-. Als dit via natuurlijke weg gaat is het waarschijnlijk dat dit binnen 2 á 3 jaar in zijn geheel kan zijn verwezenlijkt.

status

basistaak B

vrijwillige taken 1 - 4 C

De overheveling per 01-07-2017 is wettelijk verplicht. Uitstel naar 2020 moet worden aangevraagd bij de minister. Er zijn gemeenten die er nog niet klaar voor zijn en dit uitstel waarschijnlijk aan zullen vragen. 8K en TD zijn wel klaar voor de overheveling van de basistaak. Formeel zou de overdracht zo snel mogelijk (per 01-01-2019) plaats moeten vinden. Er kan echter voor worden gekozen om in 2019 alleen het milieutoezicht over te dragen. Dit kost dan 21.500,- Er kan direct worden bezuinigd op de personeelskosten op dit punt (vacatureruimte die nu open staat). Voor Tytsjerksteradiel is dit 11.000,-. Per saldo blijft dan een kostenpost voor

2019 over van 10.500,-. De overige taken kunnen vanaf 2020 worden overgedragen.

Fin. effect	PM	Status	Aard	Raakvlak	Structureel
					
vragend (nadelig)		A – realisatiefase	1. onontkoombaar	beide DO's (via afstemming beleid)	

Financieel			
2019	2020	2021	2022
-11.000	-128.000	-128.000	-99.000

7.4 c Energie(k)loket

Wat is het probleem?

Het Energie(k)loket in het winkelcentrum van Hurdegaryp is een groot succes. Dankzij een unieke samenwerking met het bedrijfsleven worden inwoners van onze gemeente geïnformeerd over alle mogelijke vragen rondom bouwen en wonen. Iedere donderdagavond is het druk in het loket en worden vele tientallen mensen geholpen. Daarnaast leent het Energie(k)loket zich prima voor themabijeenkomsten zoals de 'Tiny Houses' en, recentelijk, de 'Warme truiendag'. Bijkomend voordeel is dat het energieloket gevestigd is in een pand waar de gemeente in het verleden een langdurig huurcontract voor heeft afgesloten wat anders leeg was komen te staan. Het Energie(k)loket voorziet dan ook zeker in een behoefte en wordt hogelijk gewaardeerd; probleem is echter dat het concept een beetje aan zijn eigen succes ten onder dreigt te gaan.

Het Energie(k)loket is er al die jaren 'bij' gedaan door medewerkers van Vergunningen, Publiekzaken en Beleid die er vaak ook noodgedwongen deels 'eigen tijd' in gestoken hebben. Daarbij komt dat de dienstverlening steeds verder gaat. Er worden nu bijvoorbeeld ook quickscans verzorgt om mensen op onafhankelijke wijze snel inzicht te kunnen geven in de mogelijkheden voor hun specifieke woning. Dat is niet langer vol te houden. Willen wij het Energie(k)loket openhouden, dan zullen hiervoor structureel middelen beschikbaar moeten worden gesteld (0,5 fte).

Wij willen het Energie(k)loket betrekken bij onze ambities op de Duurzaamheidsagenda en daarom voorlopig (in ieder geval tot 1 juli 2019) openhouden. We gaan die periode benutten om te onderzoeken of en zo ja hoe het Energie(k)loket in die Duurzaamheidsagenda past. Daarbij betrekken we ook onze samenwerkingspartner Achtkarspelen die in haar coalitieakkoord heeft opgenomen een energieloket te willen openen. Dat biedt dus prima samenwerkingskansen en mogelijke besparingen.

Wat stellen we voor?

Het Energie(k)loket in de huidige vorm handhaven voor de periode tot 1 juli 2019 en hiervoor formatie beschikbaar te stellen. Als de Raad hier in opiniërende zin achter lijkt te staan, dan zullen de gevolgen voor 2018 en in de tweede begrotingsrapportage worden meegenomen. De kosten voor 2019 zijn in de Kadernota benoemd. De komende periode zal worden benut om te onderzoeken of en zo ja hoe het Energie(k)loket in de Duurzaamheidsagenda past. Daarbij wordt de mogelijkheid van samenwerking met de gemeente Achtkarspelen onderzocht.

Wat als we het niet doen?

Het Energie(k)loket zal dan na de zomer van 2018 gesloten worden.

Wat mag het kosten?

Het Energie(k)loket is gevestigd in een voormalig inloopcentrum van Kearn in Hurdegaryp en wordt door Tytsjerksteradiel langdurig gehuurd (destijds is een huurcontract van 25 jaar afgesloten). Er is meerdere malen geprobeerd hiervoor een andere huurder te vinden, maar dat is niet gelukt. Mocht er op termijn wel een invulling voor gevonden worden, dan zal voor het Energie(k)loket een andere locatie worden gezocht binnen het beschikbare maatschappelijk vastgoed. Kosten van huur zijn met andere woorden niet van toepassing (anders zou het pand leegstaan). De energiekosten c.a. zijn verder beperkt, in verband met de beperkte openingstijden, en worden door de bibliotheek gedragen (die in hetzelfde pand is gehuisvest).

De kosten van promotie c.a. worden gedekt door bijdragen van alle deelnemers, waaronder de gemeente. Dit komt voor ons neer op een bedrag van € 1.200 per jaar wat wordt gedekt uit het Duurzaamheidsbudget. Kosten voor speciale projecten zoals KIK, worden bekostigd uit de daartoe beschikbare projectbudgetten.

Als de Raad ervoor kiest het Energie(k)loket voort te zetten (vooral nog voor een jaar), dan zitten de kosten hem vooral in de benodigde capaciteit van Vergunningen, Publiekszaken en Beleid. Het gaat hierbij in totaal om ca. 0,5 fte verdeeld over de diverse afdelingen. De kosten hiervan bedragen bij een gemiddelde loonsom ca. € 15.000 voor het eerste half jaar van 2019. Eenzelfde bedrag is in dat geval ook nodig voor het tweede half jaar van 2018 en kan dan worden meegenomen in de tweede bestuursrapportage 2018.

Fin. effect	PM	Status	Aard	Raakvlak	Structureel
 vragend (nadelig)		 B – planfase	 3. wenselijk	 de eigen DO én de WM (via de uitvoering)	

Financieel			
2019	2020	2021	2022
-15.000	-	-	-

Progr. 08. Volkshuisvesting, ruimtelijke ordening en stedelijke vernieuwing

8.1 b Cultuurhistorisch aspect in bestemmingsplannen

Wat is het probleem?

Tytsjerksteradiel bevat veel mooie monumentale panden, bomen en andere landschapselementen. Er is een gezamenlijk belang bij het instandhouden van monumenten.

We willen samen met de eigenaren inzetten op het behoud van deze monumenten. Hiervoor willen we cultuurhistorisch beleid opstellen en dat vraagt budgetruimte.

Cultuurhistorie

In het Besluit ruimtelijke ordening (Bro) is opgenomen dat het cultuurhistorische aspect meegenomen moet worden bij de ruimtelijke afweging in bestemmingsplannen. De komende periode zal beleid worden ontwikkeld waarin de visie van de gemeente over de cultuurhistorie naar voren komt. In beeld moet worden gebracht welke cultuurhistorische waarden er in de gemeente zijn en welke maatregelen er nu gelden. In het beleid zal opgenomen moeten worden hoe belangrijk de waarden zijn en op welke wijze rekening gehouden moet worden met de waarden bij ruimtelijke ingrepen door de gemeente en door eigenaren.

Daarvoor is in 2014 een inventarisatie uitgevoerd waarbij alle karakteristieke panden in de gemeente zijn geïnventariseerd op de cultuurhistorische waarde. Dit heeft geleid tot een lijst van ongeveer 600 panden met een beeldondersteunende of waardevolle status.

De gemeenteraad heeft beleid geformuleerd met de vaststelling van de Erfgoedverordening. Daarbij is bepaald dat de aanwijzing van de gemeentelijke monumenten gebeurt bij de vaststelling van de te actualiseren bestemmingsplannen.

Naar aanleiding van de discussie die bij het eerste bestemmingsplan over de aanwijzing van gemeentelijke monumenten plaats vond heeft de raad besloten invoering eerst uit te stellen en het college gevraagd om het contact met de eigenaren te leggen om het beleid uit te leggen. Die uitleg heeft in een drietal bijeenkomsten in 2017 plaatsgevonden. De resultaten daarvan zijn met een opiniërend voorstel besproken in de raadsvergadering van 23 november 2017.

Uit de opiniërende vergadering is het college gevraagd om beleid te formuleren voor de uit de inventarisatie ontstane 150 cultuurhistorisch waardevolle monumenten waarbij de mogelijkheid wordt geboden om eigenaren tegemoet te komen met gratis deskundig advies om zo mogelijk monumentale waarden te behouden wanneer zij een bouwplan ontwikkelen.

Wat stellen we voor?

Het ontwikkelen van een beleidskader voor de in de inventarisatie van cultuurhistorische panden als 'waardevol' bestempelde panden. Het betreft een totaal aantal van 150 panden in de gemeente.

Wat als we het niet doen?

Dan ontstaat er geen beleidskader en geldt voor die panden eenzelfde regeling als voor alle andere panden in de gemeente.

De verantwoordelijkheid voor instandhouding van waardevolle karakteristieke panden blijft onveranderd bij de eigenaar.

Wat mag het kosten?

Beleidsontwikkeling op dit gebied vraagt bij benadering een bedrag van € 35.000 voor externe advisering. Beleidsontwikkeling in lijn van de wens van de raad vraagt een bedrag voor advieskosten voor eigenaren van gemeentelijke monumenten die willen verbouwen. Uitgaande van 5 aanvragen worden deze structurele kosten geraamd op € 5.000.

Fin. effect	PM	Status	Aard	Raakvlak	Structureel
					
vragend (nadelig)		C – verkenfase	2. noodzakelijk	alléén eigen DO en níet de WM (via de uitvoering)	

Financieel			
2019	2020	2021	2022
-35.000	-5.000	-5.000	-5.000

8.3 a Leges omgevingsvergunningen – bouwen

Wat is het probleem?

Er is een duidelijke lijn van verminderde inkomsten uit leges (bouwen) dan dat in de meerjarenbegroting is voorzien.

Wat stellen we voor?

De verwachte inkomsten uit leges willen we in de begroting verlagen in lijn met realisatie 2017. Daarbij houden we wel rekening met het 'aantrekken' van de markt en een daarop gebaseerde inschatting van de ook in komende jaren te verwachten legesinkomsten.

Wat als we het niet doen?

Dan geeft de meerjarenraming geen reële verwachting aan.

Wat mag het kosten?

Structurele verlaging met € 150.000 p/jr.

Fin. effect	PM	Status	Aard	Raakvlak	Structureel
					
vragend (nadelig)		C – verkenfase	3. wenselijk	de eigen DO én de WM (via de uitvoering)	

Financieel			
2019	2020	2021	2022
-150.000	-150.000	-150.000	-150.000

Progr. Overhead

0.04 a Telefonische bereikbaarheid (wm publieksdiensten)

Wat is het probleem? Voor 2017 en 2018 heeft de gemeenteraad € 20.000 per jaar beschikbaar gesteld voor verbeteren van de telefonische bereikbaarheid (Achtkarspelen had dit bedrag al structureel in de begroting opgenomen). Na evaluatie zou de keuze worden voorgelegd om dit structureel te regelen.

De telefonische bereikbaarheid is gemiddeld 95% gebleven. Vorig jaar is het aantal telefoontjes tov de jaren ervoor weer iets gegroeid naar 92.000 stuks. Het geld dat ter beschikking is gesteld is gebruikt om een flexibele schil te creëren. In 2017 heeft dit geleid tot een samenwerkings-overeenkomst met het uitzendbureau, het Sociaal Domein van onze gemeente en het team Publieksdiensten. Deze drie partijen zorgen ervoor dat werkzoekenden in het call centrum van de gemeente een plek kunnen krijgen. Eerst op basis van werkervaring, later met een tijdelijk dienstverband vanuit de gemeente. Hierna neemt het uitzendbureau de flexwerkers over met als doel de medewerkers in te zetten in meerdere gemeenten dan alleen Achtkarspelen en Tytsjerksteradiel. Het effect op de bereikbaarheid is substantieel geweest. Zeker in 2017 heeft de vaste bezetting flink te lijden gehad van een hoog ziekteverzuim. Dankzij de werking van de flexibele schil is het ten doel gestelde bereikbaarheidspercentage van 95% gehaald.

Wat stellen we voor? De evaluatie is positief. Door inzet van de flexibele schil is telefonische bereikbaarheid goed en kwaliteit van beantwoording groeiende. De flexibele schil krijgt vanaf 2019 een structurele basis.

Wat als we het niet doen?

- Langere wachttijden, slechte telefonische bereikbaarheid
- Onbalans bij Achtkarspelen die hier wel in voorziet
- Gemis aan springplank voor werkzoekenden naar passend werk

Wat mag het kosten? Kosten: € 20.000 per jaar vanaf 2019. In dit geval alleen voor de gemeente TD, 8K heeft het budget eerder al structureel beschikbaar gesteld.

Fin. effect	PM	Status	Aard	Raakvlak	Structureel
					
vragend (nadelig)		A – realisatiefase	2. noodzakelijk	de eigen DO én de WM (via de uitvoering)	

Financieel				
2019	2020	2021	2022	
-20.000	-20.000	-20.000	-20.000	

0.04 e Ontwikkelingen n.a.v. evaluatie en vervolg Samenwerking WM8ktD

Wat is het probleem?	Onder verwijzing naar de de tekst als opgenomen in hoofdstuk 3.3 is op deze plaats dit onderwerp toegevoegd als PM-regel in afwachting van verdere besluitvorming en vervolg op het voorgelegde adviesrapport over de doorontwikkeling van de samenwerking.
Wat stellen we voor?	PM
Wat als we het niet doen?	PM
Wat mag het kosten?	PM

Fin. effect	PM	Status	Aard	Raakvlak	Structureel
 vragend (nadelig)	☒	onbekend	 1. onontkoombaar	 beide DO's én de WM (via de uitvoering)	

Financieel

2019	2020	2021	2022
-	-	-	-

0.04 I Uitvoeren 3d-meting, basisregistraties

Wat is het probleem?	Uitvoeren 3d-meting. Voor een groot deel van de woningen (met uitzondering van hoogbouw) worden door middel van 3d-metingen berekeningen gemaakt, die in combinatie met de geactualiseerde basisregistraties, zullen leiden tot de noodzakelijke gebruiksoppervlakte. Het werken op basis van gebruiksoppervlakte is vanaf 2022 wettelijk verplicht en daaraan voorgaand zijn enkele jaren voorbereiding noodzakelijk.
Wat stellen we voor?	<p>Naar verwachting zijn we begin 2019 zover om 3d-metingen uit te voeren. Een extern bureau is hierin gespecialiseerd. Voor een groot deel van de woningen (met uitzondering van hoogbouw) worden door middel van 3d-metingen berekeningen gemaakt, die in combinatie met de geactualiseerde basisregistraties, zullen leiden tot de noodzakelijke gebruiksoppervlakte. Het werken op basis van gebruiksoppervlakte is vanaf 2022 wettelijk verplicht en daaraan voorgaand zijn enkele jaren voorbereiding noodzakelijk.</p> <p>In 2018 worden de basisregistraties verder op orde gebracht en vinden berekeningen plaats van objecten die niet vanuit de 3d-metingen kunnen plaats vinden.</p>

In 2019 worden de 3d-metingen uitgevoerd en worden waarden in de basisregistraties verwerkt

In 2020 vindt de verdere verwerking en optimalisatie plaats van het werken op basis van gebruiksoppervlakte.

in 2021 wordt voor het eerst gewaardeerd op basis van gebruiksoppervlakte, om klaar te zijn op de wettelijke verplichting.

Wat als we het niet doen? Dan zijn we onvoldoende voorbereid op deze wettelijke verplichting en kunnen we per 2022 niet beschikken over de noodzakelijk informatie 'gebruiksoppervlakte'. Daarmee is deze ontwikkeling onontkoombaar.

Wat mag het kosten? Het uitvoeren van de 3d-meting kost € 25.000,- (incidenteel) en wordt extern uitgevoerd.
Deze actie is alleen nodig voor Tytsjerksteradiel.
Achtkarspelen heeft deze taken via 20% controles de afgelopen jaren al uitgevoerd.

Fin. effect	PM	Status	Aard	Raakvlak	Structureel
 vragend (nadelig)		 B – planfase	 2. noodzakelijk	 de eigen DO én de WM (via de uitvoering)	

Financieel			
2019	2020	2021	2022
-25.000	-	-	-

0.04 m Landelijke Aanpak Adreskwaliteit

Wat is het probleem? Elke tien minuten vindt ergens in Nederland een huisbezoek plaats om te controleren of inwoners ook echt wonen op het adres waar ze ingeschreven staan. In 2016 heeft dit 11 miljoen euro opgeleverd door het stopzetten of terugvorderen van uitkeringen of toeslagen die ten onrechte verstrekt waren. Dit weegt op tegen de kosten van de controles (9,7 miljoen euro). Dit schreef de Staatssecretaris in juni 2017 aan de Tweede Kamer. Steeds meer gemeenten doen mee met de landelijke aanpak om de kwaliteit van adressen te verbeteren: van 164 gemeenten in 2016 naar 225 gemeenten in 2017. Samen controleren ze zo'n 15.000 adressen per jaar met huisbezoeken. De gemeenten werken op basis van risicosignalen van de Belastingdienst, de Dienst Uitvoering Onderwijs (DUO), de Sociale Verzekeringsbank (SVB), de politie, het Centraal Justitieel Incassobureau (CJIB) en de Rijksdienst voor Identiteitsgegevens (RvIG).
Indicatoren voor adresfraude zijn bijvoorbeeld retour gestuurde brieven, klachten over overbewoning of signalen over schijnverlating. Door met dit soort indicatoren te werken, is de trefkans op afwijkingen op een onderzocht adres gegroeid van 41 naar 50 procent.

Ook de gemeenten Achtkarspelen en Tytsjerksteradiel hebben zich voor deze Aanpak ingeschreven. De gemeente is immers bronhouder van de BasisRegistratie Personen en uit dien hoofde ook verantwoordelijk voor een goede kwaliteit van de adressen. Niet alleen voor eigen gebruik, maar ook voor gebruik door de afnemers, waarvan een deel hierboven is aangegeven. Door een projectgroep, samengesteld uit Handhaving, Sociaal Domein en Burgerzaken, worden de gesignaleerde adressen opgepakt. De gemeente mag hierbij uitgaan van circa 120 dossiers per jaar die moeten worden onderzocht. De pilot is in februari 2018 van start gegaan.

Financiële baten.

Wanneer adresfraude wordt aangepakt dan zullen er financiële baten zijn. Huurtoeslag, bijstandsuitkeringen, kinderopvangtoeslag, kindgebonden budget zijn voorbeelden waar de financiële baten gelden. Een deel van de opbrengst komt dus ten goede van de gemeentelijke begroting, een ander deel van de opbrengst zal daar buiten komen te liggen.

Maatschappelijke baten.

Naast financiële zijn er ook maatschappelijke baten. Denk bijvoorbeeld aan verbetering van de betrouwbaarheid van informatie bij rampen en crisis.

Financiële kosten

Omdat niet te zeggen is waar de baten aantoonbaar binnen de begroting zal vallen, wordt in het voorstel alleen rekening gehouden met de meerkosten van in te zetten ambtelijke capaciteit, uitgaande van 120 dossiers in het jaar.

Wat stellen we voor?	In de personele capaciteit te voorzien die gemoeid is met de verbetering van adreskwaliteit.
Wat als we het niet doen?	Instandhouden van mogelijkheid tot fraude op adreskwaliteit. Fraude bijvoorbeeld op zorgtoeslag, alleenstaanden toeslag, uitkeringssituatie, openstaande parkeerboetes of studiefinanciering.
Wat mag het kosten?	€ 14.000 per gemeente.

Fin. effect	PM	Status	Aard	Raakvlak	Structureel
					
vragend (nadelig)		B – planfase	3. wenselijk	beide DO's én de WM (via de uitvoering)	

Financieel				
2019	2020	2021	2022	
-14.000	-14.000	-14.000	-14.000	

0.04 n Invoering I-documenten (sociaal domein)

Wat is het probleem? In december 2017 is aan Pink Roccade opdracht gegeven voor implementatie van iDocumenten in het sociaal domein. iDocumenten is de module voor digitale archivering en postverwerking. Het project voor invoering van iDocumenten loopt inmiddels in 2018. iDocumenten voorziet in een grote behoefte, om de post en archiefstromen die nu nog analoog (op papier) zijn te digitaliseren. iDocumenten kan tevens zaakgericht werken ondersteunen.

De module iDocumenten brengt extra beheerstaken met zich mee, het gaat hierbij om het beheer van de module zelf en om beheerstaken in de Pink makelaar. De capaciteit bij de applicatiebeheerders sociaal domein is niet toereikend om deze extra taken uit te voeren.

Wat stellen we voor? De toegestane formatie voor applicatiebeheer sociaal domein op te hogen met 0,5 Fte. Waarvan 0,25 Fte tlv Tytsjerksteradiel en 0,25 Fte tlv Achtkarspelen.

Wat als we het niet doen? Dan zal de werkdruk bij de applicatiebeheerders onevenredig toe nemen, waardoor een goede taakuitvoering niet meer geborgd kan worden. Dit zal ten koste gaan van een soepele invoering van de nieuwe archiveringsmodule, maar kan ook betekenen dat het beheer van andere applicatie-onderdelen onder druk komt te staan. Dit kan effecten hebben voor de **kwaliteit** van de dienstverlening aan de inwoners van beide gemeenten.

Wat mag het kosten? Het gaat om 0,5 Fte schaal 8, kosten op jaarbasis € 30.000, waarvan € 15.000 ten laste van Tytsjerksteradiel en € 15.000 ten laste van Achtkarspelen.

Fin. effect	PM	Status	Aard	Raakvlak	Structureel
					
vragend (nadelig)		A – realisatiefase	2. noodzakelijk	beide DO's én de WM (via de uitvoering)	

Financieel				
2019	2020	2021	2022	
-15.000	-15.000	-15.000	-15.000	

0.04 o Documentatie en informatievoorziening (DIV)

Wat is het probleem? De herleidbaarheid en de vindbaarheid van zowel de papieren gegevens als de digitale gegevens in onze organisatie is zorgelijk. Onze gemeente is hier niet de enige in. Vroeger kwam informatie binnen via één kanaal (post) en werd het bewaard op één plek (archief). Tegenwoordig komt er veel meer informatie, over meerdere kanalen binnen en wordt het op vele manieren bewaard. Om alle medewerkers te begeleiden in hun verantwoordelijkheid om de binnengekomen informatie juist en volledig op te slaan, is extra personele capaciteit nodig. Het middel om te voorzien in goed documentatiebeheer is er niet geweest. Dit is een belangrijke reden om over te stappen naar een andere ICT-architectuur. Die architectuur moet nu zodanig ingericht worden dat de organisatie kan vertrouwen op een informatie-beheer dat voorziet in: volledigheid, vindbaarheid, rechtmatigheid, herleidbaarheid en privacy. Als informatie goed is geordend en goed wordt ontsloten, dan zal ook de dienstverlening daar bij gebaat zijn. Burgers krijgen zelf toegang tot hun informatie en ook de organisatie kan in bredere kring de burger hiermee van dienst zijn. Ook hierin is extra personele capaciteit vereist.

Vroeger is er, vooruitlopend op de digitalisering van de informatie, bezuinigd op de formatie. Dit is te vroeg geweest, waardoor er achterstand is ontstaan in beheer. Ook de archiefinspecteur, als toezichthouder, heeft de gemeente hierop gewezen. De kadernota 2019 is de gelegenheid het tij te keren.

Wat stellen we voor? Te investeren in goede informatievoorziening door uitbreiding van personele capaciteit met de uitdaging dat deze investering zich over 4 jaar terugbetaalt.

Wat als we het niet doen? Toenemende kwetsbaarheid in vindbaarheid, herleidbaarheid en privacy van gegevens. Niet goede dossiervorming wreekt zich wanneer zich incidenten voordoen en er beroep moet worden gedaan op vastgelegde informatie. Toenemende mate van bezorgdheid van Archiefinspectie wanneer ingediende verbeterplannen niet tot resultaat leiden.

Wat mag het kosten? 1 fte per gemeente = jaarlijks € 60.000 voor een periode van 4 jaar.

Fin. effect	PM	Status	Aard	Raakvlak	Structureel
 vragend (nadelig)		 A – realisatiefase	 2. noodzakelijk	 beide DO's én de WM (via de uitvoering)	

Financieel				
2019	2020	2021	2022	
-60.000	-60.000	-60.000	-60.000	

0.04 p Arboret; verplichtingen uit wetwijziging (formatie)

Wat is het probleem?	De Arboret wijzigt en daarom moeten wij binnen de 3 organisaties een aantal wijzigingen doorvoeren (= wettelijk verplicht) die een financiële component hebben.
Wat stellen we voor?	<p>1. Aanstelling van een Preventiemedewerker 0,9 fte in schaal 7 (= formatie-uitbreiding). Geschatte loonkosten (incl. werkgeverslasten) is € 54.000 (structureel 27.000 per gemeente).</p> <p>2. Werkgever is verplicht om alle medewerkers toegang te geven tot een arbeidsgezondheidskundig onderzoek. Hoeveel medewerkers er daadwerkelijk aan gaan deelnemen is vooraf niet in te schatten. Als 75% van de medewerkers mee gaan doen dan zijn de geschatte kosten € 62.000 voor alle 3 organisaties gezamenlijk. Deze kosten worden gespreid over drie jaar. (drie jaar 21.000 is per gemeente drie jaar 10.500)</p> <p>3. RI&E zal met enige regelmaat moeten worden uitgevoerd. De meest recente stamt uit 2014 en daarom staat er in 2019 opnieuw een RI&E gepland. Geschatte kosten: € 15.000 voor alle 3 organisaties gezamenlijk. Deze kosten kunnen ondergebracht worden onder het reguliere arbobudget (per gemeente eenmalig in 2019 7.500).</p>
Wat als we het niet doen?	Dan voldoet werkgever niet aan de wettelijke verplichtingen van de ARBO-wet.
Wat mag het kosten?	<p>€ 27.000,- jaarlijks terugkerende loonkosten van preventiemedewerker</p> <p>€ 10.500,- in 2019 t/m 2021 arbeidsgezondheidskundig onderzoek voor alle medewerkers</p> <p>€ 7.500,- in 2019 RI&E</p> <p>Totaal per gemeente:</p> <p>2019 € 45.000</p> <p>2020 € 37.500</p> <p>2021 € 37.500</p> <p>2022 € 27.000</p>

Fin. effect	PM	Status	Aard	Raakvlak	Structureel
					
vragend (nadelig)		A - realisatiefase	1. onontkoombaar	beide DO's én de WM (via de uitvoering)	

Financieel			
2019	2020	2021	2022
-45.000	-37.500	-37.500	-27.000

0.04 q Team a&c – financiën extra formatie

Wat is het probleem?

Per 1 januari 2018 is de vaste formatie van het team Advies en control – financiën 11,4 fte. De samenwerking brengt op veel processen efficiëntie met zich mee, maar voor financiën zijn er ook taken bij gekomen. Zo is er door het oprichten van de Werkmaatschappij 8KTD een derde Planning en Control cyclus bij gekomen die vanuit het team Advies en control – financiën wordt gecoördineerd. Op dit moment wordt in het project Planning en control gewerkt aan een identiek totstandkomingsproces voor beide gemeenten. Toch blijft de derde cyclus voor de werkmaatschappij, met een eigen planning en invloed op de planning en control instrumenten van beide gemeenten, een extra taak. Een goede coördinatie van de cycli is hierbij vereist.

Daarnaast wordt voor de drie organisaties gewerkt aan actieve informatievoorziening. Dit houdt in dashboards waarin ontwikkelingen en kengedaten altijd actueel zichtbaar zijn. Een gemakkelijke ontsluiting van de juiste informatie draagt bij aan een betere ondersteuning voor adviseurs, leidinggevend en budgethouders. Voor het grootste deel van de informatievoorziening wordt gebruik gemaakt van het softwarepakket LIAS. Daarnaast wordt LIAS steeds meer ingezet voor budgetbeheer en het maken van de planning en control documenten. Op dit moment is er binnen het team Advies en Control – financiën één persoon verantwoordelijk voor informatievoorziening richting de organisaties. Een kwetsbare functie, maar ook niet voldoende om de basis op orde te krijgen en daarbij verder te ontwikkelen.

Wat stellen we voor?

Om bovengenoemde redenen is een uitbreiding van het team met 2 fte noodzakelijk. Voor de rest van het team wordt de huidige invulling en inhoud van taken beoordeeld, indien nodig zal dit leiden tot verschuivingen van taken binnen het team.

Wat als we het niet doen?

Zonder uitbreiding van de beschikbare capaciteit zal de problematiek als beschreven blijven voortduren of onvoldoende hersteld kunnen worden.

Wat mag het kosten?

Bij gemiddelde loonsom van 60.000 dan in totaal € 120.000, te verdelen over beide DO's is per gemeente € 60.000 p/jr.

Fin. effect	PM	Status	Aard	Raakvlak	Structureel
					
vragend (nadelig)		A – realisatiefase	2. noodzakelijk	beide DO's én de WM (via de uitvoering)	

Financieel				
2019	2020	2021	2022	
-60.000	-60.000	-60.000	-60.000	

Wat is het probleem?

Uitbreiding formatie Communicatie binnen team Advies & Control van de Werkmaatschappij

Doelen Communicatie

Het domein Communicatie (binnen team Advies & Control) heeft een zeer belangrijke taak in de organisatie(s) en neemt deze taak (met veel plezier) bijzonder serieus.

De gemeente en haar inwoners zijn in toenemende mate afhankelijk van elkaar. De inwoners hebben de gemeente nodig om zaken te regelen. Maar steeds vaker heeft de gemeente ook de inwoners nodig, bijvoorbeeld om plannen te realiseren. Communicatie maakt een goede relatie tussen overheid en inwoners mogelijk. Nog niet zo heel lang geleden beperkte overheidscommunicatie zich tot voorlichting. Tegenwoordig is overheidscommunicatie veel meer dan het overbrengen van een boodschap. Het gaat over luisteren, in gesprek zijn met elkaar, belangen afwegen en samenwerken.

Communicatie wil haar taken nauwkeurig uitvoeren. Proactief adviseren over communicatie richting inwoners en medewerkers van beide gemeenten. Communicatie wil tijdig betrokken worden bij projecten, werkzaamheden en activiteiten, vanaf de start informatie ontvangen en waar nodig betrokken zijn bij de planvorming. Samen met de organisaties zorgen dat op alle fronten een heldere boodschap klinkt, dat is ons doel.

Extra aandachtspunt is de ondersteuning van de beide (nieuwe) colleges. Communicatie wil de huidige manier professionaliseren en structureel aan tafel met de wethouders en aanschuiven bij hun portefeuilleoverleg. Elke wethouder heeft behoefte aan zijn/haar eigen communicatieadviseur en daarmee een vast aanspreekpunt. Ook hier is proactief adviseren over communicatie en het in een vroeg stadium betrokken worden bij representatie, projecten, werkzaamheden en activiteiten het doel.

Om dit waar te kunnen maken, is de bezetting van nu (3,7 fte) te krap.

Uitwerking

Het belang van goede communicatie is zowel vanuit het bestuur als vanuit de verschillende onderdelen van de vakinhoud bijzonder groot en onomstreden. Er wordt dan ook een groot en toenemend beroep gedaan op Communicatie. Communicatie is daar blij mee en draagt graag met veel energie bij aan de organisatiedoelstellingen.

De afgelopen jaren is evenwel gebleken dat het bedienen van drie besturen en organisaties in combinatie met onder meer de groei van het sociaal domein, de kanteling, de gemeentelijke samenwerking en de nog altijd doorzettende groei van social media redelijkerwijs niet op het gewenste niveau mogelijk is met de huidige bezetting. De te krappe formatie gaat ten koste van kwaliteit, snelheid, flexibiliteit, fysieke bezetting op de twee locaties en de doorontwikkeling van het team.

Een logische tegenvraag is of de huidige formatie toereikend zou zijn als

we de ambities naar beneden bijstellen of andere prioriteiten stellen. Uiteraard zal het naar beneden bijstellen van de ambities een beperkend effect kunnen hebben op de werklust bij communicatie. De grote vraag is echter of wij de komende jaren van plan zijn om onze ambities in te perken. Deze kans lijkt niet groot. De nieuwe colleges en raden zullen zeker met nieuwe ideeën en wensen komen die het waard zijn om met ambitie en enthousiasme (en voldoende tijd) te worden opgepakt. Dit vraagt in de ogen van Communicatie juist om een extra investering in bijvoorbeeld de portefeuille overleggen. Voor een effectieve communicatie vanuit college/bestuur is het namelijk van groot belang dat de adviseurs en de bestuurders elkaar goed kennen en voldoende tijd nemen om doelstellingen goed door te spreken. Los van het ambitieniveau ligt het ook overigens niet in de lijn der verwachting dat er de komende jaren sprake zal zijn van een verminderende communicatiebehoefte.

Taken communicatie (algemeen)

Een nadere omschrijving van taken, urenbesteding en daarmee inzicht in het tekort aan uren is uiteraard beschikbaar. De conclusie daarvan is dat we nu per week rond de 55 uren te weinig beschikbaar hebben voor communicatie en dat dit tekort oplopende is.

Wat stellen we voor?

Op basis van de bovenstaande bevindingen, de vraag en behoefte vanuit de drie organisaties, onze ambities, de veranderende samenleving (kanteling: van buiten naar binnen) én de noodzaak om het team door te ontwikkelen, is er structureel extra formatie (1,5 fte) nodig. Wij stellen dan ook voor om daarvoor de ruimte te creëren.

Wat als we het niet doen?

Dan blijft de formatie te beperkt. Dit zal tot gevolg hebben dat er keuzes gemaakt en prioriteiten gesteld moeten worden en dus niet alle taken en verzoeken (met voldoende tijd en aandacht) kunnen worden opgepakt. Niet uit te sluiten is dat dit op verschillende plaatsen frustratie en inefficiëntie zal opleveren.

Wat mag het kosten?

Aan beide gemeenten wordt 0,75 fte gevraagd op schaal 10 niveau.
 $0,75 \text{ fte} \times 75.000 = \text{€ } 56.000$ per gemeente.

Fin. effect	PM	Status	Aard	Raakvlak	Structureel
					
vragend (nadelig)		A – realisatiefase	3. wenselijk	beide DO's én de WM (via de uitvoering)	

Financieel				
2019	2020	2021	2022	
-56.000	-56.000	-56.000	-56.000	

0.04 u HRM digitale recruitmenttool

Wat is het probleem? Onze (organisatie)context is complex en volop in beweging. We hebben te maken met verschillende trends en ontwikkelingen op de arbeidsmarkt. Vergrijzing en ontgroening, lastig, op sommige taakgebieden zelfs onmogelijk om personeel te vinden, stijgen van pensioenleeftijd, veranderende arbeidsmarkt etc. Tot voor kort was een junior medewerker beschikbaar die zich bezighield met ondersteuning bij werving en selectie. Deze was tijdelijk opgenomen in de formatie. Het gat dat deze medewerker achterlaat zou veel arbeidsintensieve werkzaamheden betekenen in de sfeer van werving en selectie die bij gebrek aan de juniorfunctie ten koste zou gaan van adviestaken etc., tijd die er niet is.

Wat stellen we voor? Aanschaf en implementatie van een HR-recruitmenttool. Deze tool zorgt ervoor dat zeer efficiënt (qua tijdsbesteding) en gericht (qua doelgroepbenadering, brievenselectie, overzichtproductie, contact met sollicitanten) gewerkt kan worden in het wervings- en selectieproces.

Wat als we het niet doen? Door het verlies van de junior-functie (tijdelijk beschikbaar geweest van 2015-2018) zou dit werk handmatig opgepakt moeten worden door de HR-adviseurs of personeelsadministratie-medewerkers. Tijd van ca een 32-uurs functie in totaal. Deze tijd zouden de HR-adviseurs dan niet kunnen besteden aan hun eigenlijke taken. Tijd die er niet 'over' is. Dit zou uitzetting van formatie betekenen. De digitale tool kan met geringe inspanning deze 32-uursfunctie als het ware 'overnemen'.

Wat mag het kosten? Aanschaf van de digitale recruitmenttool + kosten introductiedag en digitaal indiensttredingspakket : eenmalig € 10.000,--, jaarlijks terugkerende kosten € 5.000,--.

Fin. effect	PM	Status	Aard	Raakvlak	Structureel
 vragend (nadelig)		 B - planfase	 3. wenselijk	 beide DO's én de WM (via de uitvoering)	

Financieel				
2019	2020	2021	2022	
-15.000	-5.000	-5.000	-5.000	

0.04 w Personeelskosten: budget voor vervanging bij langdurige ziekte, zwangerschaps- en ouderschapsverlof

Wat is het probleem? Op basis van de bespreking in team 9 van 17 juli 2017 is besloten om bij (langdurige) ziekte en zwangerschapsverlof 100% vervanging toe te staan. Op dit moment zijn de volgende budgetten beschikbaar:
 Gemeente Tytsjerksteradiel; € 50.000
 Gemeente Achtkarspelen: € 40.000
 De hoogte van deze budgetten was gebaseerd op de hoogte van de voormalige (vervangings-)budgetten bij de twee dragende organisaties. De nu beschikbare bedragen voor de twee dragende organisaties zijn ontoereikend. Verder is in de begroting van de Werkmaatschappij 8KTD tot op heden nog geen budget voor vervanging bij ziekte, zwangerschaps- en ouderschapsverlof opgenomen.

Wat stellen we voor? Voorgesteld wordt om naast de budgetten voor de beide dragende organisaties ook voor de werkmaatschappij een budget voor vervanging bij ziekte, zwangerschaps- en ouderschapsverlof op te nemen in de begroting. In relatie tot de verhouding van aantallen werknemers stellen wij voor om nu voor de werkmaatschappij een budget van € 100.000 op te nemen, qua bijdrage te verdelen over de beide gemeenten. Het nu op te voeren bedrag van € 100.000 zal niet voldoende zijn om de behoefte aan ruimte voor vervangingen volledig te dekken. In het totaal voor de drie organisaties betekent het wel een verdubbeling van de reservering voor dit doel.

Wat als we het niet doen? Niet begroten zal leiden tot overschrijding van budget.

Wat mag het kosten? Voorgesteld wordt het aandeel van de Werkmaatschappij € 100.000,- gelijkwaardig over beide DO's te verdelen (*als 1e uitgangspunt - tenzij nuancering o.g.v. aantallen/activiteiten*). Per gemeente € 50.000 p/jr.
 E.e.a. betekent weliswaar een verdubbeling van het totaal beschikbare budget maar houdt nog wel in dat geraamd wordt op basis van een anticipatie-gedachte op onderbesteding op de totaal geraamde personeelskosten. De combinatie van onderbesteding en extra budgetruimte is dan bedoeld om de benodigde ruimte voor vervanging op te kunnen vangen.

Fin. effect	PM	Status	Aard	Raakvlak	Structureel
 vragend (nadelig)		 B - planfase	 3. wenselijk	 beide DO's én de WM (via de uitvoering)	

Financieel			
2019	2020	2021	2022
-50.000	-50.000	-50.000	-50.000

0.08 a Wijziging lage BTW-tarief van 6 naar 9 %

Wat is het probleem?	<p>Verhoging laag BTW-tarief van 6% naar 9% per 2019. Met ingang van 2019 wordt het laag BTW-tarief van 6% verhoogd naar 9%.</p> <p>In het regeerakkoord is opgenomen dat de belastingen op inkomen worden verlaagd, maar dat ter compensatie daarvan een verhoging van het lage BTW-tarief van 6% naar 9% plaatsvindt. Verhoging van het laag-tarief heeft gevolgen voor twee onderdelen van de gemeentebegroting.</p> <p>Deze maatregel heeft voor onze begroting gevolgen voor de begrotingsposten "Basisonderwijs Onderwijshuisvesting" en "Vervoer van Leerlingen" .</p> <p>De verhoging van het lage tarief resulteert in een toename van de BTW "Basisonderwijs Onderwijshuisvesting" van € 1.589 en een toename van de BTW "Vervoer van Leerlingen" van € 11.019 .</p> <p>De totale toename aan BTW-kosten bedraagt derhalve € 13.000 (afgerond).</p>
Wat stellen we voor?	N.v.t., betreft veranderde BTW-wetgeving met uitvoeringsgevolgen.
Wat als we het niet doen?	N.v.t., betreft veranderde BTW-wetgeving.
Wat mag het kosten?	Het financiële effect van de veranderde BTW-wetgeving is nadelig € 13.000 per jaar.

Fin. effect	PM	Status	Aard	Raakvlak	Structureel
					
vragend (nadelig)		A – realisatiefase	1. onontkoombaar	beide DO's (via afstemming beleid)	

Financieel				
2019	2020	2021	2022	
-13.000	-13.000	-13.000	-13.000	

BIJLAGE II – Financiële recapitulatie

Onderwerp					2019	2020	2021	2022
BEGROTINGSSALDO SAMENGEVAT					-1121	178	592	1177

1 Samenvatting financieel perspectief

Onderwerp					2019	2020	2021	2022
Door de raad vastgestelde meerjarensaldi primitieve begroting 2018					172	934	1090	989
Begrotingswijzigingen t/m raad mei					-27	-27	-27	-31
Ontwikkelingen inkomsten Gemeentefonds					620	1015	1351	2064
Ontwikkelingen (autonoom) uit aanvaard beleid								
Ontwikkelingen uit bestaand en nieuw beleid					-1744	-1514	-1543	-1560
BEGROTINGSSALDO					-1121	178	592	1177

2 Specificatie

2.1 Ontwikkeling op basis raadsbesluiten

Hieronder zijn alle wijzigingen ten opzichte van de in november 2017 vastgestelde begroting weergegeven. De wijzigingen zijn het gevolg van expliciete raadsbesluiten ná vaststelling van de begroting.

Onderwerp	PM	Effect	Aard	Status	2019	2020	2021	2022
99 b1 Begrotingswijzigingen t/m raad mei		—	🚩	📊	-27	-27	-27	-31

Wat is het probleem? Raadsbesluiten, na het moment van vaststellen van de recentste programmabegroting en met financiële gevolgen, zijn onderdeel van het gweijzigde meerjarig financieel perspectief.

Wat mag het kosten? De financiële effecten komen voort uit de volgende raadssbesluiten:

Raad	Onderwerp	Raad	wat	
dec 2017	integriteit wethouders	vanaf 2022	elk 4e jaar 4K nadelig	-4.000
feb 2018	Gytsj ontmoet/zwembad	vanaf 2019	struct.	- 12.500
feb 2018	Burgum Bernecampus	vanaf 2019	struct.	- 14.100

Dit houdt in:

2019 t/m 2021	- 26.600
2022	-30.600

2.2 Gemeentefonds en maatregelen Rijk

Hieronder worden de ontwikkelingen op basis van de circulaire van het Gemeentefonds en maatregelen van het Rijk weergegeven.

Onderwerp	PM	Effect	Aard	Status	2019	2020	2021	2022
99 d Algemene uitkering gemeentefonds					620	1015	1351	2064

Wat is het probleem?

In de maartcirculaire werkte de regering het financiële effect voor het Gemeentefonds van het regeerakkoord verder uit. Dit op basis van een InterBestuurlijk Programma (IBP).

Inmiddels is ook de meicirculaire gepubliceerd. Deze gaat van aanzienlijk lagere accressen uitvoer de meerjarenreeks. Deze verlaging van de (nog steeds) hogere inkomsten uit het Gemeentefonds is gebaseerd op een bijstelling van meerjarige prijs- en loonontwikkelingen.

Daarom hebben wij deze verlaging geneutraliseerd door deze ook toe te passen op de reservering aan de kostenkant voor autonome loon- en prijsontwikkeling.

E.e.a. sluit aan op de eerdere memo van het college aan de raad omtrent de maartcirculaire en het IBP.

Wat mag het kosten?

De cijferreeks voor deze Kadernota

0.g.v. circulaire Gemeentefonds: (x 1.000):

jaar	maart- circul.	mei- circul.	correctie LPO	per saldo netto effect
2018	432	883	- 80	+ 803
2019	1160	811	-191	+ 620
2020	1875	1.277	-262	+ 1.015
2021	2431	1.675	-324	+ 1.351
2022	3344	2.164	-100	+ 2.064

NB

De ontwikkeling van accressen Gemeentefonds voor de meerjarenreeks is erg onvoorspelbaar. Wijziging in het rijks-uitgavenpatroon (samen trap op en trap af) en/of wijzigingen in verdeelmodellen of andere begrotingsmaatregelen kunnen zomaar afwijken van de eerdere lijn (in orde-grootte van meerdere 'tonnen').

2.3 Autonome ontwikkelingen

Hieronder worden de autonome (niet beïnvloedbare) ontwikkelingen als gevolg van gewijzigde prijzen en aantallen weergegeven.

Onderwerp	PM	Effect	Aard	Status	Raakvl.	2019	2020	2021	2022
99 c Autonome ontwikkelingen op uitgaven en inkomsten									

Wat is het probleem?

Een algemene autonome ontwikkeling op de LPO (loon- en prijsontwikkeling) is, vanwege de directe relatie met accres-ontwikkelingen, meegenomen in het netto effect van de wijziging in het Gemeentefonds.

Een specifieke prijsontwikkeling voor de kosten van grond-, weg- en waterbouw en "de bouw" is al meegenomen in het rapportagedeelte voort het lopende jaar.

Voor overige algemene autonome ontwikkelingen is daardoor –stand medio juni 2018– geen reservering nodig.

Wat mag het kosten?

n.v.t.

2.4 Meerjarige effecten ontwikkelingen lopende jaar (rapportage)

Hieronder worden de ontwikkelingen als gevolg van ontwikkelingen in bestaand beleid per programma weergegeven.

Programma 0. Bestuur en ondersteuning

Onderwerp	PM	Effect	Aard	Status	2018	2019	2020	2021	2022
R18 0.1 Rapportage 2018: Nieuwjaarsbijeenkomst 2018					-5				
R18 0.4a Rapportage 2018: Begeleiding aanbestedingen					-50				

Programma 2. Verkeer, vervoer en waterstaat

Onderwerp	PM	Effect	Aard	Status	2018	2019	2020	2021	2022
R18 2.1a Rapportage 2018: budgetten mechanisch straten en teerhoudend asfalt					70	70	70	70	70
R18 2.1b Rapportage 2018: budgetten straatreiniging					50	50	50	50	50
R18 2.4a Rapportage 2018: budgetten baggerwerk					50	50	30	30	30
R18 2.4div Rapportage 2018: ontwikkeling prijzen grond- weg- water en bouw						-35	-35	-35	-35

Programma 4. Onderwijs

Onderwerp	PM	Effect	Aard	Status	2018	2019	2020	2021	2022
R18 4.2a Rapportage 2018: vervangende bouw AZC-school						-30	-30	-30	-30

Programma 5. Sport, cultuur en recreatie

Onderwerp	PM	Effect	Aard	Status	2018	2019	2020	2021	2022
R18 5.2a Rapportage 2018: Asbestsanering ketelruimtes sportaccommodaties					-30				
R18 5.2b Rapportage 2018: Wateroverlast zwembad					-14				
R18 5.7a Rapportage 2018: Uitbreiding formatie buitendienst					-131	-131	-53	-53	-53

Programma 7. Volksgezondheid en milieu

Onderwerp	PM	Effect	Aard	Status	2018	2019	2020	2021	2022
R18 7.1a Rapportage 2018: Ontwikkelingen GR- FUMO begrotingen 2018 e.v.					-24	-56	-56	-56	-56
R18 7.1b Rapportage 2018: Alcohol en drugs					-28	-28	-28	-28	-28
R18 7.3a Rapportage 2018: Afvalinzameling; beleidsontwikkeling					-25				

Programma 8. Volkshuisvesting, Ruimtelijke ordening en stedelijke vernieuwing

Onderwerp	PM	Effect	Aard	Status	2018	2019	2020	2021	2022
R18 8.1a Rapportage 2018: Omgevingswet; temporisering ontwikkelingen					60	124	28	-101	-88
R18 8.3a Rapportage 2018: Volkshuisvesting; woonvisie en structurele taken					-10	-10	-10	-10	-10

Programma Overhead

Onderwerp	PM	Effect	Aard	Status	2018	2019	2020	2021	2022
R18 0.4b Rapportage 2018: actualisatie begroting (doorwerking rekening 2017 / Sociaal Domein/ begroting WM)	☒								
R18 0.4c Rapportage 2018: Facilitaire dienstverlening gemeentehuis					-16	-16	-16	-16	-16
R18 0.4d Rapportage 2018: Ondersteuning bij project- en programmamanagement					-50	-50	-50	-50	-50
R18 0.4e Rapportage 2018: Burgerparticipatie/transformatie					-80	-80	-80		
TOTAAL ontwikkeling 'lopende jaar' (rapportage)					-233	-142	-180	-229	-216

2.5 Ontwikkelingen (nieuw) beleid komende jaren

Hieronder worden de ontwikkelingen als gevolg van nieuw beleid en ontwikkelingen in bestaand beleid per programma weergegeven. Programma-overstijgende onderwerpen worden als eerste getoond.

Programma 0. Bestuur en ondersteuning

Onderwerp	PM	Effect	Aard	Status	2019	2020	2021	2022
0.00 a Kanteling / burgerparticipatie; ontwikkelingen	☒							
0.00 b Maatschappelijk vastgoed; ontwikkelingen					27	-49	-49	-49
0.00 c Programma preventie (programma overstijgend)	☒							
0.01 b Ontwikkelingen regionale samenwerking (Stadsregio / ANNO)								
0.01 d Jaarbijeenkomst nieuwe vorm vanaf 2019					-5	-5	-5	-5
0.04 s Herstel schade Centric	☒							

Programma 1. Veiligheid

Onderwerp	PM	Effect	Aard	Status	2019	2020	2021	2022
1.1 a Ontwikkelingen GR: Veiligheidsregio; o.a. Dekkingsplan 2.0					-39	-30	-59	-115

Programma 2. Verkeer, vervoer en waterstaat

Onderwerp	PM	Effect	Aard	Status	2019	2020	2021	2022
2.1 a Areaaluitbreiding overname wegen centrale as	☒							
2.1 b Brugbediening op afstand – Eastermar	☒							
2.1 c Actualisatie en koppeling BGT & GBI-beheersysteem					-70			
2.1 d Digitalisering en optimalisering data areaal openbare ruimte					-75			

Programma 3. Economie

Onderwerp	PM	Effect	Aard	Status	2019	2020	2021	2022
3.1 a Regiodeal fase II					-257	-257	-257	-257

Programma 4. Onderwijs

Onderwerp	PM	Effect	Aard	Status	2019	2020	2021	2022
4.3 b Leerplicht; structurele uitbreiding taken en inzet					-10	-10	-10	-10
4.3 c Ontwikkeling regionaal vervoer (mobiliteitsbureau)					-99	-99	-99	-99

Programma 5. Sport, cultuur en recreatie

Onderwerp	PM	Effect	Aard	Status	2019	2020	2021	2022
5.2 a Sporthal Westermar c.a. – uitwerking plannen	☒							
5.2 b Wijziging BTW-regiem sport					-59	-59	-59	-59
5.3 Legacy LF-2018	☒							
5.7 a Alde Feanen; herinrichting – afrondende (3e) uitvoeringsmodule						-50	-50	-70
5.7 b Kuierpaad Earnewâld (1e oanlis)					-35	-1	-1	-1
5.7 c Nieuw gemeentelijk beleid voor recreatie en toerisme					-40			

Programma 6. Sociaal domein

Onderwerp	PM	Effect	Aard	Status	2019	2020	2021	2022
6.1 b1 Dorpsontwikkelingsmaatschappij (DOM) 2.0 – (a) Jistrum					-13			
6.1 b2 Dorpsontwikkelingsmaatschappij (DOM) 2.0 – (b) Gytsjerk					-13			
6.1 c Pilot ontschotting wonen, welzijn en zorg	☒							

Onderwerp	PM	Effect	Aard	Status	2019	2020	2021	2022
6.1/8 Sociaal Domein: Algemene ontwikkelingen								
6.1/8 a Sociaal Domein: voorlopige reservering t.b.v. formatieve uitbreidingen					-359	-341	-341	-341
6.1/8 aa Sociaal Domein; Beschermd wonen en opvang								
6.1/8 ab Sociaal Domein; Odensehuis								
6.1/8 ac Sociaal Domein: Aanpak personen met verward gedrag								
6.1/8 b Sociaal Domein; ontwikkelingen; incl. uitbreiding formatie Beleid								
6.1/8 d Sociaal domein: omzetting uitbreiding capaciteit financieel specialist								
6.1/8 e Sociaal Domein: Inrichting archief Jeugdzorg								
6.3 a SD: Bijstand – uitbreiding formatie door toegenomen complexiteit en hogere instroom voormalige Wajong-doelgroep								
6.3 b Participatie; wijziging van loonkostensubsidie naar loondispensatie								
6.5 b Ontwikkelingen rond Caparis								
6.6 b SD Structurele formatie uitbreiding functie inkoop en contractmanagement								
6.71 a Vroegsignalering schulden								
6.71 b Schuldhulpverlening (neutraal) wijzigen beleid /verschuiven budgetten					0	0	0	0

Programma 7. Volksgezondheid en milieu

Onderwerp	PM	Effect	Aard	Status	2019	2020	2021	2022
7.4 a Energieplan					-115	-50	-50	-50
7.4 b Besluit VTH – overdracht taken aan Fumo					-11	-128	-128	-99
7.4 c Energie(k)loket					-15			

Programma 8. Volkshuisvesting, Ruimtelijke ordening en stedelijke vernieuwing

Onderwerp	PM	Effect	Aard	Status	2019	2020	2021	2022
8.1 b Cultuurhistorisch aspect in bestemmingsplannen					-35	-5	-5	-5
8.3 a Leges omgevingsvergunningen – bouwen					-150	-150	-150	-150

Programma Overhead

Onderwerp	PM	Effect	Aard	Status	2019	2020	2021	2022
0.04 a Telefonische bereikbaarheid (wm publieksdiensten)					-20	-20	-20	-20
0.04 e Ontwikkelingen n.a.v. evaluatie en vervolg Samenwerking WM8ktd	☒							
0.04 l Uitvoeren 3d-meting, basisregistraties					-25			
0.04 m Landelijke Aanpak Adreskwaliteit					-14	-14	-14	-14
0.04 n Invoering I-documenten (sociaal domein)					-15	-15	-15	-15
0.04 o Documentatie en informatievoorziening (DIV)					-60	-60	-60	-60
0.04 p Arbowet; verplichtingen uit wetswijziging (formatie)					-45	-38	-38	-27
0.04 q Team a&c – financiën extra formatie					-60	-60	-60	-60
0.04 r Team a&c – communicatie – extra formatie					-56	-56	-56	-56

Onderwerp	PM	Effect	Aard	Status	2019	2020	2021	2022
0.04 u HRM digitale recruitmenttool					-15	-5	-5	-5
0.04 w Personeelskosten: budget voor vervanging bij langdurige ziekte, zwangerschaps- en ouderschapsverlof					-50	-50	-50	-50
0.08 a Wijziging lage BTW-tarief van 6 naar 9 %					-13	-13	-13	-13
TOTAAL Ontwikkelingen nieuw beleid (kadernota)					-1744	-1564	-1593	-1630

Samenvatting onderwerpen nieuw beleid naar aard

Aard	2019	2020	2021	2022
1. onontkoombaar	-336	-367	-396	-412
2. noodzakelijk	-688	-566	-566	-586
3. wenselijk	-721	-632	-632	-632
TOTAAL	-1744	-1564	-1593	-1630

Samenvatting onderwerpen nieuw beleid naar effect

Aard	2019	2020	2021	2022
neutraal	0	0	0	0
nog onbekend	0	0	0	0
vragend (nadelig)	-1744	-1564	-1593	-1630
TOTAAL	-1744	-1564	-1593	-1630

BIJLAGE III Toelichting definities en symbolen

Toelichting op het gebruik van icoontjes in de Kadernota

Om de onderwerpen in deze Kadernota in een duidelijke context te zetten, wordt gebruik gemaakt van een rubricering, te weten

- effect op het begrotingsaldo
- aard van het onderwerp
- status van het onderwerp
- raakvlak(ken) met Achtkarspelen en/of de Werkmaatschappij

effect	aard	status	raakvlak	
<ul style="list-style-type: none"> — vragend (nadelig) + biedend (voordelig) — neutraal — nog onbekend 	<ul style="list-style-type: none"> 1. onontkoombaar 2. noodzakelijk 3. wenselijk 	<ul style="list-style-type: none"> A - realisatiefase B - planfase C - verkenfase onbekend 	<ul style="list-style-type: none"> alleén eigen DO en niet de WM (via de uitvoering) de eigen DO én de WM (via de uitvoering) beide DO's (via afstemming beleid) beide DO's én de WM (via de uitvoering) 	<ul style="list-style-type: none"> Vierkanten 0% Vierkanten 25% Vierkanten 50% Vierkanten 75%

Labeling van bedragen/ramingen in bestuurlijke notities.

Wanneer in notities sprake is van bedragen of kostenramingen die te maken hebben met voorgenomen nieuwe projecten of nieuw beleid wordt zo'n bedrag standaard voorzien van een label dat de status en de mate van onderbouwing verduidelijkt.

Voor het gebruik van de termen "PM" en "taakstellend" wordt afgesproken dat hieraan de onderstaande omschrijving wordt gekoppeld.

	status C	status B	status A
fase	verkennende fase	planfase	realisatiefase
trefwoorden	initiatief, verkenning wat, ordergrootte inspanning.	uitwerking, plannen, begin progr. van eisen.	uitgewerkt plan incl. overleg betrokkenen, definitief progr. van eisen.
basis raming	inschatting en kengetallen.	elementen en kengetallen.	elementen en/of hoeveelheden en kengetallen/prijzen.
afwijking in %	mogelijk 50%	mogelijk 15-50%	verwachting < 15%

Het kan ook voorkomen dat er (nog) geen bedragen kunnen worden genoemd of dat er echt nadrukkelijk sprake is van een taakstellend bedrag. Voor deze gevallen gelden onderstaande termen:

PM	<ul style="list-style-type: none"> • er zijn nog geen concrete plannen (we willen iets gaan doen) • het college is van plan hier tijd en energie in te gaan stoppen • instemming betekent instemmen met het uitvoeren van voorbereidend werk en verkenningen • er wordt wel verwacht dat er (t.z.t.) sprake zal zijn van effecten voor de begroting • er is nog geen sprake van besluitvorming
PM + voetnoot	In een voetnoot kan worden aangegeven of er sprake is van een bijzondere reden voor PM, bijvoorbeeld in geval van een nog onmogelijk te kwalificeren autonome/onontkoombare

	ontwikkeling
taakstellend	<ul style="list-style-type: none"> • er wordt vooraf een bedrag vastgesteld voor bepaalde activiteiten of voorzieningen/maatregelen • het bedrag is leidend en maximaal, het ambitieniveau wordt hierop aangepast

Het college van Tytsjerksteradiel